
KORSBANERET
1907

Minne
af
Julgransfesten 1906.
Ebenezer Söndags-Skola
Geo. Löhr
Hon. Sec.

Philip Andersson

Kommen till mig!

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1907

REDIGERAD AF

S. P. A. LINDAHL, D. D.

TJUGUÅTTONDE ÅRGÅNGEN.

Med 77 porträtt och planscher.

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN.

Det skall ske på den tiden, att hednafolken skola söka Israels rot, som skall stå till ett *baner* för folken, och dess rum skall vara äradt.
Jes. 11: 10.

Hans *baner* öfver mig är kärlek.
Höga visan 2: 4.

I vår Guds namn uppresa vi *baneret.*
Ps. 20: 6.

Och Mose byggde ett altare och kallade dess namn *Jehova Nissi* (Herren mitt baner).
2 Mos. 17: 15.

INNEHÅLL.

Sid.

I.

Elim (poem), af TEOFILUS 7
Vårt eviga nådaval, af S. P. A. L 9
Det skymmer (poem), af LUDVIG 14
Under korsbaneret, af N. FORSANDER 17
I aftonstund (poem), af CARL KRAFT 22
Korsbandet, af G. A. E 25
Saliga ären I (poem), af TEOFILUS 29
Barnen och den allmänna gudstjänsten, af C. E. SLÄTT 32

II.

Mission.

Vår Montana-mission, af CHR. T. CARLSON 44
Kyrkan i de stora städerna, af M. NOYD 64
Penningens mission, af G. A. B 71
Verbeck, eller Japans store missionär, af S. P. A. L. 82

III.

Samfundsinstitutioner.

Trinity College, Round Rock, Texas, af ALFRED L. SCOTT 95
Interiörer af diakonissanstalten, af F. N. S 103

Sid.

IV.

Berättelser.

Hur det stundom går bättre än man väntat, af P. S. 123
"'Hoppet', Julafton, 1867", af M. P. O. 136
Fragment ur en lidande svensk-amerikansk moders nyårsbetraktelse, af Helena A—n 142
En tripp till Nordamerikas södern — Florida, af Ruth S—ll 145
En trogen Guds tjänare, öfvers. af S. P. A. L. 158

V.

Lefnadsteckningar.

Här — där! (poem), af N. E. A. 199
Pastor C. A. Engstrand, af M. P. Oden 201
Pastor Per Almgren, af Konrad K. Broberg 211
Peter Lindberg, af A. W. S. 218
Svante Lind, af M. Th. A. 227
Aaron Bloom, af L. 235
Professor Andrew Woods Williamson, af B. 238

VI.

Kyrko-Album 247

I.

Elim.

Upp, min själ, till helga psalmer,
och till andakt upp, mitt bröst!
Ljude under Elims palmer
med Guds Israels din röst!
    Under mödor och besvär
    Herrens folk i trygghet är.
Han sitt hägn däröfver breder
och dess ökenvandring leder.

När din fot så ofta såras,
handen mattad sjunker ner,
och af längtan ögat tåras,
då det öknens armod ser,
    och din tanke återgår
    till din välmakts flydda år,
se, ett Elim hinnes åter,
där dig Herren lägra låter.

Öknen sig till lustgård vänder
vid de friska källors språng.
Hjärtats rökelse sig tänder,
klagan byts i jubelsång.

Vederkvickt af hvilans stund
minns du åter Guds förbund.
Styrkt af ordets ljufva manna
lyfter du din sänkta panna.

Dock i jordens trånga dalar
blott en stund slås upp ditt tjäll.
Men en gång i himlens salar
skall du bo för evigt säll;
bo i löftets ljufva ängd,
som med all sin rikdoms mängd,
flytande af mjölk och honung,
evigt ärar Gud, sin konung.

Dig, Gud, Fader, Son och Ande,
tillhör evighetens pris,
när från öknens haf vi lande
i vårt Kanaans paradis.
Ditt är lofvet redan nu,
ty likt Josua skall du
föra oss till resans ända.
Amen, ja, det skall så hända.

Teofilus.

Vårt eviga nådaval.

"Mån, en gång af synden dårad,
jag kan vara en utkorad?"

När en människa, väckt ur sin andliga sorglöshet, börjar på allvar söka sin själs frälsning, mötes hon af mångfaldiga frågor, som äro särskildt ägnade att nedslå hennes mod och lämna henne hopplös för evigheten. Under kännedomen af synden och den tryckande skuldbördan, som hvilar på samvetet, framstå vissa synder såsom skyhöga berg, hvilka skymma nådastolen och lämna den nödställda själen i den sorgliga och hopplösa belägenhet, då hon känner sig fullt och fast öfvertygad om att hon har begått den synd, som aldrig kan förlåtas. Får Guds Ande genom förvissningen om kraften af det blod, som renar från alla synder, skingra hopplöshetens mörker och låta nådens sol framstråla för själen, så framträda frågor sådana

som dessa: Är min kännedom af synden nog grundlig, är min ånger öfver synden nog allvarlig, är min bättring sann och min tro af det rätta slaget? Får samme Guds Ande såsom svar på dessa frågor visa oss i Guds ord, att vi frälsas af nåd för Kristi skull genom tron och ej på grund af någon vår förtjänst eller värdighet, och vi, trots vår ofullkomliga ånger, bättring och tro, få hålla oss därvid, att vi hafva förlossning genom Jesu blod, syndernas förlåtelse efter hans nåds rikedom, då uppbjuder djäfvulen sin yttersta förmåga för att drifva oss från Guds nåds säkra fäste genom att hos oss uppväcka tvifvel på vår utkorelse. Ingen frestelse torde öfvergå denna i styrka och ihållighet. Enhvar, som har varit i denna frestelse, vet af bitter erfarenhet, hvilka farhågor, bekymmer och lidanden, som den medför, medan hjärtats innerligaste begär är att blifva frälst. Till uppmuntran och tröst för dem som råka i tvifvel på sin utkorelse må vi i korthet skärskåda, hvari vårt nådaval består.

Till ett rätt begrepp af nådavalet komma vi endast genom att skärskåda den frälsningsväg, som Gud har uppenbarat i sitt ord, och på hvilken han frälsar syndare. Förbises denna underbara nådens väg, kunna vi aldrig komma längre än till ett vemodsfullt grubblande öfver den dyr-

bara sanning, som är särskildt ägnad att skänka oss den saligaste trosförvissning, ty hvad kan vara trösterikare än vissheten om att Gud har utvalt oss till att äga evigt lif?

Vägen till frälsning har Gud själf beredt. Till densamma hör, att Gud var i Kristus och försonade världen med sig själf, att han genom sin görande och lidande lydnad, då han dog rättfärdig för orättfärdiga, försonade hela det fallna människosläktet; att allt hvad Kristus genom sin död och uppståndelse förvärfvat, hvilket vi kalla Kristi förtjänst eller Guds nåd i Kristus Jesus, erbjudes åt alla människor i Guds ord och sakrament; att hvarhelst Guds ord höres, läses eller betraktas, där är den Helige Ande närvarande för att verka bättring och tro; att alla, som stanna för Guds kallelse i evangelium och i tron mottaga Kristus såsom sin Frälsare, rättfärdiggör Gud af sin blotta nåd samt upptager dem till sina barn och arfvingar af evigt lif; att dessa, som Gud får rättfärdiggöra, gör han ock heliga, så att de älska och i kärleken tjäna Gud och nästan; att han skyddar och bevarar sina barn i deras lidanden och frestelser, hjälper dem i deras svaghet och upprättar dem, då de falla; att det goda verk, som han hos dem har begynt, stärker han, så att de må växa till i helgelse, stadigt blifva vid Guds

ord och rätt bruka sina gåfvor och krafter till Guds namns ära; och att dessa, som han sålunda får uttaga från mörkrets väldigheter och hos hvilka han får förhärliga sin nåd till bättring, tro och helgelse, dem gör han ock saliga.

Sådan är i korthet den väg, på hvilken Gud frälsar syndare, och på hvilken de göra sin kallelse och utkorelse fast. Men ej blott beredandet af denna väg, utan äfven ledandet på densamma är Guds verk, ty han verkar både "allt i alla" och "vilja och gärning för sitt välbehags skull". Han "vill, att alla människor skola blifva frälsta och komma till sanningens kunskap", och den, hos hvilken han får utföra denna sin vilja, behöfver därför aldrig tvifla på sitt nådaval. I stället för att ängsligt fråga: hör jag till de utvalda? må det vara vår angelägenhet att få visst för våra hjärtan, att vi tillhöra dem som lefva i Guds Sons tro; ty den som tror på Guds Son, han har evigt lif och kommer icke i domen. Och denna visshet, vissheten om att Gud af nåd för Kristi skull fått föra oss från syndens mörker, fått uttaga oss från mörkrets väldigheter, fått föra oss till nådens ljus och sanningens kunskap samt försätta oss i sin älsklige Sons rike, den böra vi vara angelägna om att äga, ty äga vi den, då höra vi till Guds utvalda, och då bör det vara

vår hjärtetröst, som vi ej må låta oss frånröfvas, att i Kristus har Gud utvalt oss före världens grundläggning, att vi skulle vara heliga och ostraffliga inför honom. Att tro på Kristus, att vara och lefva i honom, det är att vara utkorad och utvald, ty Gud ändrar ej sina löften, utan det står fast, att den som har Sonen, han har lifvet; den som icke har Guds Son, han har icke lifvet.

Att Gud i sin allvetenhet vet, hvad som händt, händer och skall hända, och således förutsett, hvilka som skola mottaga nådens kunskap och låta sig fostras, och hvilka som skola förakta detta budskap och gå förlorade, hör till hans outgrundliga vishet, hvaröfver vi ej böra grubbla. Att han i Kristus har utvalt oss till salighet, bör vara oss nog. Enhvar som böjer sig för Guds ord, tror på Kristus och förblifver vid Guds ord och i tron intill änden, han är utkorad och utvald, han är det eviga lifvets arfvinge.

S. P. A. L.

Det skymmer.

Mångtusende röster väl ljuda i kör:
"Det ljusnar allt mera i världen;
hvart kommande sekel oss ständigt tillför
ny vinning och krafter på färden
mot svindlande höjder, som människan skall
med snille och konst åt sig vinna,
och skuggorna dit af förnedring och fall
ej någonsin mer skola hinna."

Med frihet från former och frihet från tro,
som pröfvats och kostlig har blifvit,
man menar sig trygg ibland spillrorna bo
af fästen, som neder man rifvit,
man märker ej knäppning i tidernas ur
och ser ej hur skyarna tjockna,
hur bakom den svarta och hotande mur
de tindrande stjärnorna slockna.

Bort rycker man fräckt ifrån böckernas bok
hvart blad, som förnuftet ej gillar,
och fäller kring sökande själar ett dok,
som ängslar och fängslar och villar.

Försoningens heliga, djupa myster,
det enda som hoppet kan tända,
en forntida saga för nutiden är
och ägnad att mänskor förvända.

Men kyrkan — hvad är hon? — Ett virrvarrets hus,
där hoparna kifva och strida,
hon höljt under skäppan det härliga ljus,
som kom sin förklaring att sprida,
hon slutit med världen ett dödens förbund,
för guldet hon fräckt koketterar
och glider allt mer från sin bergfasta grund,
om utåt hon än sig förmerar.

Och skumögd hon ser ej hur massorna dö,
hur tusenden digna vid vägen,
och nå henne skrien, hon står där så slö
och synes om medel förlägen.
Hon kan icke fatta den Mästare rätt,
som ned till de arma sig sänkte,
som in bland de fallna och lidande trädt
och lif och rättfärdighet skänkte.

Af äflan och täflan hon störes alltjämt,
en hvar vill ju blifva den främste,
blott någon ibland har med Paulus instämt:
bland syndare jag den förnämste
visst är, — ack, den känslan så sällan blir spord,
men finge den hjärtat intaga,
så skulle det gamla Guds eviga ord
till Kristus få själarna draga.

Det skymmer, så sucka de trogna i dag,
som vaka och bedja och känna.
Det skymmer, snart faller det krossande slag,
som skall med sin domseld förbränna.
Förfärande domen först når till det hus,
som nämnde sig Guds, men som svikit
sitt löfte och gräfde sitt pund ned i grus
och bort från sin kallelse vikit.

Och eder jag beder, I bröder, som än
Guds Ande får leda och föra,
stån upp och gån tappert till verket igen,
det gäller Guds vilja att göra,
det gäller att frälsa ur syndernas band
de skaror, som sorglöst sig hvälfva
med gyckel och hån emot afgrundens rand,
mot djupen, som sjuda och skälfva.

LUDVIG.

Under korsbaneret.

Däraf hafva vi lärt känna kärleken, att han har gifvit sitt lif för css; äfven vi äro pliktiga att gifva vårt lif för bröderna. 1 Joh. 3: 16.

Gud är kärleken. Guds väsende såsom kärleken är uppenbaradt genom vår Herre Jesus Kristus och hans kors. Evangelii hufvudsumma lyder: "Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son, på det att hvar och en som tror på honom icke må förgås, utan hafva evigt lif." Dessa Herren Jesu ord i Joh. 3: 16 stå i närmaste samband med den ofvan anförda versen, 1 Joh. 3: 16, från kärlekens apostel Johannes. Genom Jesu Kristi kors är Guds kärlek till oss vorden uppenbar, och under detta kors uppenbaras fortfarande, om äfven vi älska Gud och våra bröder. Korset är de kristtrognas segerfana.

Kärleken har icke sitt ursprung eller sin kraft

i den naturliga människans hjärta. Visserligen skapade den kärleksrike Guden människan till sin afbild; men genom syndafallet fylldes hennes hjärta med otro och egenkärlek samt fruktan för Gud. Adam och hans släkte voro hemfallna under dödens dom; men Gud har icke lust till syndarens död. Redan på fallets dag kungjorde han i förbarmande kärlek det välsignelserika löftet, att kvinnans säd skulle söndertrampa ormens hufvud. I detta saliga hopp lärde gamla testamentets fromma fäder att allt mera lära känna Guds kärlek emot dem, och i tidens fullbordan sände Gud sin Son, född af kvinna, till att frälsa förtappade syndare. För oss utgaf Gud sin käre Son, och så blef det julfröjd och julfrid på den arma jorden. Änglar lofvade Guds kärlek och sjöngo hans pris: Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, till människorna ett godt behag!

Men Guds Son, som äfven kallade sig själf Människosonen, kom icke för att låta sig tjänas, utan han kom för att lära oss känna Guds kärlek, och att Gud är kärleken. Så kom han för att tjäna och gifva sitt eget lif i vårt ställe, på det att vi icke skulle förgås, utan i tron på honom hafva syndernas förlåtelse, barnaskap och evigt lif. O, hvilket djup af förbarmande kärlek och vishet hos Gud! Hans helighet och rätt-

färdighet kräfde ett evigt gällande försoningsoffer för världens stora syndaskuld. Med helig kärlek älskade dock den treenige Guden denna arma värld. Enligt sitt eviga och allvisa råd utgaf Gud Fadern sin enfödde Son såsom detta offer, och Sonen gaf åt honom sitt lif och sitt dyra blod till försoning för hela världens synder samt blef genom sin heliga lydnad "Herren vår rättfärdighet".

Åt Herren Jesus Kristus, som har köpt oss med sitt heliga blod och som nu lefver och beder för oss, skola vi därför öfverlämna oss dagligen med kropp och själ samt med allt hvad vi äro och hafva. Honom, vår kärleksrike, helige Frälsare och Förlossare, skola vi nu och evigt älska, tjäna och lofva. Han undfår syndare och vill hafva deras kärlek och hjärtan. Men då våra hjärtan äro orena och vår kärlek arm, vill han med sin Helige Ande helga dessa hjärtan till sin boning och ingjuta sin kärlek uti dem. Af Herren Jesu döds och uppståndelses kraft tager den Helige Ande denna renings- och hälsoflod och beprisar därmed Jesu Kristi kärlek.

Aposteln Paulus nämner i Ef. 5: 25—27 församlingen såsom särskildt föremål för Kristi kärlek, och att han till hennes helgelse utgifvit sig själf. Så talar Guds Ande genom aposteln, emedan församlingen är Kristi brud, och hon

skall följa sin blodbrudgumme uti lif och död. Så är det ock inom församlingen Guds kärlek kungöres och erbjudes genom ordet och sakramenterna samt helig nådekraft gifves till tro, kärlek och hopp, dessa tre himmelska dygder, af hvilka kärleken är den största.

Herren Kristus lefver och regerar nu för evigt i härligheten på Gud Faders högra sida. Väl är vår Herre och Frälsare när oss härnere alla dagar i osynlig måtto; men hans egen person kunna vi nu icke tjäna, huru mycket vi än önskade detta i tacksam kärlek. Vi hvarken kunna eller behöfva låta vårt lif för honom, såsom aposteln Petrus ville göra det.

Men Herren har här på jorden många lidande bröder, hvilka lida nöd, trångmål och brist i denna världen. Och han skall på domens dag förklara, att hvad vi hafva gjort en af dessa minsta hans bröder, det hafva vi gjort honom själf. Vi torde blifva pliktiga att bokstafligen låta vårt lif för någon af dem. Jesu namn såsom den kärleksrike och barmhärtige Frälsaren skall förkunnas och förhärligas inför alla människor, och vi äro särskildt förpliktade att göra detta bland våra egna landsmän. Hvem af oss vill offra sig, sin kropps och sin själs krafter och hela sitt lif i denna evangelii tjänst? Och hvem vill blifva Herren Jesu sändebud

samt låta sitt lif för Jesu namns skull på missionsfältet för att beprisa Jesu kärlek bland de arma hedningarna, som äro återlösta liksom vi med Guds Sons heliga och oskyldiga blod? I Jesu efterföljelse skola vi alla taga korset uppå oss samt i försakande och lidande kärlek dö från oss själfva och lefva i Kristus samt därunder låta vårt lif för våra bröder för att kunna vinna och behålla dem för Kristus, som låtit sitt lif för oss och dem i helig kärlek.

Ingen af oss säge, att han älskar Gud och vill låta sitt lif för honom, om han icke älskar sin broder, som han ser. Men kärlekens väsende och grund är icke, att vi älska och uppoffra oss. Gud själf är kärleken, och han har i helig och förbarmande kärlek på korset utgifvit sin Son för oss, att vi, samlade som en brödraskara under korset, skola älska såsom han har älskat oss.

N. Forsander.

I aftonstund.

Ett enkelt bo, en stuga, undangömd,
djupt mellan träden vid blomkransad sjö,
var allt han ägde uti ålderns dag,
den gamle man med hår likt drifvans snö.
Nu var det kväll, och himlens purpurfärg
försvunnit; lundens sångarskara slog
ännu en drill, ännu ett ömt farväl.
Från fästet bleka aftonstjärnan log.

I ensamhet, med pannan mot sin hand,
han satt och tänkte, drömde, om du vill,
om mångt och mycket från förfluten tid,
om bragder, som i minnet funnos till.
Och bilder kommo, bilder svunno bort,
den ena taflan var så ljus och klar,
den andra mörk, en dyster stämningsbild.
Och gladt och sorgset hjärtat ömsom var.

Han mindes än sin ungdoms sälla fröjd,
då han sett lifvet an med hopp och mod.
Framtiden var då skön och löftesrik,
hvar mänska syntes älsklig, from och god,

och fasta knötos varma vänskapsband.
Han fick sig maka, köpte eget bo,
där glädjen trifdes, lyckan kom som gäst.
Då gick det lätt på Gud och mänskor tro.

Försvunnen var nu mannens solskenstid,
förgäten, ensam, tyngd af mödor, år,
han kände sig så öfvergifven, glömd,
och nedför kinden smög sig sakna'ns tår.
Allt hvad han ägt, hans trogna maka, barn,
de hade bäddats ner i kylig graf,
och snart så var han färdig, äfven han,
att lägga ned sin nötta vandringsstaf.

I häftig klagan falla bittra ord,
och hatet sjuder smärtsamt i hans bröst,
hans lott är tung, han klandrar Gud och värld.
allt mera hånande blir mannens röst.
Men nya tankar kommo, trängdes på,
och frågor ställdes till hans egen själ,
om själf han alltid handlat som han bort,
bemött hvar broder ömt, hvar mänska väl.

I dystra färger lyste för hans blick
begångna synders skuld från flydda dar,
dem själf han öfvat med ett sinne hårdt,
när hjärtat tomt på ljus och kärlek var,
då månget ord, förfluget, bittert, barskt,
som från hans läppar kom, gaf djupa sår.
De flesta tankar, planer, som han närt,
af själfviskt sinne buro säkra spår.

Här fanns så mycket att begråta än,
hans klagan smalt i vemodstoner bort.
En suck bröt fram vid ymnig tåreflod,
en bön om nåd, så brinnande, fast kort,
till Gud, som mildt förlåter, älskar ömt,
att än i lifvets skymda aftonstund
få njuta samvetsro samt hvila tryggt
vid kärlekens och fridens ankargrund.

Han grånad var, men känslans varma glöd
tog lif på nytt, gaf ögat högre glans
samt göt i mannens själ en fläkt af tro.
Skönt hoppet band på nytt en segerkrans.
Det blef så lugnt i hjärtats helgedom,
nu aftonvinden förde fridens bud,
och ljuft det kändes att ännu en gång
med helgadt sinne kunna tacka Gud.

Carl Kraft.

Korsbandet.

Korset har haft en kröningsdag. Den törnekrönte Frälsaren blef då fastbunden på korset, men han lossades ifrån dödens sveda och kan förlossa alla dem som draga korsets tunga börda och gifva dem härlighetens ovanskliga krona. —

Jag hade tänkt att med några ord framställa *huru de band, hvilka bundit syndaren i synden, kunna upplösas, och huru de band, hvilka förena den troende med Frälsaren, skola kunna fastare sammanknytas;* men då jag i en god bok läste följande ord om förlossningen från synden och om föreningen med Jesus, gjorde de mitt hjärta så godt, att jag hellre vill anföra dem än mina egna. Jag har också gjort dem till mina egna:

"Då vi arma människor voro fallna, förlorade och fördömda, då förbarmade Gud sig öfver vårt olyckliga tillstånd och lät det gå sig till hjärtat och förnedrade sig för vår skull så

djupt, att han lika så verkligt blef människa som han var Gud.

Jesus Kristus har såsom en missdådare hängt på ett vanhederligt kors och där lidit döden i stället för alla ogudaktiga människor i världen. Det var *i deras ställe* och *i deras namn,* han smakade döden. Förut blef han törnekrönt, slagen i ansiktet och hudflängd. Man genomborrade hans händer. Man genomspikade hans fötter, man uppstack hans sida. Och så utgöt han allt sitt blod för oss, arma maskar. Huru kunde väl finnas större kärlek på jorden! Genom denne Frälsare, som led en missgärningsmans död på korset, är nu nåd och salighet förvärfvad åt alla ogudaktiga människor, som någonsin hafva lefvat, ännu lefva, eller ända till domens dag komma att lefva i världen. Döden, under hvars våld vi lågo bundna, är makten nu fråntagen; satan är rätten till alla syndare en gång för alla fråndömd, himmelen åter öppnad, lifvet återvunnet. Allting har Gud nu försonat med sig själf, på det han skulle frid göra genom blodet på hans kors. Att hela den heliga Treenigheten nu åter har lust att bo på jorden, det är en följd af denna försoning, som öfvergår all kunskap.

Dessa sanningar stå så klara i bibeln, att hvar och en, som blott vill, kan läsa dem där. Den

Korsfäste har försonat och i sin lekamen bortburit *alla* synder, som någonsin blifvit begångna i världen och ännu alla dagar begås; Kristus har öfvervunnit och utplånat dem allesammans; detta är ju visserligen sant och blifver i evighet visst och sant. Nu är i ingen annan salighet, och det är icke heller något annat namn under himmelen människorna gifvet, i hvilket de skola varda saliga, utan Jesu namn allena. Det är enda grunden till vår salighet.

Den som då tror på honom, han är salig och behöfver aldrig mer i världen hafva någon tröstlös stund eller något tvifvel för sina synders skull, om de ock vore flere än sanden i hafvet. Men den som icke tror, han är redan dömd, emedan han icke tror i Guds enfödde Sons namn. Den som på någon annan väg söker sin salighet, han hyser grundfördärfliga villfarelser. Om någon också funnes, som i anseende till sin utvärtes vandel med sanning kunde säga: Mitt samvete anklagar mig icke för någonting i hela min lefnad, och han läte sig tycka, att han därför vore blott ett steg närmare himmelen än röfvaren, skökan och publikanen, så vore det ett tecken på ett självbedraget hjärta. Vår egen helighet är en dikt, med glädje gå vi ut från detta Babel. Detta enda — *Jesu offer* — gör oss saliga. Det, och annars intet, förer oss igenom.

Detta evangelium bevisar sig nu på människors hjärtan såsom en Guds kraft, som förer oss till tron. Predikan om Guds Lamm, på korset för oss slaktadt, som burit våra synder, då vi annars måst förtvifla, och som så hjärtligen förbarmat sig öfver oss alla, denna predikan är icke en så torr, så kraft- och saftlös lära, som många arma människor tänka. Den tro, genom hvilken vi blifva rättfärdiga och saliga, kommer af en sådan predikan, hvari Frälsaren på korset i blod och sår målas oss för ögonen, och i hvilken alla syndare tillropas: tron på mig, så varden I saliga! — Jag vet intet annat medel att komma till tron. Den Helige Ande förer en människas hjärta till tron genom predikan om den korsfäste Kristus." G. A. E.

Saliga ären I.

Matt. 5: 3—12.

Saliga de i anden
fattiga! Bort från tiden
upp emot himlaranden
lyften er blick och biden!
Eder hör himmelriket
till uppå jorden redan,
I skolen nå det, sedan
mörkret är viket.

Saliga I, som sörjen
djupt öfver synd, elände,
I, som med tårar börjen
dagen och vid dess ände
sucken ur hjärtegrunden:
"Gud, i miskund se neder!"
Han att hugsvala eder
bäst känner stunden.

Saliga I, som bären
dagarnas tyngd och smärta
stilla, af Herren lären
saktmod i verk och hjärta.

Ej i de onda tider
bäfven, fast hafven svalla:
jorden skall dock tillfalla
eder omsider.

Salig den ej till världen
eller dess lustar böjes,
hvilkens begär af flärden
aldrig här rätt förnöjes;
hungrar blott efter detta
ena: rättfärdigheten.
Saliga I! Och veten:
Gud skall er mätta.

I, som barmhärtigt öfven
kärlekens dufvoömma
gåfva och ej ompröfven,
hvem månde er berömma,
saliga I! Se, sådden
snart är till äring vorden.
Väl er, om gladt I gjorden,
hvad I förmådden!

Saliga de, som rena
hjärtan mot himlen lyfta,
sanning med tro förena
och emot ljuset syfta.
Den, i hvars bröst får råda
Guds och ej lustans stämma,
skall, när han sist är hemma,
Herren få skåda.

Tyngd utaf vapenskiften
jorden blott ofrid äger.
Saliga I, som stiften
frid uti oväns läger;
I, som för er och allas
salighet offren böner.
Herrens, den Högstes, söner
skolen I kallas.

I, som förföljde liden
smälek och hån för rätten,
I, som för Herren striden,
hoppet till honom sätten,
saliga I! Er fröjden!
Stor, ja, osäglig blifver
lönen, som Gud er gifver
en gång i höjden.

Teofilus.

Barnen och den allmänna gudstjänsten.

Det är i verkligheten ganska sällsynt, att barnen i något större antal äro närvarande vid den allmänna gudstjänsten. Vårt ämne torde på den grunden förefalla något egendomligt; men äfven om det icke uttrycker hvad som i allmänhet är regel ibland oss, så antyder det dock hvad som borde vara det. Barnen och den allmänna gudstjänsten höra visserligen tillsammans enligt Guds förordning, och de borde därför äfven alltid vara tillsammans. Vårt gudstjänstfirande borde så anordnas, att de orden ej blifva en önskan blott, som vi stundom vid detsamma sjunga: "Barnen liksom fädrens ljud stige upp till samme Gud."

Vi hafva säkerligen litet hvar erfarit, att vid sådana tillfällen, då församlingens barn äfven varit allmänt närvarande vid gudstjänsten, har denna varit mera anslående och fulltonig, än då endast de äldre deltagit. Där synes vara en

märklig växelverkan mellan barnen och gudstjänsten. De förra få en stor glädje och välsignelse af gudstjänsten, och gudstjänsten själf blifver lifligare och skönare genom barnens deltagande. Önskligt vore, att sådana *allmänna* gudstjänster, som ännu höra till undantagen, blefve allt mera brukliga.

Söndagsskolan har sin erkändt stora betydelse, men den var aldrig ämnad att ersätta den allmänna gudstjänsten, och den kan det icke heller. Söndagsskolan är det kristliga hemmets och församlingens tjänarinna och bör såsom sådan, i den mån det är densamma möjligt, uppfostra och leda sina lärjungar till ett villigt och flitigt deltagande i församlingens allmänna gudstjänst. Men äfven då söndagsskolan är denna sin uppgift trogen, blifver det dock alltid i första rummet uppå det kristliga hemmet, som denna plikt hvilar.

1. *Föräldrarna böra taga sina barn med sig till den allmänna gudstjänsten.* När vi betrakta den heliga familjen i Nasaret, så finna vi, att Josef och Maria togo Jesusbarnet med sig upp till Jerusalems tempel vid påskhögtiden. Detta skedde första gången, då Jesus var tolf år gammal. Men redan förut hade han förvisso ofta i sina föräldrars sällskap besökt synagogan i Nasaret, ty det var sed bland judarna, att

deras barn tidigt besökte synagogan, redan vid fem @ sex års ålder, säges det. Tolf års-åldern hos dem motsvarade i det närmaste vår konfirmationsålder. Jesus skulle vid den åldern ej haft en sådan kunskap i de heliga skrifterna, som han i templet visade sig hafva, om han icke förut varit en flitig lärjunge och besökare af både skolan och gudstjänsten i Nasarets synagoga. Hans sedvänja att på sabbatsdagen gå upp i synagogan härledde sig således synbarligen från barndomstiden.

Josef och Maria äro ett skönt exempel för alla kristliga föräldrar. De hade en ganska lång kyrkoväg denna gång, men de läto icke resans besvärligheter afskräcka sig, utan i lydnad för Herrens förordning gingo de upp till högtiden och togo äfven Jesusbarnet med sig. Huru ofta få vi icke blygas inför dessa föräldrar, vi som stundom låta helt obetydliga hinder hålla oss själfva borta från Herrens tempel och ännu oftare låta det lilla besväret, som barnens medtagande till kyrkan skulle förorsaka, afhålla äfven oss från den sköna Herrens gudstjänst.

Somliga föräldrar hafva för sed att sända sina barn till söndagsskolan och gudstjänsten "för att få en stunds lugn", såsom det heter. Det borde dock icke så vara, åtminstone icke

såsom en regel. Gå själf upp till Herrens gårdar, du fader och moder, såsom Josef och Maria gjorde, och tag dina barn med dig, ty detta är Herrens vilja och förordning. Du behöfver vid dina barns kristliga uppfostran all den hjälp, som Herren i sin församling har nedlagt, och gudstjänstens uppfostrande betydelse för barnen kan icke gärna öfverskattas.

2. *Barnen kunna af den allmänna gudstjänsten hämta mycken glädje och välsignelse.* Se, hvilken glädje och välsignelse Jesusbarnet fick af sitt tempelbesök. Han blef så intresserad i det som förehades i templet, att han stannade kvar, äfven sedan högtiden var slut. Skön är synen af den tolfårige Jesus tillsammans med gråhårsmännen i Jerusalems tempel, inbegripna i samtal om Gud och hans uppenbarelse i de heliga skrifterna. Att barnet Jesus därvid kom till större självmedvetande och mera klarhet om förhållandet mellan sig och Fadern, visas af hans svar till Maria. Så hade han ej förut talat, och Maria förstod icke fullt hans mening, men hon gömde de underbara orden i sitt hjärta.

Man hör stundom den invändningen göras, att barnen kunna icke hafva någon nytta af gudstjänsten; de kunna icke förstå den. Att detta är sant med afseende på spädbarnen, medgifves gärna, och dock hindrar icke detta, utan

att äfven dessa kunna tagas med till Herrens hus. Men då samma invändning göres äfven med afseende på barn, som hunnit den vanliga skolåldern, måste vi däremot inlägga vår gensaga. Dessa barn kunna förstå mycket i den allmänna gudstjänsten och äfven hafva nytta däraf. Kunna de det icke, så är gudstjänsten icke hvad den bör vara. De kunna sjunga våra härliga psalmer, såsom vi måhända stundom hört; de kunna instämma i läsandet af trosbekännelsen och Herrens bön; de kunna följa med vid läsningen af texterna och förstå dem, ty dessa texter utgöras ju i allmänhet af de enkla och sköna berättelserna ur evangelierna. De kunna äfven förstå predikan, om den är enkel och följdriktig, såsom den bör vara, och det torde måhända kunna sättas i fråga, om den predikan är hvad den bör vara, som icke äfven ett barn kan förstå.

Att barnen i allmänhet gärna vilja besöka gudstjänsten, om de blott vänjas därvid, har erfarenheten ofta visat, och välsignelsen de däraf hämta är outsägligt stor. Den sköna sanningen skall därigenom blifva dem allt klarare, att Gud är deras Fader och att de äro Guds barn. Ty vi lära icke våra barn vare sig i hemmet eller i kyrkan, att de äro djäfvulens barn, utan vi lära dem att de genom det heliga dopet

blifvit upptagna till Guds barn och medlemmar i Kristi kyrka och församling. Och liksom den sanningen uppgick i större klarhet för den enfödde Sonen, då han såsom barn besökte Herrens tempel, att han var den himmelske Faderns Son, så skall ock ske för de barn, som af trogna och bedjande föräldrar tidigt och troget föras till Herrens hus.

3. *Barnen fostras genom gudstjänstens inflytande till goda barn, som blifva både Gud och föräldrarna till glädje.* Om barnet Jesus heter det, att han efter sitt besök i templet for ned med sina föräldrar till Nasaret och var dem underdånig. Han lärde i templet icke blott att Gud var hans Fader, utan äfven att ett barn är skyldigt sina jordiska föräldrar lydnad. Det säges om honom efter den tiden, att han växte till i visdom och ålder och nåd för Gud och människor. Han var sin himmelske Fader i allt till behag, så att denne om honom kunde afgifva det vittnesbördet: "Denne är min älskade Son, i hvilken jag har ett godt behag." Men han var också en öm och god son mot sina jordiska föräldrar. Han talade med vördnad till sin moder, och hans sonliga kärlek och omsorg visade sig till det sista, i det att han på korset öfverlämnade henne i lärjungen Johannes' vård,

då han själf enligt Guds råd togs bort ur världen.

Det är ibland sådana barn, som flitigt och troget hållas till Herrens hus, vi kunna vänta och hoppas att finna de goda barnen, som blifva sina föräldrar till glädje. De himmelska sanningarna, som inplantas i deras unga hjärtan, skola icke återkomma utan frukt. Understundom kan det väl synas, som om frukten dröjde; men i många fall få föräldrar, som i detta afseende följt Herrens vilja, glädja sig åt en tidig skörd, i det att deras barn älska sin Frälsare och växa upp honom till behag och glädje.

Liksom det icke finns någon högre glädje för fromma föräldrar än att se sina barn växa upp såsom plantor i Herrens örtagård, så är detta också en glädje för Herren själf. Det säges, att han gläder sig öfver en förlorad son, som återkommer, men därmed är ingalunda sagdt, att han icke ock gläder sig öfver de söner och döttrar, hvilka med sant barnasinne växa upp i hans fadershus, som är församlingen.

Vi kunna vänta och hoppas, att af dessa barn, som äro sina föräldrar lydiga och som växa till i visdom och ålder och nåd för Gud och människor, skola blifva ynglingar och jungfrur, män och kvinnor, som varda till välsignelse för många. De skola upptaga arbetet i församling-

en, när de äldre nedlägga sitt hufvud till hvilan. De skola älska det andliga hem, som var deras barndomshem, och därifrån sprida välsignelsen i allt vidare kretsar. Det är från ett rätt gudstjänstfirande, som de andliga lifskrafterna såsom en mäktig ström utgå i världen till välsignelse och frälsning. Lyckliga äro vi såsom ett Herrens folk, då äfven våra barn tillsammans med oss fröjdas öfver Herrens nåd och lifvas af den åstundan att sprida frälsningens och glädjens lefvande flöden öfverallt i den andliga öknen och ödemarken.

Det är med sorg vi tänka på sådana föräldrar, som själfva försumma eller rent af förakta Herrens hus och äfven underlåta att föra sina barn dit. De bortkasta därigenom ett medel till sina barns sanna uppfostran, som ingenting annat i världen kan ersätta. Följderna af ett sådant ogudaktigt handlingssätt visar sig också allt för ofta på ett sätt, som dessa föräldrar icke på förhand föreställde sig. Ett barn, som föraktar Gud, förlorar snart också aktningen för sina föräldrar, och den som icke aktar dem, hurudant skall väl hans lif bland människor i allmänhet blifva? Hvad kan man vänta af den framtida utvecklingen, då början är förvänd och ond? Mörk blefve den tafla, som här ur verkligheten kunde tecknas, men vi lämna detta

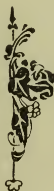
åt läsarens egen eftertanke. Försummandet af den allmänna gudstjänsten är visserligen icke den enda orsaken till eländet i världen, men att det är en af de djupast liggande orsakerna därtill, kan icke gärna förnekas.

Såsom ett Herrens folk borde vi allt mer behjärta, att liksom barnen hafva en plats i det jordiska hemmet både vid måltiderna och bönestunderna, så böra de ock hafva ett rum i det andliga hemmet, och detta i synnerhet vid församlingens allmänna gudstjänster. Det kan med full sanning sägas, att våra barn och den allmänna gudstjänsten behöfva hvarandra. Barnen behöfva gudstjänstens uppfostrande inflytande, om de skola växa upp såsom Guds barn, och gudstjänsten själf blir icke riktigt fullständig, om barnen äro frånvarande. Herren Kristus syntes lyssna med mera välbehag till lofsången, då barnen i templet uppstämde sitt hosianna, än då endast de äldre sjöngo. Så är det utan tvifvel ännu. Församlingens hyllning till sin Frälsare och Konung är icke fullständig, om barnen saknas i den gudstjänstfirande skaran. I den triumferande församlingen däruppe inför Guds tron skola också barnen vara med och deltaga i det oändliga gudstjänstfirandet, ty Johannes säger, att han såg både stora och små stå inför tronen. Må det blifva så också på jorden.

Må våra barn vid den allmänna gudstjänsten hafva sitt rum och sin del.

Kristne, medan vi här vandra,
låtom oss på fädrens vis
fromma bedja med hvarandra,
glada sjunga Herrens pris.
Barnens liksom fädrens ljud
stige upp till samme Gud
att hans godhet nederkalla
öfver oss och öfver alla!

C. E. Slätt.

FRÅN JESU BARNDOM.

II.

MISSION.

Vår Montana-mission.

Att göra "alla folk" till Jesu lärjungar är den kristna kyrkans uppgift i världen. Egentligen har den ingen annan uppgift, ty all kristlig verksamhet bör afse lärjungaskapet hos Herren Jesus såsom mål. Missionen bör därför ligga oss varmt om hjärtat, ty när vi missionera, äro vi stadda i utöfning af Jesu uppdrag till oss. Med hvad rätt kan den, som upphört att missionera, kalla sig en Jesu lärjunge? "I ären mina rätta lärjungar", säger Herren Jesus, "om I gören det, jag bjuder eder." Han har bjudit oss att missionera, och ve oss, om vi svika vår höga kallelse.

I missionsverksamheten stå våra egna landsmän oss närmast, de äro af vårt eget husfolk, och dem böra vi i första hand taga vara på. Vår kära Augustana-synod har i detta hänseende sökt förverkliga Herrens uppdrag bland vårt eget folk i förskingringen, och kyrkans Herre har bekänt sig till vårt arbete och rikligen väl-

signat detsamma. Men kunna vi med hänsyn till missionen säga: Vi ha gjort allt hvad vi kunnat? Borde och kunde vi icke göra mycket mera? Är vår mission verkligen proportionerlig till de medel och krafter, som stå oss till buds? Borde vi icke mera betänka, att när Herren gifver oss mycket, så fordrar han också mycket? Herren har rikligen välsignat oss i vårt nya hemland, vårt folk är välbärgadt, och många äro rika. Vi sakna hvarken medel, arbetskrafter eller inrättningar, uti hvilka dessa arbetskrafter kunna skickliggöras för det kyrkliga arbetet, men vi torde på mången ort sakna ett varmt och lefvande missionsintresse. Må Herren förlåta oss våra uraktlåtenhetssynder!

Dock torde det finnas mera missionsintresse bland vårt folk, än hvad vi ana. Om missionens höga betydelse mera framhölles, skulle vi nog ha en rikare tillgång på både medel och arbetskrafter. Det är ju så, att det okända intresserar föga. Och det var i afsikt att få vår hemmission mera känd bland vårt folk som Korsbanerets redaktör begärde en artikel om vår Montana-mission. Bland synodens missionsfält torde vår mission i Montana vara den mest lofvande för framtiden. Montana är en framtidsstat med stora resurser.

Synoden har nu fem missionärer i Montana,

A. P. G. ANDERSON. HERMAN LIND.

P. A. FAIR.

J. W. NYVALL, CHR. T. CARLSON.

en i hvarje af de fem största städerna: Butte, Great Falls, Helena, Anaconda och Missoula. På alla dessa platser ha vi församlingar. Dessutom ha vi en hel del predikoplatser.

Pastor Augustus G. Olsson var vår förste Montana-missionär med Helena såsom utgångspunkt. Han anlände till Helena på våren 1895, och den 30 november samma år stiftade han en församling därstädes. Enligt missionsstyrelsens rapport för 1896 stiftades församlingen "med 64 kommunikanter och ett medlemsantal af 115." Pastor Olsson stannade blott något öfver ett år i Montana. På sommaren 1897 erhöll församlingen en ny lärare uti pastor C. E. Frisk, och verkade han med trohet och nit på detta fält under en tid af 3 år. Under tiden hade församlingen samlats till gudstjänst i den tyska lutherska kyrkan, ty man hade ännu icke lyckats få egen kyrka — blott tomt för kyrkobygge.

Församlingens nuvarande lärare, pastor P. A. Fair, anlände till Helena den 19 oktober 1901, och har han nu varit på fältet i 5 års tid. Pastor Fair grep sig an med kyrkobygge på fullt allvar, och såsom resultat äger församlingen en kyrka, som är kyrklig, vacker och ändamålsenlig. Kyrkan invigdes till en Herrens boning af Montana-distriktets pastorer

söndagen den 8 juli 1906. Kyrkoegendomen i Helena är värd omkring $5,500, och den är helt och hållet skuldfri.

Butte är Montanas största stad och världens största gruffält. Butte är stadd i stark tillväxt på grund af den ständigt tilltagande grufin-

KYRKAN I BUTTE.

dustrien. År 1890 hade Helena öfver 3,000 invånare mera än Butte, nu däremot torde Buttes folkmängd vara 6 gånger så stor som Helenas. Butte torde vara vårt viktigaste missionsfält i Montana — kanske äfven det mest stenbundna.

Pastor A. E. Gustafson var vår förste missionär i Butte. Han kom till platsen 1898 och stiftade en församling samma år. En kyrkoförening hade dock redan blifvit stiftad i Butte 1896. Pastor Gustafson stannade i Butte om-

KYRKAN I HELENA.

kring två år. Under sommarferierna 1900 förestod studerande A. S. Hamilton församlingen, och subskriberades under tiden omkring $800 för kyrkobygge. På hösten samma år upptog pastor L. A. Hocanzon verksamheten i Butte, och under hans ledning byggdes kyrkan.

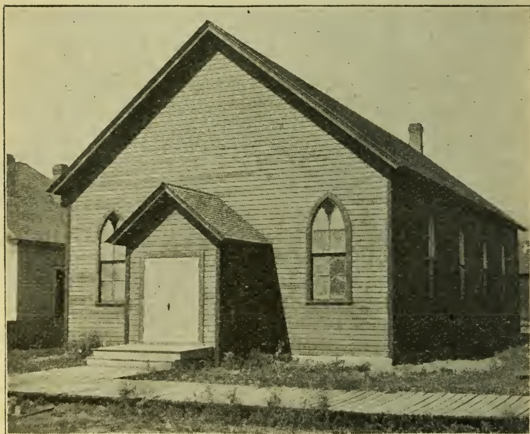

KYRKAN OCH PRÄSTHUSET I ANACONDA.

Kyrkan är byggd på den bakre delen af tomten i den mening, att den i en kommande framtid skulle tjäna såsom prästhus, då församlingen mäktar bygga en bättre kyrka. Denna omständighet gör, att kyrkans yttre icke ter sig så särdeles fördelaktigt. Pastor J. E. Shipp blef pastor Hocanzons efterträdare i Butte, och verkade han därstädes från november 1902 till november 1904, då han flyttade till Minnesota. Församlingens närvarande lärare, pastor J. W. Nyvall, har sedan den 1 januari 1905 med trohet och flit arbetat på vårt fält i Butte.

Församlingen i Anaconda stiftades den 21 mars 1902 af pastor Hocanzon med 94 kommunikanter. Ingen annan församling i Montana har stiftats med så stort kommunikantantal. Församlingen är för närvarande synodens största missionsförsamling. Missionsstyrelsen lyckades slutligen, efter många fåfänga försök, att anställa en pastor i Anaconda. Pastor Herman Lind upptog verksamheten därstädes den 1 mars 1904, och har han visat sig vara rätte mannen för platsen. När pastor Lind anlände till fältet, ägde församlingen hvarken kyrka eller prästhus, nu däremot äger den bådadera. Kyrkan var redan färdig för invigning den 30 april 1905. Tvenne omständigheter bidrogo till att gifva församlingen en god start uti dess

kyrkobygge. Pastor Lind lyckades i elfte stunden få något öfver $1,000 ur den skandinaviska unionskyrkan, och dessutom erhöll han såsom en gåfva en centralt belägen tomt för kyrkobygge. Såväl kyrkan som prästhuset utgör ett

KYRKAN I MISSOULA.

vackert minnesmärke för vårt svenska lutherska folk i Anaconda. Kyrkorna i Anaconda och Helena äro hvarandra mycket lika, de äro byggda i samma stil och af samma slag af material.

I Missoula organiserade pastor Gustafson för-

samling 1898, men i brist på predikobesök dog vår verksamhet på platsen. Arbetet återupptogs i Missoula vid nyåret 1905 af studerande Harold Johnson, och lyckades han intressera vårt folk därstädes, så att pastor Lind redan i februari samma år kunde reorganisera församlingen, och i slutet af juli månad 1905 erhöll församlingen egen lärare uti pastor A. P. G. Anderson. Sedan pastor Anderson anlände till fältet, har vårt folk tagit lifligt del uti församlingsverksamheten. Broder Anderson ger församlingen det vittnesbördet, att "den är snäll." Församlingen har uppfört en enkel, men ändamålsenlig kyrka, som invigdes den 23 september 1906.

I Great Falls upptog missionsstyrelsen verksamhet på fullt allvar i början af juli månad 1905, då pastor Christopher Th. Carlson på styrelsens kallelse anlände till platsen. Församling stiftades i Great Falls den 2 oktober 1905, och redan i mars månad 1906 inköpte församlingen en centralt belägen hörntomt för kyrkobygge. Tomten kostade församlingen $1,190 kontant, men var värd åtminstone $1,500. Kyrkobygge är redan påbörjadt. Kyrkan kommer att blifva en heder för vårt folk i Great Falls, och färdig kommer den att kosta omkring $6,000.

KYRKAN I GREAT FALLS.

Såsom resultat af vår Montana-mission ha vi nu fem pastorer, fem församlingar, fyra kyrkor, ett prästhus och en kyrka under byggnad. Och på kyrkoegendomen hvilar ingen större skuld. Sedan verksamhetens början ha 466 barn genom det heliga dopet blifvit upptagna i Kristi kyrkas gemenskap, 60 personer ha blifvit konfirmerade, 156 par ha erhållit Kristi församlings välsignelse för gemensam vandring på lifvets knaggliga stråt och 140 hädangångna ha blifvit vigda till griftero.

Tio pastorer och tio studerande ha genom träget och troget arbete gjort insatser i vår mission härute. Hälften af de förra ha flyttat från Montana, och ingen af dem stannade längre än tre år på fältet. Af de studerande, som varit härute en längre eller kortare tid, äro nu fyra pastorer inom synoden, nämligen: Olof Wallin, A. S. Hamilton, C. O. Lundquist och E. J. Sanders. Två af de öfriga, A. G. Anderson och N. E. Olson, ha fått utbyta arbetet och striderna härnere mot hvilan och friden där uppe, såsom vi tro och hoppas. Gång på gång har missionsstyrelsen förgäfves utfärdat pastorskallelser till Montana-fältet, hvilken omständighet visar, att styrelsens arbete mången gång är rätt bekymmersamt.

Montana-missionärerna ha insett behofvet af

att sprida vårt samfunds tidningar, ty vi ha sällan den glädjen härute att få förkunna Guds ord för stora skaror, emedan mången menar sig ha uppfyllt all rättfärdighet med hänsyn till gudstjänstbesök, om han ställer sina steg mot Herrens gårdar vid särskildt högtidliga tillfällen, såsom t. ex. vid jul, påsk eller någon annan mera festlig gudstjänst. Och det medgifves gärna, att när man under ett tiotal af år ytterst sällan eller kanske aldrig besökt en gudstjänst, det då är mycket svårt att bryta en ny bana, ty därtill behöfves en synnerlig Guds nåd. Den som skrifver detta har träffat personer, som sagt sig icke ha varit inne i en kyrka i Amerika. Om man då t. ex. kan få in *Augustana* i hemmen, så är ju den en huspredikant, på samma gång som den gifver de kyrkliga nyheterna och fostrar en viss samhörighetskänsla. Och vi tro och hoppas, att ingen insats till Guds rikes fromma kan helt och hållet spårlöst försvinna. *Augustana* gör nu regelbundna besök i omkring 240 hem bland vårt folk i Montana. Dessutom ha vi en hel del läsare af *Ungdomsvännen* och äfven några af *Augustana Journal.*

Montana-missionen organiserades till ett missionsdistrikt år 1902 och erhöll då representationsrätt vid synodens möten. Detta är nu något om den yttre ramen af vår mission härute.

När det gäller den inre andliga halten och betydelsen af vårt arbete, kunna vi icke döma längre, än ögat kan se, ty vi äro inga hjärterannsakare. Visst är, att mycket ter sig mörkt för ögat men verksamheten saknar icke sina ljusa sidor. Och när en gång dimman, som höljer tingens rätta gestalt, förjagas af evighetens ljus, torde resultatet af vårt arbete kanske blifva vida större, än hvad vi någonsin anat.

Till ljuspunkterna må man väl räkna den omständigheten, att vi på hvarje plats ha en trogen, om än en liten skara, som flitigt och regelbundet besöker våra gudstjänster. Det är dessa, som understödja verksamheten och som göra dess fortsättning och utveckling möjlig. Våra kvinnoföreningar härute ha gjort sig förtjänta af ett särskildt tack, de ha arbetat både flitigt och villigt och ha samlat genom sitt arbete rätt ansenliga summor för verksamheten. För öfrigt finner man en rätt stor frikostighet här och där bland vårt folk. Visserligen finnas många, som, när det gäller uppoffring för Guds rikssak, ständigt ropa: Hvarför denna förspillning? Dessa senare äro så världsliga och giriga, att om det berodde på dem, skulle intet Guds rike finnas på jorden. Vår söndagsskolverksamhet är en annan ljuspunkt, ty våra söndagsskolor besökas rätt flitigt. Och när det gäller dem,

som mera sällan komma till gudstjänsterna, så äro de dock under Guds ords inflytande, när de komma, och det är att hoppas, att de mer och mer må känna behofvet af att komma oftare.

Verksamhetens skuggsidor möta oss i de svårigheter, som vi ha att bekämpa. Söndagsarbetet är ett stort hinder för vår verksamhet, i synnerhet lida vi mest däraf i Butte, Great Falls och Anaconda. Söndagsarbetet gör alla dagar lika och beröfvar människan en af Guds rikaste välsignelser. Den prägel, som ett kristligt sabbatsfirande sätter på hem- och familjelif, och som gifver en viss försmak af den sabbatshvila, som står Guds folk åter, är icke ens möjlig. Kunna vi ens vänta Guds rika välsignelse i vår verksamhet, så länge som det är rent af nödvändigt för folket att regelbundet bryta sabbatsbudet? Gud har icke återtagit sitt bud, äfven om vissa kapitalister funnit det vara en jordisk vinning att hålla folket till arbete hvarje dag. Med söndagsarbetet följer ett allmänt förakt för Herrens dag, så att många göra söndagen till en syndadag framför alla andra dagar. Söndagen blir en dag med öppna krogar och öppna teatrar, en dag för bollspel, dans, kortspel och dryckenskap. Huru skulle t. ex. en stad i Montana se ut en söndag med stängda krogar? Vi hoppas, att den dagen kommer, ty vi tro på det godas seger.

En annan skuggsida är den stora andliga likgiltigheten, som man så ofta möter. Man har vändt Gud och hans ord ryggen, samvetet anklagar ej längre, ty det sofver, och evighetsbehofven slumra. Och man befinner sig väl uti att lefva ett lif utan Gud i världen, och Guds ord skulle blott stöta en sådan falsk och själftagen frid uti människors bröst. Visserligen erkänna dessa, att de borde höra Guds ords predikan, men de finna så många hinder i vägen, och så stanna de hemma söndag efter söndag, och dyrköpta själar gå miste om den välsignelse, som Herren meddelar, hvarest hans ord förkunnas. De hinder, som man föregifver för sitt uteblifvande från den allmänna gudstjänsten, kunna såsom en regel samlas under rubriken: "I hafven icke velat", ty hvarest där är en vilja, där finnes också en utväg.

Hand i hand med denna likgiltighet går en grof otro. Mången har utbytt sin barndomstro mot en sådan otro, och man menar sig ha gjort ett klokt byte. Med en viss öfverlägsen nedlåtenhet medgifver man, att församlingsverksamhet kan vara en god sak för kvinnor och barn, men ej för män. Det tillhör ju män att lägga bort det barnsliga (?) och utbyta detsamma mot det manliga (?). Aposteln Paulus vet att omtala sådana, som sätta sin ära i sin skam.

Det är ingen lätt sak att få folk att sluta sig till församlingen. Många äro härute blott för att förtjäna pengar, de komma och gå oupphörligen, och så mena de, att det lönar icke mödan att vara med i församlingen. Är verksamheten helt och hållet ny, så är den delvis för obetydlig och saknar anseende på platsen, dessutom torde ju offervilligheten sättas allt för hårdt i fråga, om t. ex. kyrka skall byggas, delvis vill man icke vara med, förrän man får se, "hur det skall gå". Lyckligtvis äro icke alla sådana där åskådare. Det händer icke sällan, att personer, som varit aktiva medlemmar i någon församling österut, vända vår verksamhet ryggen, när de komma till Montana. Andra åter trösta sig med att de stå "skrifna i östern", oaktadt de varit härute flera år. Från de yngre kan man få följande svar: "Jag tillhör församlingen i—, och mina föräldrar betala för mig". Nåväl, detta är godt, men det är icke det bästa sättet. Dessa unga borde tillhöra församlingen på platsen, hvarest de vistas, ty då kunde både de och lokalförsamlingen vara hvarandra till mera ömsesidig hjälp och nytta. Nu däremot stå de mera i fara att förloras för samfundet, ty en blott och bart gudstjänstbesökare kan icke taga samma intresse i församlingen som en församlingsmedlem. Om de nu blott

skulle stanna på platsen några månader? Skulle då en kort vistelse på en plats vara ett hinder för någon att vara medlem i församlingen, så länge han är på platsen? Nej, och åter nej! "Sök den stadens bästa, uti hvilken du bor", säger Guds ord.

Brist på samhörighetskänsla bland vårt folk är en annan skuggsida, som gör arbetet svårt. När det gäller söndagsskolverksamheten, så "peddlar" man sina barn till höger och vänster. Man är villig att sälja både barn och barndomstro för ett vänligt nedlåtande eller en liten gåfva till barnen. Skulle man invända, att äfven vår söndagsskola gifver kort, tidningar, böcker och andra gåfvor till barnen, så får man till svar: "Barnen ha börjat gå där, och de äro så 'najsa' mot barnen, så att de vilja icke gå till någon annan söndagsskola", och föräldrarna måste naturligtvis böja sig under barnens vilja. Mera af samhörighetskänsla och enighet i viljan skulle bidraga mycket till att göra våra församlingar starka, och vårt folk skulle därigenom vinna både aktning och respekt bland andra.

Unionsverskamhet i kyrkobygge är ett rätt intressant kapitel i vår Montana-mission. På grund af att Augustana-synoden har varit sen med att upptaga verksamhet i Montana, ha

unionskyrkor blifvit byggda i Anaconda, Missoula och kanske äfven på andra platser. Vårt lutherska folk har då alltid utgjort majoriteten och burit den drygaste delen af omkostnaden; men när en sådan kyrka blifvit färdig, ha sekterna gjort anspråk på äganderätten af hela eller större delen af kyrkan. I Anaconda byggdes en skandinavisk unionskyrka för några år tillbaka. Omkring fem sjättedelar af folket, som deltogo i kyrkobygget, voro lutheraner, men det oaktadt gjorde sekterna anspråk på att äga tre fjärdedelar i kyrkan. Men det mest komiska i saken var, att metodisterna i Butte — ty några metodister funnos icke i Anaconda — kommo och gjorde anspråk på en fjärdedel i kyrkan, och fem enskilda metodister i Butte togo sig verkligen före att sälja en fjärdedel af unionskyrkan till de svenska baptisterna i Anaconda. I Missoula byggdes en "Independent Scandinavian Church." Alla skandinaverna på platsen deltogo i kyrkobygget, och lutheranerna utgjorde majoriteten, men när det blef färdigt, lyckades några svenska kongregationalister taga kyrkan i besittning, och lutheranerna fingo icke ens hålla gudstjänst i densamma.

Om man nu tager i betraktande alla de svårigheter, som vår mission har att kämpa emot, bör man känna sig innerligt tacksam till Herren

för hvarje liten framgång, som vinnes. Våra missionsstationer i förskingringen äro såsom ett salt i förruttnelsen, från dem utgår ett ljus, som kan lysa förlorade söner och döttrar hem till det rätta fadershemmet. Vår predikan är ett vittnesbörd mot det onda, så att vårt folk kan icke hejdlöst rusa mot fördärfvet, och de, som förena sig med församlingen och besöka våra gudstjänster, bära därmed ett vittnesbörd emot de utomstående, så att en afgörelse för eller emot vår verksamhet framtvingas bland vårt folk. Och om vi betänka, hvilket högt värde Herren sätter på hvarje människosjäl, borde det sporra oss till en ännu kraftigare och mera vidtomfattande mission för att rädda hvad som räddas kan.

"Till verksamhet för Kristi skull" med ökade arbetskrafter, ty "skörden är mycken", fälten äro stora, men skördemännen äro få! "Än är det dag", — natten kommer, då ingen kan verka.

CHRISTOPHER TH. CARLSON.

Kyrkan i de stora städerna.

En ung pastor höll ett föredrag vid en konferens af medlemmar från olika samfund och sökte i sitt föredrag besvara frågan: "Hvad kan kyrkan göra för att nå massorna?" Han uppräknade först hvad kyrkan vanligen gör, såsom att bygga kyrkor och predika i dem, bjuda folk välkomna till kyrkan m. m. Så långt det gick, var den delen af föredraget bra, men när han kom till sitt egentliga ämne, fann han sin uppgift svårare. Man fick den känslan af hans föredrag, att det i verkligheten icke fanns mycket öfrigt att uträtta. Efter föreläsaren uppstod en äldre lekman, som på sin tid var mycket verksam inom landet för Guds rikes tillväxt, och talade i ämnet. När man hört honom en stund, fick man den känslan, att kyrkan i verklighet uträttade ganska litet mot hvad hon borde och äfven kunde. Hvem hade rätt? Utan tvifvel hade båda rätt. Den förre

betonade hvad kyrkan gjorde, och han hade fullt skäl därtill, ty kyrkan är visst icke likgiltig för folkmassorna, hvilka mer och mer samla sig i storstäderna, men då man ser dessa massors andliga belägenhet, kan det icke annat än kännas så för hvarje vaken kristen, som om kyrkan försummade sin kallelse.

De stora städerna draga allt mera massorna till sig, mera nu än någonsin förr. Allt måste nu ske i stort. All industri blir allt mera storindustri. De små gå under i kampen på alla områden, och de stora utveckla sig med en svindlande fart. Industrien har sitt naturliga hem i storstäderna och drager de arbetssökande skarorna till sig, så att städerna få en rent af häpnadsväckande hastig tillväxt. Rika tillfällen till arbetsförtjänst och de jämförelsevis högre lönerna locka landtbefolkningen, särskildt dess yngre del, till städerna, och ganska få af dem flytta sedan ut. Är förtjänsten god, så äro tillfällena till att förstöra förtjänsten så mycket flera, synd och last frodas och föra en häpnadsväckande stor del af befolkningen till lekamlig och andlig bankrutt. Större delen af de inflyttande har stått mer eller mindre under kyrkans välsignelserika inflytande i hemorten, men i storstäderna förloras den största delen för kyrkan och uppslukas af syndasällskapen.

Många sjunka djupt i lastens dypöl och förgås. Kyrkor byggas, evangelium predikas, sakramenten förvaltas, men den stora mängden sätter sällan fot inom kyrkans dörr. Äfven bland vårt svenska folk, som fått en så god fostran som något folk på jorden, kan man få höra dem som berömma sig af att under så eller så många år icke ha varit i kyrkan. De flesta bland de från gamla Sverige invandrande äro redan i hemlandet likgiltiga för kyrkan, och många rent af fientliga mot henne. Att sådana icke komma till kyrkan, utom i enstaka fall, är självklart. När massorna icke komma till kyrkan, måste kyrkan komma till dem, om de skola räddas. Här blir då fråga om en verksamhet, som går utöfver den annars vanliga, en verksamhet, som afser att räcka, hjälpa och rädda dem som icke komma till kyrkan, och som icke ens skulle låta sig lockas att besöka en sådan, förrän hon på ett eller annat sätt kommit dem nära genom kristlig kärlekstjänst. En sådan verksamhet kalla vi

Stadsmission.

Stadsmission är icke något nytt i kyrkans verksamhet. Den har alltid funnits till i olika form under hela hennes tillvaro. Sådan den numera gestaltar sig, finna vi dess början i Glasgow, Skottland, där en David Nasmith, år

1826, genom att sammansluta 23 olika kristliga föreningar, hvilkas sekreterare han blef, ledde en verksamhet, som, under meddelande af lekamlig hjälp, sökte bringa frälsningsbudskapet till de bortkomnas hjärtan. År 1835 bildades Londons stadsmissionsförening, hvilken har utvecklat sig, så att den nu sysselsätter öfver 500 arbetare.

Den välbekante dr Wichern blef redan i yngre år medlem af en förening för husbesök i Hamburg och stiftade 1849 en stadsmission, hvars mål var att förbinda kärleksverk med evangelisering. För att bereda arbetare för sådant verk grundlades af honom det beryktade Rauhe Haus, den första diakonskolan. Följande år organiserade han en liknande förening i och för staden Berlin, och 1858 upprättade han där en andra diakonskola, kallad Johannesstift, för att utbilda dugliga arbetare. År 1874 sammanslogs denna förening och en annan i samma stad till en, hvilken leddes af tre behjärtade män, af hvilka dr Stöcker var den ledande, och står han ännu i spetsen för densamma. Denna stadsmission är onekligen en af de bäst organiserade och kraftigaste af alla. Af betydligt senare datum är den märkliga stadsmissionen i Köpenhamn. Om dess upprinnelse säger kyrkoherde J. Thulin: "Bekym-

rade själar, präster och lekmän, sade det åt hvarandra", (d. v. s. talade om tillståndet i staden), "och nu började arbetet. Man började *på knä* och gick sedan frimodigt framåt, som Nehemias byggningsmän en gång med murslefven i hand och svärdet vid sidan. Trots radikalismens hån samt de betänksammas misstro togs ett fält i sänder: en kyrka eller en samlingssal med en pastor och en kärntrupp troende kring honom som besättning vittnade om eröfringen."

Här i landet hafva de reformerta samfunden stadsmissioner med tillhörande anstalter af olika slag. *Vår* kyrka står här betydligt efter i fråga om sådan verksamhet, men det har ju sina förklaringsgrunder. Vår kyrkas styrka har först på senare tid börjat blifva känd för henne själf så väl som för andra.

Vi hafva anfört dessa drag ur stadsmissionens uppkomst hufvudsakligen för att visa, *huru* denna verksamhet uppkommit. Det har i hvarje fall varit enskilda, för saken nitälskande personers fria sammanslutning för att utföra hvad de sett vara en nödvändig verksamhet.

Hvad är det då stadsmissionen i synnerhet uträttar?

Af det föregående framgår detta arbetes allmänna karaktär, men vi vilja här påpeka några

särskilda afdelningar däraf. Först kommer vården om de fattiga och sjuka. Under en stadsmissionärs besök i hemmen och andra platser kommer han att träffa på många fall af fattiga, som äro i stort behof af hjälp, men som lida i tysthet; han träffar sjuka, som behöfva vård och hjälp; han träffar vilseförda, i synder sjunkna, dem han måste taga sig an. Många af dessa elända kunna räddas, lekamligen och andligen, men den lekamliga hjälpen måste ofta vara medlet till att göra den lidande mottaglig för den högre andliga hjälpen. Evangelium i handling bereder rum för evangelium i ord. Kampen mot osedlighet och andra laster är särskildt stadsmissionens uppgift. Men icke blott nödens afhjälpande, utan dess förebyggande utgör en viktig gren af stadsmissionens verksamhet. Och det senare är icke mindre viktigt än det förra. Att t. ex. möta en främling och gifva honom eller henne råd och hjälp, så att han eller hon från början kommer under någon församlings vård och inflytande, att visa den hemlöse hvar ett godt kristligt hem kan finnas, kan ofta för sådana vara af värde för tid och evighet.

För att utföra en sådan hjälpande, räddande verksamhet behöfvas inrättningar för olika ändamål och af olika slag. Till sådana inrätt-

ningar höra hem för unga kvinnor, som icke hafva anhöriga i staden, men som komma för att söka tjänst. Arbetarehem för unga män, som arbeta i de stora verkstäderna och vanligen måste bo i något "boarding hus", där man är omgifven af ogudaktighet, behöfvas för deras skydd. Åtskilligt mera kunde anföras, om utrymmet medgåfve. Men detta kan vara nog för att visa, att det finnes en af vår kyrka hittills mer eller mindre försummad verksamhet. Fastän tacksamt må erkännas, att något i dessa hänseenden blifvit gjordt här och där af enskilda och af församlingar, kan det likväl icke nekas, att detta fält hittills försummats.

Det är uppenbart, att det är de i storstäderna boende prästerna och andra troende män och kvinnor, som närmast känna behofvet af sådan verksamhet. Andra kunna väl göra sig en föreställning om tillståndet, men de som bo midt ibland dessa massor af folk och se syndalifvet och eländet, de böra ju allramset känna behofvet af en kraftig stadsmission. Under alla omständigheter måste det vara ett verk, som börjas på knä och har Kristi kärlek till driffjäder.

Särskildt utrustade arbetskrafter behöfvas ock för sådant arbete. Sådana måste uppsökas och fostras.

Till verksamhet för Kristi skull!

M. Noyd.

Penningens mission.

Alla människor jäkta efter penningar. Vårt eget folk är ej minst angeläget att samla så mycket af det lekamliga goda som möjligt. Förhållandena i vårt land ha varit och äro fortfarande sådana, att den, som hängifver sig med all kraft åt förvärfvandet af penningar, gemenligen har goda utsikter att lyckas. Fördenskull står sig det öfvervägande största antalet af vårt lands invånare mycket godt. Många af våra landsmän ha det alldeles ypperligt, och en stor del kan man gärna kalla rika. Det svenska folket i Amerika står icke i dag på samma ståndpunkt i fråga om det materiella som för en trettiofem eller fyrtio år tillbaka. Fattar det denna skillnad, och ställer det sig därefter? Denna fråga står i nära samanhang med vårt ämne. Svaret därå visar, huruvida man har fattat den uppgift, som penningen har bland oss.

Det finns näppeligen någon som förnekar, att

penningen har en mission. Hvilken denna mission är, därom torde meningarna vara ganska delade. I allmänhet erkännes ock, att penningens kallelse är att tjäna människorna. I själfva verket torde dock en närmare granskning af det sätt, hvarpå penningen användes af de allra flesta, öfvertyga oss, att den i allt för många fall har stigit från tjänare till härskare. Och bland autokrater finns väl ingen som kan jämföras med guldet. Det hvarken ser, hör eller känner, utan drifver sina vasaller framför sig med maskinens hårdhet och omutlighet. Olyckliga äro i sanning alla, som öfverlämna sig åt denna tyrann. Deras hjärtan hårdna mot både Gud, medmänniskor och dem själfva. Tomt och fattigt är i sanning sådana människors lif, trots den rikliga tillgången på denna världens goda. Blir däremot penningen hänvisad till sitt eget område, tjänandets område, då skall man finna, att i honom äger man en kraft, som, rätteligen använd, blifver till oskattbar välsignelse. Och i samma mån som man rätt använder denna kraft, tilltager lifvets verkliga lycka. Berömmer sig någon af att tillhöra Jesus, må han besinna, att detta kräfver herravälde öfver det timliga, hvarförutan själen ej kan fatta den verkliga frid och kraft, som Herren skänker dem som tro på honom.

Men huru skall då penningen tjäna? Allra först skall han tillgodose de lekamliga behofven. Utan penningar kan man svårligen erhålla kläder och föda. De medel, som vi ärligt förtjäna, skola användas till vårt lekamliga uppehälle och välbefinnande. Icke sällan träffar man personer, som i fråga härom hysa skefva åsikter. Vi syfta på sådana, som knappast ha råd att äta eller kläda sig ordentligt, ehuru penningar ej saknas. Vi tänka ock på dem som aldrig kunna vända tankarna bort från penningeförvärf, utan hålla på därmed både natt och dag under hela sitt lif. Att arbetsamhet befordrar hälsa och välstånd, det erkännes gärna. Att det därjämte är en helig plikt att begagna sina kroppskrafter i nyttigt arbete, medgifva vi villigt, men vi tro ej, att det är rätt att för penningens skull plåga sin kropp, så att den i förtid dukar under. Äfven kroppen är Guds skapelse, och dess krafter böra förvaltas från Guds synpunkt, ej från penningens.

Bland människor råder mycken sjukdom och fattigdom. Att förklara upphofvet till all denna nöd, det är omöjligt. Lika litet kunna vi bestämma dess ändamål. Men att en stor del af detta lidande kan lindras, stundom afhjälpas, genom ett förståndigt bruk af penningar, det veta vi. Men ej sällan inträffar, att pen-

ningen spelar herre och ej tjänare, hvadan den sjuke eller fattige får dragas med lidandet och nöden, tills det slutar med döden. Huru besynnerligt är det icke, att människor finnas i vår värld, som anse för en olycka att använda litet penningar för vårdandet af hälsan, äfven om den sjuke är en af deras närmaste. I åratal ha vi sett, hurusom barn af välmående föräldrar ha under sjukdomens dagar nödgats utstå stora umbäranden och lidanden, emedan föräldrarna hellre använde sina inkomster för ökandet af sina jordiska skatter än för den sjuka sonens eller dotterns återställande till hälsan. Många föräldrar dragas med sjukdom och lidande, emedan läkarebehandling medför utgifter. Men detta är ju så förvändt, som det gärna kan blifva. Den sjuke bör ju erhålla nödig behandling, och det i tid, äfven om det kostar något. Lifvet och hälsan äro ju värda så oändligt mycket. Till människans tjänst står ju allt som finns på jorden. Och när lifvet är slut, hvad nytta har man då af pengarna!

Penningen bör ock tjäna vår intellektuella utveckling. Ehuru många finnas, som ringakta människans intellektuella egenskaper, få vi ej följa dem i deras spår. Själens så väl som kroppens förmögenheter böra utvecklas. Detta sker genom öfning. Barnen skola undervisas och

sättas i tillfälle att inhämta de kunskaper, som för dem äro nyttiga och nödvändiga. Både på land och i stad finnas föräldrar, som anse det mera förmånligt för både dem själfva och deras barn att samla pengar än att förvärfva kunskaper, och detta i sådana fall, där inga behof af att samla pengar förefinnas. På dylikt sätt blir penningen herre och icke dräng. Barnet går miste om hvad det längre fram ej kan köpa för pengar. Sådant är orätt. Hurudant det kommande släktet skall blifva, det ligger i det närvarande släktets föräldrars skön. Älska dessa penningen mera än kunskap och vetande, bådar detta ej godt för framtiden.

På tal om bildning för barnen blir det fråga om mer än den som erhålles i småbarnsskolorna. Högre bildning kräfver vår tid, och denna kan ej erhållas utan kostnad. Far och mor måste återigen fram med penningar, och de saknas ej, äfven om det svider vid blotta tanken på att de skola skiljas vid dem. Enligt deras mening bör man hellre söka guld än bildning. Den unge mannen eller kvinnan nödgas kanske att försaka de där åren af extra skolgång, hvaröfver de länge gått och gladt sig i hemlighet. Och ej nog därmed. Framför dem ligger tilläfventyrs ett långt lif, och under detsamma skola de känna sig i mer eller mindre mån besvikna,

emedan man undanhöll från dem hvad de åstundade och som hade tjänat till förädling. Och anledningen till detta handlingssätt å fars och mors sida låg icke i brist på mynt, utan däri, att de ville ha än mera pengar. Med barnens utveckling fick det fördenskull gå som det kunde, de hade för resten mera kunskap än deras föräldrar, och då borde det väl gå an. Man hade ej förstått penningens mission.

Om våra bättre lottade landsmän och församlingsmedlemmar förstode betydelsen af den högre bildningen i allmänhet, då skulle icke våra högre skolor och läroverk tvingas att kämpa mot fattigdom och skulder, såsom nu är fallet. Anledningen till ett sådant förhållande ligger ej däri, att våra inrättningar äro mera kostsamma att underhålla än andra af liknande slag bland andra nationaliteter. Byggnader, undervisningsmaterial och löner förorsaka hos oss en långt mindre utgift än vid de amerikanska läroverken. Hos oss finns alls intet slöseri med allmänna medel. Förhållandet är helt enkelt detta: vårt folk begär, att vi skola meddela undervisning af samma halt och i samma grad till betydligt billigare pris, än hvad de begära af amerikanska läroverk. En annan omständighet bör ock nämnas, nämligen denna, att vårt folk ej är hågadt att bidraga med några

större summor till våra läroverks underhåll. Under sådana omständigheter kan väl ingen förvånas öfver att inkomsterna äro otillräckliga för att betäcka de jämförelsevis stora utgifter, som oupphörligen uppstå.

Förstode vårt folk betydelsen af detta arbete, och fattade det äfven sitt ansvar såsom förvaltare af de medel, som Herren gifvit det, så skulle många af dessa ihågkomma våra inrättningar med större summor hvarje år. Hvarför skulle ej enhvar landtbrukare, som älskar Herren, och åt hvilken Herren gifvit egendom, uppgående i värde till femton eller tjugu tusen dollars, testamentera en summa af ett eller två tusen dollars till denna versamhet? De efterlämnade barnen kunna utan svårighet reda sig i alla fall. Skall man dessutom dela ett eller två tusen dollars på fem eller sex eller flera barn, blir penningeförlusten för hvarje barn endast nominell.

I detta sammanhang få vi ej förbise de andliga behofven. Hvad man än må säga om församlingen och hennes verksamhet, visst är dock, att hon leder sitt ursprung från Herren själf, som sände ut sina apostlar för att predika det glada budskapet och sammanföra de på honom troende i ett särskildt sällskap eller församling. Den som är något förtrogen med världshistorien

och med kyrkans historia vet ganska väl, att utan den kristliga verksamhet, som församlingen under de svunna två tusen åren bedrifvit, hade mänskligheten ej i dag kunnat förete en sådan utveckling, som är för handen. Till hvilken fromma församlingen varit för individen, det lämna vi därhän, ty det kan ej mätas af någon dödlig. Det må vara oss nog att veta, att en otalig skara har skilts ur denna världen i den fasta öfvertygelsen, att de bortom grafven skola få intaga det rike, som Jesus beredt åt dem som i tron mottagit honom.

Men församlingens verksamhet skall uppehållas och utvecklas. Här är ej blott fråga om att uppehålla och utveckla den enskilda församlingens verksamhet, utan jämväl om missionens bedrifvande vida omkring. Mången gång kan den enskilda församlingen finna det ganska svårt att erhålla nog medel för att därmed bedrifva sin verksamhet på ett tillbörligt sätt. Ofta nödgas pastorn att använda tid och krafter på insamlandet af penningar, då han i stället borde få ägna hela sin tid och alla sina krafter åt det inre uppbyggandet, och detta medan det ej är brist på pengar, utan på ett uppoffrande sinne hos församlingens medlemmar.

Och i fråga om missionen, både den inre och den yttre, hvarför skall det vara så svårt att

erhålla pengar till dess bedrifvande? Vårt folk förstår ej penningens mission! Hundratals eller tusentals dollars kunna årligen åsidosättas af den enskilde till förmån för affärer, men icke ens lika många cents läggas på missionens altare! Om nu vårt folk vore fattigt och omständigheterna tvingade dem till sparsamhet å detta område, vore därom intet att säga. Men från sådana förhållanden har vårt folk såsom ett helt skilt sig för många år sedan. Tänk, huru mycket vi skulle kunna åstadkomma bland våra landsmän, om vi finge använda ett hundra tusen dollars om året för hemmission! Nu samla vi knappt hälften så mycket. Resultat: fälten kunna ej tillvaratagas, och den enskilde ropar förgäfves efter Guds ords förkunnande och de heliga sakramentens förvaltning!

Ett annat fält för mission ha vi ock, och detta fält håller på att försummas. Vi syfta på våra egna barn, som äro födda här ibland oss och höra till svenskarnas tredje eller fjärde generation i detta land. Huru många tiotusental af dessa som ha svårt för att förstå det svenska språket, det känna vi ej, men många äro de. I hvarje större stad finnas de i tusental, på landsbygden äro de ej heller okända. Men hvad göra vi för att taga vara på dem?

En engelsk predikan i månaden tilläfventyrs på somliga ställen, på andra icke ens så mycket. Hvarför? Det fattas pengar! Och dock är detta icke sant. I många af de större städerna, där vi ha försvarligt stora församlingar, står vårt svenska folk i ett sådant finansiellt läge, att ett halft dussin personer kunde, utan att alls känna det, bygga en engelsk kyrka för en prospektiv engelsk församling af den svenska församlingens egna barn, som ha svårt för att förstå sina fäders tungomål. Till denna församling skulle sedermera under årens lopp sluta sig stora skaror. Från finansiell synpunkt är det mycket lättare för oss nu att bygga engelska kyrkor för våra barn, än det var för våra fäder för fyrtio år sedan att bygga svenska kyrkor för sig själfva och sina barn. Den största svårigheten är att få vårt folk att släppa till sina medel. Tillvaratagas icke våra barn på detta sätt, är vår kära Augustana-synod dömd att härefter föra en tynande tillvaro, ty på immigrationen från Sverige kan den omöjligen lefva. Och äfven om detta vore möjligt, vore det ändock rätt att lämna våra barn åt sig själfva? Ty att dessa i tusentals fall äro mera förtrogna med engelskan än med svenskan, det vill säkerligen ingen som läser dessa rader försöka sig på att förneka. Gud fordrar helt

visst, att vi på denna verksamhet offra långt mera under kommande dagar, än vi hittills gjort.

Bedjom fördenskull den käre himmelske Fadern och hans Son, Jesus Kristus, att vårt folk må allt bättre lära att använda sina medel till sin egen nytta, till sina barns både lekamliga och andliga väl samt till Guds rikes befrämjande på alla möjliga sätt. På ett rätt användande af det lekamliga goda skall mycken välsignelse till både kropp och själ komma öfver oss från Herren, och detta goda skall han låta oss rikligen vederfaras från släkte till släkte.

G. A. B.

Verbeck, eller Japans store missionär.

Det är endast under de senaste femtio åren, som Japan har blifvit något närmare kändt. Början därtill skedde, då kommendör Perry, 1854, tvang den japanska regeringen att öppna sina hamnar för världshandeln. Fyrtio år senare, eller 1894, väcktes den civiliserade världens förvåning öfver det aflägsna ö-kejsaredömets tapperhet i kriget med Kina, och tio år senare steg förvåningen till häpnad, då det besegrade det mäktiga Ryssland.

Jämförelsevis är Japan ett litet land. Det är mindre än California, och endast en åttondedel af dess område kan odlas. Dessutom är det fattigt på mineralier. Järn, koppar och kol finnas, men i mindre skala. Dess odlade jord är rik och vårdas väl, hvarför den bär ymniga skördar, och då en familj med flera barn säges kunna godt uppehålla sig på sju cents för dagen, så kan man förstå, hur det är möjligt, att

detta lilla land kan underhålla en folkmängd på omkring fyrtiofyra millioner. Klimatförhållandena äro varierande. I södra delen är hettan stark, snö och is äro där okända. I den norra delen däremot är det mycket kallt, och där ser man snö året om. Vissa berg äro ganska höga och tyda på vulkaniskt ursprung. Jordbruk och fiske äro Japans tvenne väsentliga näringsgrenar. Ris är det allmänna födoämnet. Korn, råg och hvete odlas, och äfven majs, potatis och bohvete växa, men ris äger företrädet, emedan det gifver bästa afkastningen. Socker, hampa och indigo produceras, och åt silke- och teodling skänkes synnerlig uppmärksamhet. Så väl hafvet som insjöar och floder äro synnerligt fiskrika.

Japanerna tillhöra väsentligen den mongoliska folkrasen. Sagan förmäler om en tid, då mongoler i stort antal kommo från Asien och undanträngde urinvånarna, "ainerna" mot norr. En blandning mellan de båda folken uppstod, hvartill spår ännu visa sig i Japans s. k. högre folkklass, hvilken till utseende och styrka närmar sig den kaukasiska folkrasen, medan den lägre klassen, som saknar urinvånarnes "adelsblod", är mindre till växten och saknar dess intelligens och uthållighet.

Japanerna utmärka sig mindre för styrka än

för ihärdighet, förnöjsamhet och kvickhet. De stå oöfverträffade i förmågan att kunna immitera andra folk, men därför sakna de ej originalitet. De äro väl kända för sin kärlek till det sköna i konsten och naturen.

I språkligt hänseende synes Japans folk vara mindre väl lottadt. Redan i sextonde århundradet ansåg den katolske missionär Francis Xavier det japanska språket vara uppfunnet af djäfvulen för att hindra evangelii predikan i Japan. De äga tvenne tungomål, det kinesiska och det japanska, och det senare har helt olika former för tal- och skrifspråket. Det har ej mindre än sex olika alfabet med 72 bokstäfver i hvardera, och skicklighet i deras begagnande förutsätter kännedom af kinesiska. Under närmare ett tusen år har Kinas språk trängt sig fram i Japan, och för närvarande förser det örikets invånare med uttryck för vetenskap och konst samt allehanda redskap som införas i landet. Att kunna fritt begagna kinesiska ord anses elegant i Japan. För främlingen är detta ej sällan nödvändigt, då han svårligen kan lära sig att genom olika tonfall eller moderation af rösten gifva ett dussintal olika meningar åt samma ord, hvilket ofta kräfves för att kunna göra sig rätt förstådd. Språkets formlära är enkel, ty den känner endast de två hufvudklasserna nomen och

verb. Något som antyder antal och person saknas. För fyllandet af denna brist och äfven för gradskillnad begagnas högst egendomliga ordvändningar. Inlärandet af Japans språk och äfven Kinas medför stora svårigheter för en utlänning.

Japans ursprungliga religion är sjintoismen (gudarnas väg). Undergifven lydnad och sinne för det sköna är själfva grundvalen i detta religionssystem. Den barnsliga lydnaden och pieteten för föräldrar och öfverhet får sitt djupaste uttryck i den afgudiska vördnad eller dyrkan, som gifves kejsaren och de aflidna förfäderna. Denna vördnad är Japans stora nationaldygd, inför hvilken kristendomens budbärare ofta stå tveksamma om dess rätta uppfattning och bemötande. Från Indien infördes buddaismen i det sextonde århundradet, och har den vunnit stark anslutning bland folket. I dess upphöjande af naturkrafterna till gudomligheter fostrar den mångguderi, och dess kult är gudadyrkan. Kongfutseanismen, som införts från Kina, saknar ej anhängare, men då den saknar det som kan känneteckna en religion, må den lämnas för hvad den är — ett kallt och hjärtlöst filosofiskt system, hvars iakttagande lofvar visdom. Sjintoismen är landets erkända statsreligion, och denna jämte buddaismen äro de tvenne reli-

gionssystem, som kristendomen har att bekämpa i Japan.

Japans ute i hafvet fristående läge, öster om Asien, har gifvit upphofvet till dess namn, "Den uppgående solens land." Numera synes detta underbara land kunna bära detta ärofulla namn med ökad heder och skall, så hoppas vi, komma att bära det i högre mening, till fromma för det efterblifna Kina och närliggande hednaländer. Må det blifva härden för att sprida strålarna af rättfärdighetens sol till de folk, som i den aflägsna östern ännu sitta i hedendomens mörker.

Efter denna sammanträngda skildring af Japan må vi skänka vår uppmärksamhet åt den mans lif och verksamhet, som blef den kristna civilisationens banbrytare i det hedniska Japan. Denne man var

Guido Herman Fridolin Verbeck.

Redan under den stormiga reformationstiden, 1549, reste den katolske missionären Francis Xavier öfver från Indien till Japan och tilläts att slå sig ned i Nagasaki, där han och hans medarbetare rönte stor framgång. År 1587 angifva missionärer från Spanien och Portugal de kristnas antal i Japan till några hundra tusen. Men vid denna tid utbröt en blodig förföljelse.

Kejsar Hedesgaski, känd som Japans Napoleon, landsförviste alla missionärer på grund af politiska intriger, men hans påbud blef endast delvis åtlydt. År 1614 hade en annan kejsare bestigit tronen och något senare åter en annan, och dessa läto landsförvisa ej blott alla lärare, infödda så väl som utländska, utan läto äfven skingra församlingarna och förfölja de kristna. Kyrkorna förstördes, och enhvar som ej förnekade den kristna tron dödades. Tusentals kristna brändes på bål och tusentals begrofvos lefvande, och dock voro de jämförelsevis få, som förnekade sin tro. Förföljelsen fortfor, tills man hade röjt alla kristna ur vägen. På offentliga platser och vid allmänna vägar uppsattes kejsarens edikt, hvilket hotade med dödsstraff enhvar, som vågade att bekänna Kristi namn. Därefter fanns ej någon missionsverksamhet i Japan under tre århundraden.

Men en ny dag randades. Den 23 januari 1830 föddes i Zeist i Holland ett gossebarn, som skulle blifva för Japan, hvad Ansgarius var för Sverige. Tidigt lämnades det åt Herren i det heliga dopet, i föräldrahemmet uppfostrades gossen i tukt och Herrens förmaning och blef konfirmerad i den lutherska församlingen, hvars pastor var gossens farbror.

I skolan erhöll den unge Verbeck en grundlig

underbyggnad och vann synnerlig färdighet i de moderna språken. Hans mål var att blifva civilingeniör, men under tiden blef han bekant med och tog djupt intryck af Guetzlaff, brödraförsamlingens framgångsrike missionär i Kina.

Vid 22 års ålder reste Verbeck till Amerika för att där söka sin lycka. Han erhöll god anställning i sin profession, men kände sig ständigt orolig, tills han två år senare, 1854, efter en tillfällig sjukdom, beslöt sig för att följa sin inre maning att blifva missionär. Han studerade teologi i Auburn, N. Y., hvarefter den tyska reformerta, den episkopala och den presbyterianska kyrkan enade sig om att utsända honom till Japan. Därmed hade den nitiske mannen, han var nu 29 år gammal, fått sin önskan uppfylld att få gå ut till hedningarna med fridens evangelium. I sällskap med sin brud och några andra missionärer till orienten reste han med segelskeppet "Surprise" från New York den 7 maj 1859 mot "Den uppgående solens land" och landsteg efter en sex månaders resa i Nagasaki, Japan.

Med nit, allvar och kraft upptog Verbeck missionsarbetet i Nagasaki, och trots den oro och de politiska strider, som vid denna tid rådde i Japan, tillvann han sig folkets förtroende, och detta medan de misstrodde hvarandra

inbördes och afskydde allt utländskt inflytande. Personer från de högre samhällslagren vände sig till honom för råd och upplysning. Han samlade omkring sig en skara af ynglingar, hvilka han dagligen undervisade, och då dessa snart skulle intaga betydelsefulla platser i samhället, kan lätt inses, hvilket inflytande till ett bättre han från början kom att utöfva. Med största försiktighet och visdom begagnade han sig af sitt inflytande för att häfva fördomarna och hatet mot kristendomen.

Verbecks rykte spred sig hastigt och vida. Redan 1867 kommo ej mindre än fyra af landets förnämsta prinsar för att begära hans råd och hjälp vid införandet i sina provinser af förbättringar, som han var känd för att förorda.

Han kom dock snart att eftersökas för ännu betydelsefullare värf. Efter två års förlopp, 1869, kallades han till självfva hufvudstaden och måste då lämna Nagasaki, där han i tio års tid verkat med stor framgång och till rik välsignelse. I Tokyo sattes han till föreståndare eller chef för det kejserliga universitetet och utnämndes tillika till rådgifvare för den nybildade regeringen.

Verbecks arbete i Tokyo gränsar till det underbara. Från Nagasaki förde han med sig ett trettiotal studerande, hvilka han där hade un-

dervisat, och nu stod han såsom den främste läraren och ledaren för mer än ett tusen vetgiriga ynglingar. Jämte den omsorg och det arbete, som hans nya ställning kräfde, sysselsatte han sig med öfversättning af sådana arbeten som den napoleonska lagboken, Blackstones kommentarer, Humboldt's Cosmos och andra författares arbeten, som afhandlade politisk ekonomi och internationell rättslära.

Japans allvarligaste bemödanden att kunna ändra och förbättra sitt samhälls- och statsskick för att vinna erkännande såsom en civiliserad nation gjordes under de första tio åren af Verbecks verksamhet, men vid slutet af detta årtionde, 1869, stod förbudet mot kristendomen kvar. För upphäfvandet af detta förbud arbetade Verbeck outtröttligt, och för vinnandet af detta mål gaf han uppslaget till den stora beskickningen till utlandet 1871. Därmed fick han Japans ledande män att resa till de kristna länderna och där se förhållandena sådana de voro, hvarigenom han väntade att deras fördomar skulle försvinna, och däri bedrog han sig icke. Han ordnade sändebudens resplan och lyckades så väl, att Japans stormän, förvånade öfver hvad de sågo, hemsände sådana underrättelser, som föranledde kejsaren att genast upphäfva ediktet mot de kristna.

Men Verbecks största utmärkelse återstod. År 1873 utnämndes han till särskild rådgifvare för den kejserliga senaten, och då han efter fem års ärofull tjänst frånträdde densamma, mottog han af kejsaren Japans förnämsta ordensutmärkelse.

Under allt detta arbete för Japans sociala och borgerliga lyftning och all den utmärkelse, som kom honom till del, förlorade ej Verbeck sin egentliga kallelse ur sikte. Att förkunna Kristi evangelium var för honom hufvudsaken. Det var hans högsta glädje att få predika, och därtill ägde han utomordentliga gåfvor. På det mest enkla, tilltalande och gripande sätt kunde han framhålla evangelii sanningar. Ofta begagnade han sig af bilder, han var alltid logisk och öfverbevisande, och hvarhelst han uppträdde samlades stora skaror för att höra honom.

Verbeck var språkkännare såsom få. Han var fullt mäktig Japans egendomliga språk och redde sig väl med Kinas. Efter att hafva hört honom föreläsa sade en af Japans infödde lärare: "Han känner vårt språk vida bättre än jag." Hans deltagande vid öfversättningen af bibeln till japanska språket var sådant, att det hade varit nog för att visa hans storhet.

Men denne utmärkte missionär var ej blott kunskapsrik, han var äfven kvicktänkt och praktisk. Han förstod sin uppgift och kunde fatta

sig i omständigheterna på ett sätt, som ej kräfde uppoffring af öfvertygelse, men vann tillgifvenhet och förtroende. I hans arbete och umgänge framstod hans rena, sant kristliga och ädla karaktär såsom en oemotståndlig makt.

Efter en fyrtioårig trogen verksamhet i sin Mästares tjänst hemkallades Verbeck till den eviga hvilan, hvilket skedde den 10 mars 1898. Kejsaren i egen person aflade besök vid hans bår, och vid grafven visades den begåfvade missionären militärisk heder på grund af de stora förtjänster, som han inlagt i den japanska nationens höjande. En af hans medarbetare gaf honom detta vittnesbörd: "När allt blifvit sagdt, kan hans lif och arbete uttryckas i dessa apostelns ord: 'Jag höll icke före, att jag bland eder visste något annat än Jesus Kristus och honom korsfäst'."

Guido Herman Fridolin Verbeck var stor såsom en budbärare af Kristi evangelium och framför allt såsom den, hvilken öppnade Japans tillslutna dörrar för dem som kommo efter honom med fridens saliga budskap. Och hvem vet, om ej från Japan, "den uppgående solens land", skall komma det ljus, som skall upplysa det närliggande mörka Asien, ljuset af den rättfärdighetens sol, som uppgått med salighet under sina vingar.

S. P. A. L.

III.

SAMFUNDSINSTITUTIONER.

TRINITY COLLEGE, ROUND ROCK, TEXAS.

Trinity College, Round Rock, Texas.

Den 29 augusti 1904 sammanträdde Austin-distriktets pastorer, C. G. Widén, dr J. A. Stamline, O. H. Sylvan, R. P. Acsell och A. L. Scott i den svenska prästgården i Hutto, Tex., för att öfverlägga om upprättandet af ett högre läroverk för vår svenska lutherska ungdom i Texas. Frågan var väl ej så alldeles ny, enär den förut blifvit dryftad vid flera af distriktets missionsmöten samt vid Kansas-konferensens årsmöte i Salemsburg 1904. Vid detta konferensmöte framställde pastorerna från Texas för konferensen nödvändigheten af en skola i Texas. Blott några få af Texas' ungdom hade råd och lägenhet att företaga en tusenmilafärd till Bethany; de flesta vore beröfvade de förmåner, som erbjudas vår svensk-lutherska ungdom i norra staterna. Konferensen hade ingenting emot att en förberedande skola upprättades i Texas, men ville ej ikläda sig några

förbindelser i fråga om en dylik skolas finanser. Konferensen uppmanade därför Austin-distriktets pastorer att taga förberedande mått och steg för upprättandet af ett läroverk i Texas, utan att konferensen dock iklädde sig någon som helst ansvarsskyldighet rörande omkostnaderna för en sådan anstalts upprättande och vidmakthållande.

Mötet i Hutto ofvannämnda datum skulle blifva afgörande för skolsaken i Texas. Det gällde att antingen gripa sig an med upprättandet af en skola eller att sätta sig ner, hvar och en under sitt vinträd, och slippa de pröfningar och bekymmer, som äro förenade med skolarbete. Gud öppnade våra ögon, så att vi kunde se. Vi sågo med fruktan och bäfvan på det arbete, som förelåge, därest vi ginge till verket med att upprätta en skola; men vi sågo äfven resultatet af svenska kyrkans mission vid Delaware. Skulle vår svenska lutherska kyrka i Texas, denna vår synods utpost i södern, dela de första svenskarnas i Amerika öde; och kunde vi stå till svars för den framtid, som skall döma våra gärningar, om vi underläte att göra vår skyldighet i denna sak? I Herrens namn vardt det beslutadt, att vi börja en högre skola i Texas. Men huru skulle en sådan kunna börjas med så liten risk som möjligt? En plan, hvars

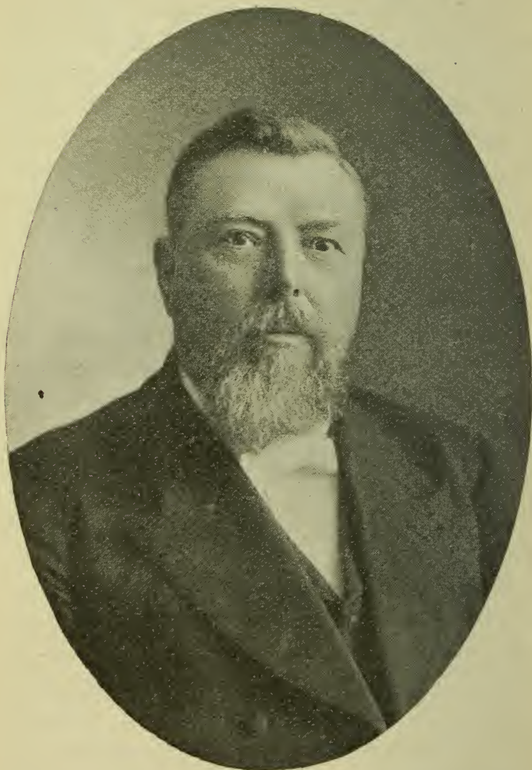
urbild återfinnes i det förra århundradets ambulatoriska skolor, skärskådades; men såsom redan utdömd af tiden måste den förkastas. En annan var, att man hyrde en lägenhet på någon för en skola lämplig plats; men den planen var outförbar, alldenstund någon sådan lägenhet ej kunde erhållas. Så återstod då intet annat än att samla medel till en lämplig skolbyggnad samt utse en centralt belägen plats, där skolan kunde byggas.

Till att tjäna såsom skolans interimsstyrelse organiserade sig ofvannämnda fem pastorer inom Austin-distriktet. Till denna styrelses ordförande valdes dr J. A. Stamline, till sekreterare A. L. Scott och till skattmästare R. P. Acsell. Dr J. A. Stamline kallades att göra en penninginsamling bland vårt folk. Önskningsmålet för denna insamling bestämdes till $25,000, dock med den bestämmelsen, att styrelsen kunde skrida till verket med skolbyggnadens uppförande, när den utan någon vidare skuldsättning kunde så göra. Den 7 december samma år rapporterade dr Stamline, att han sysselsatt sig med subskriptionsarbetet för skolan i 22 dagar, och under denna tid hade han erhållit $3,700 å sin subskriptionsbok. Pastorerna i de respektiva församlingarna hade bi-

stått honom i arbetet, och vårt folk hade visat sig vänligt stämdt mot företaget.

Den 1 februari 1905 sammanträdde skolstyrelsen i den svenska kyrkan i Austin. Denna dag är en märkelsedag i skolans historia, i det att styrelsen då bestämde, att skolbyggnad skulle uppföras samt platsen för densamma. Sedan styrelseledamöternas antal ökats medelst inväljande af pastor L. J. Sundquist, herrar Carl A. Björkman från Austin, Jno. A. Nelson från Round Rock, A. K. Anderson från Manor, John Ljunggren från Hutto och John Carlson från Lund till medlemmar i styrelsen, gjorde staden Round Rock styrelsen det anbudet, att om det svenska läroverket förlades i Round Rock, nämnda stad då förbunde sig att till styrelsens förfogande ställa $7,000 i kontant, fyra stadskvarter land till skolplan samt att borra en brunn vid skolan. Därjämte erhöll styrelsen skriftlig försäkran från International-järnvägen, att den återbetalte till styrelsen hälften af den reguljära afgiften för forslandet af byggnadsmaterial till skolbyggnaden. Med tacksamhet vardt detta frikostiga anbud enhälligt antaget. En byggnadskommitté tillsattes sedan, bestående af herrar J. A. Nelson, J. G. Carlson och Emil Gustafson samt pastorerna R. P. Acsell och dr J. A. Stamline. Den 14 mars 1905

antogs ritning till skolbyggnad, utförd af arkitekt C. H. Page, jr., från Austin. Enligt denna ritning är byggnaden uppförd af hvit kalksten i sydländsk stil. Den är två våningar hög med basement under den södra flygeln. Dess längd är 147 fot, midtelpartiets bredd är 60 fot och flyglarnas 40. Byggnaden inrymmer 6 ljusa lärosalar, 20x30 fot hvardera, ett auditorium, 20x60 fot, 20 studentrum, 13x14 fot hvardera, 2 kontorsrum, 4 badrum, ett biblioteksrum, ett öfningsrum för musik, kök och matsal, 40x40 fot, samt skafferi. Rymliga och ljusa korridorer löpa längs och tvärs i byggnaden. Vid styrelsemötet i Round Rock den 28 april 1905 antogs delvis det lägsta af åtta inlämnade kostnadsförslag för uppförandet af skolbyggnaden. Enligt detta kostnadsförslag skulle byggnaden kosta $18,860. Detta syntes dock styrelsen vara en större summa än den vågade utfästa sig för. Man beslöt därför att uppföra byggnaden, men utelämna ur kontraktet inredningen af den andra våningen. Kontraktsumman var $15,190. Kontraktörerna voro Brydsen Bros. från Fort Worth, Tex. Arbetet skulle vara färdigt den 1 oktober; men genom brist på byggnadsmaterial blef det försenadt, så att tiden skred långt fram på 1906, innan den delen af byggnaden var färdig. Den 17 janu-

DR. J. A. STAMLINE, LÄROVERKETS PRESIDENT.

ari 1906 beslöt styrelsen att låta inreda hela skolbyggnaden. Hela kontraktsumman blef därigenom $18,860. Den 16 maj afsynades skolbyggnaden och godkändes arbetet. Under namnet The Evangelical Lutheran Trinity College of Round Rock, Texas, erhöll skolan den 22 mars 1906 oktroj. Enligt detsamma äges och kontrolleras läroverket af Austin- och El Campo-distrikten af Kansas-konferensen.

Inkomsterna till skolan belöpa sig till datum till $14,543, nämligen de $7,000 från Round Rock samt $7,543 i subskription. Subskriptionsarbetet fortgår och handhafves af dr Stamline.

Den 2 oktober detta år (1906) tager skolan sin början. Dr J. A. Stamline är sedan den 1 juli skolans president; studerandena Arthur Wald och J. L. Larson, hvilka båda tagit studentexamen vid Augustana College, tillträda vid skolans början sin befattning såsom lärare vid densamma. Fröken Amanda Olson från Lund kommer att förestå matinrättningen. Till lärarinna i sång och instrumentalmusik är fröken Emelie Johnson från Odebolt, Iowa, kallad.

Skolans styrelse består af pastor C. G. Widén, ordf., pastor A. L. Scott, sekr., herr John A. Nelson, kassör, pastorerna O. H. Sylvan, L. J. Sundquist och O. M. Bloom samt herrarna

A. K. Anderson, John Nelson, August Ekström, G. A. Bergström och August Svenson.

Trinity College har ett skönt läge. Byggnaden ligger i en naturlig park af ek, hickorynöt, sykomor och andra slags löfträd. Omgifningen är den allra vackraste. Den klara Brushyfloden flyter blott ett litet stycke norr om skolans campus. Staden äger förträfflig järnvägsförbindelse. Klimatet är hälsosamt. På 300 fots djup erhålles godt och hälsosamt dricksvatten. En dylik brunn finnes vid skolan. Skolan ligger inom Brushy-församlingens område, och detta är af den allra största betydelse för skolans framtid. Många af denna församlings medlemmar bo i Round Rock, där de drifva lysande affärer, andra medlemmar åter hafva valt denna lugna och vackra plats till sitt fridhem, där de i ro kunna framlefva sina dagar.

Detta är en kort skildring af det grundläggande skolarbetet, som utförts af vårt svenska lutherska folk i Texas. Må fortsättningen liksom början af detta arbete krönas med Guds rika nåd och välsignelse!

Alfred L. Scott.

New Sweden, Texas.

Interiörer af diakonissanstalten.

För två år sedan innehöll Korsbaneret en kortfattad historia om diakonissanstaltens uppkomst och utveckling. Åtskilligt kunde väl sägas om den yttre utvecklingen sedan dess, särskildt om tillbyggen m. m., men då anstaltens vänner haft tillfälle att taga kännedom om allt sådant genom de tryckta årsberättelserna, synodens referat och *Augustana,* kan det ju anses vara öfverflödigt.

I stället vilja vi här lämna några bilder från anstaltens inre och till dessa bilder foga några belysande förklaringar.

I. Diakonisshemmet.

Kapellet är litet och enkelt, men smakfullt och tillräckligt för dagligt bruk. Genom att öppna dubbeldörrarna till de rum, som ligga på längden från detsamma, kan ett rätt stort "auditorium" erhållas, hvilket är väl behöfligt vid

vissa tillfällen, exempelvis diakonissinvigning. I kapellet hålles morgonbön hvarje dag kl. 7, veckogudstjänst torsdags- och lördagskvällar (den senare diakonissbön), samt högmässogudstjänst söndagsförmiddagar. Då nattvardsgång hålles, sker det på söndagskväll. Vid morgonbönerna äro alla systrarna närvarande, så vidt icke särskildt hinder är i vägen, utom de två, som ha nattvakten i sjukhuset och som aflösas kl. 7. Äfvenså väntas tjänarna vara närvarande, och de flesta äro så. Gudstjänststunderna äro, jämte det enskilda bruket af Guds ord och bönen, af högsta betydelse vid en diakonissanstalt. Det är Guds ord, som skall gifva lif, färg och kraft åt detta arbete. Därförutan kan en sådan anstalt icke bestå. Vid middagsbordet läser också husmodern en kort betraktelse hvarje dag. De gemensamma andaktsstunderna måste dock vara korta. Morgonbön half sju med psalmsång före och efter, bön, läsning och tal få icke vara öfver 25 minuter, ty kl. 7 måste hvar och en vara på sin bestämda plats.

"Människan lefver icke af bröd *allenast,* utan af hvart och ett ord, som utgår af Guds mun", säger vår Frälsare. Därmed har han ock uttalat det lekamliga brödets nödvändighet. Icke ens vid en diakonissanstalt kan det undvaras. Så visas ock här diakonisshemmets matsal. Då

DIAKONISSHEMMETS MATSAL.

hemmet tillbyggdes förlidet år, erhöll det denna rymliga och trefliga matsal. Ännu begagnas den blott vid högtidligare tillfällen. Sjukhusets kök och matsal begagnas af systrarna, emedan de flesta af dessa få tjäna i sjukhuset.

DIAKONISSHEMMETS FÖRMAK.

Efter hand bör ju dock hemmet ha sin egen hushållning, skild från sjukhusets.

Nästa bild visar diakonisshemmets förmak, förut hufvudsakligen skolrum. Genom tillbygget blef det möjligt att här bereda ett mottagningsrum för främmande, hvarest systrarna på

EN DIAKONISSAS RUM.

samma gång kunna samlas en kväll i veckan med sina handarbeten och höra föreläsas diakonisstidningar eller någon god bok.

En bild till vilja vi visa, nämligen ett af systrarnas rum. Då det före hemmets tillbyggande var så trångt, att det till slut blef riktigt svårt, så har det nu blifvit möjligt att gifva de äldre systrarna hvar sin enskilda lilla kammare. De yngre få bo två och två. Så är det nu ock möjligt för systrarna att göra det bästa bruk af de små lediga stunder, som förunnas dem från ett träget och ofta mycket tröttande arbete.

II. Immanuel Hospital.

Då vi göra vårt inträde där, så komma vi naturligtvis först in på kontoret. Där sitter, såsom bilden visar, vår äldsta syster och tager emot patienterna, skrifver in deras namn m. m., anvisar dem deras rum och skrifver ut dem igen, då de blifvit friska. Hon tager emot besökande, gifver alla äskade upplysningar, besvarar telefonen, inkasserar afgifter från betalande patienter, rådfrågas med afseende på fripatienter o. s. v. Hennes plikter äro af det mångfaldigaste och mest tålamodspröfvande slag. Hon behöfver ett rikt mått af erfarenhet, takt och framför allt tålamod.

I detta sammanhang må nämnas sjukhusets mångårige predikant och själasörjare, seniorn bland synodens prästerskap och en af dess första banbrytare, pastor Peter Carlson. Under sin snart tioåriga tjänstetid här har han stått vid tusentals sjukbäddar och bjudit and-

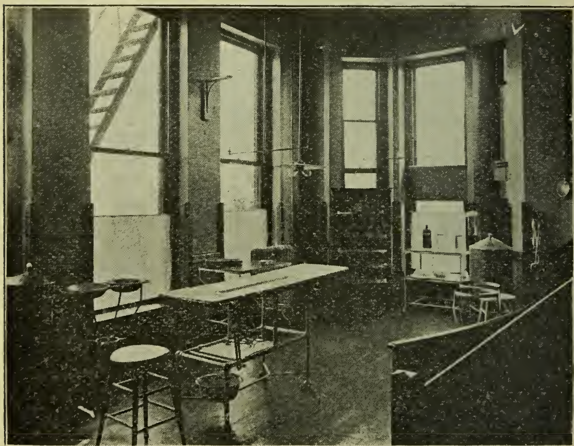

KONTORET Å SJUKHUSET.

lig och evig läkedom åt odödliga själar. Själf gammal och ofta trött har han med aldrig sviktande trohet och nit fullgjort sin betydelsefulla gärning såsom sjukhuspredikant. Då han förliden sommar var i sitt 84:de år, resignerade han från det ständiga och trägna arbetet, dock

med löfte att i mån som hans hälsa och krafter medgifva se till de sjuka. Så har han ock fortfarit att göra.

Senaste årsberättelsen visar, att af 577 patienter under år 1905 undergingo 457 operatio-

OPERATIONSRUMMET.

ner. Operationsrummet på sjukhusets andra våning, hvars bild här visas, är därför ett af de betydelsefullaste rummen här. Många måste förr i tiden dö, emedan icke den kirurgiska konsten var så känd, som den är i våra dagar. Hvarje år räddas hundratal vid de olika sjuk-

husen från en säker död. Och räddningsmedlet är — läkarens knif. Om ock diakonissanstaltens sjukhus är litet, jämfördt med många af de jättestora sjukhus, som byggas nu för tiden, så har det så mycket större anseende för de verkligt goda resultat som uppnås. Detta är icke något tomt skryt, utan ett omdöme, som uttalas allmänt af sakkunniga personer på den ort, där verksamheten bedrifves. Detta förhållande beror icke ensamt på den förträffliga läkarestaben, utan lika mycket på den skickliga och samvetsgranna sjukvård, som väl erfarna systrar gifva. Efter svåra operationer är det senare visserligen af lika stor vikt som det förra. Immanuel Hospital har icke någon "training school" och behåller alltid hemma ett tillräckligt antal af äldre systrar, som hafva flerårig erfarenhet i sjukvård och som därför måste öfverträffa unga och oerfarna, som hålla på att lära sig sjukvård och som varit med blott en kort tid, på sin höjd några få år, i arbetet.

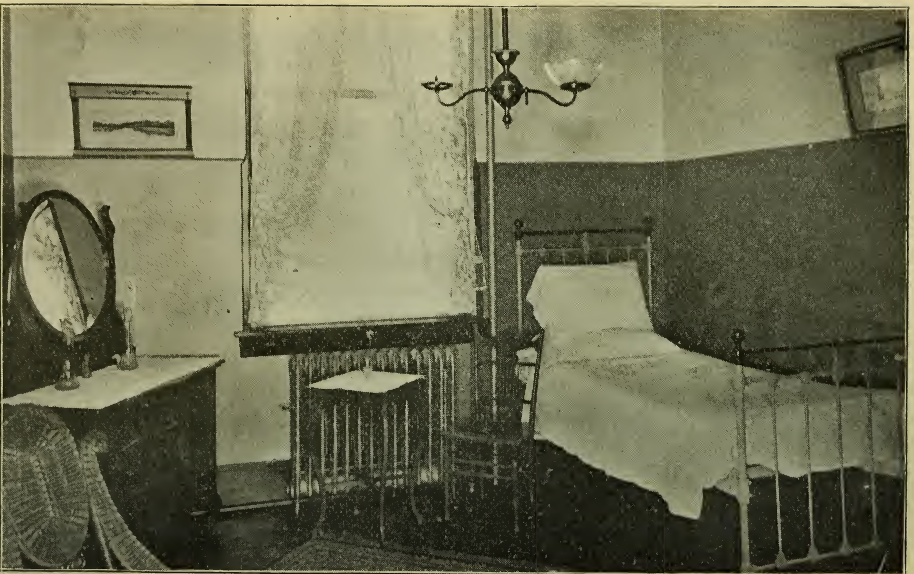
Nästa bild visar kvinnornas afdelning eller gemensamma sjuksal, och den där näst visar den stora männens afdelning på tredje våningen. De tvenne följande bilderna gifva en god föreställning om huru privatrummen se ut.

EN KVINNORNAS AFDELNING.

EN MÄNNENS AFDELNING.

PRIVATRUM.

PRIVATRUM Å SJUKHUSET.

III. "Nasaret."

Så kallas det med sjukhuset nära förbundna invalidhemmet. Det är en liten skröplig och obetydlig träbyggnad, som lämnar utrymme åt endast 5 @ 6 patienter och den syster, som vårdar dem. Systern och de tre, som kunna vara uppe, synas på närstående bild. Om Herren vill gifva oss den hjälp, som vi behöfva, så kommer ett nytt sådant hem för 20 @ 25 patienter att byggas under 1907. Behofvet däraf är stort.

IV. Barnhemmet.

Så presentera vi här den lilla barnhemsskaran, nu 16 till antalet, i ålder från 2 till 14 år, och de två systrar som vårda barnen. Det är i barnhemmets matsal vi se dem samlade. Endast några få till kunna vi mottaga, och anmälningar få vi allt emellan. Vi söka att reservera platserna i barnhemmet för vårt eget folk. De där små barnansiktena äro intressanta att studera. Många tankar födas ock med anledning af den historia, som är sammanlänkad med många af de små. Hittills ha vi haft mera glädje än bekymmer af dem. Man har här sökt förverkliga idéen om ett verkligt *hem,* och barnen omfatta systrarna med den innerligaste tillgifvenhet.

ETT RUM I INVALIDHEMMET.

BARNHEMMETS MATSAL.

Hvad vi i början sade om Guds ord och bönen såsom det hvilket gifver lif, färg och kraft åt en diakonissanstalt, vilja vi här åter upprepa. Den som vill på ett stilla och ödmjukt sätt tjäna Herren i hans lemmar, finner här det bästa tillfälle till en sådan tjänst. Det buller, bång och stötande i basun, som i vår tid är så vanligt i mycken andlig verksamhet, t. o. m. bland de ursprungligen blygsamma kvinnorna, finner här ingen näring. Gud gifve oss nåd att vårda den invärtes människan först och främst, så skola vi ock skickliggöras till en rätt det dagliga lifvets gudstjänst!

De tolf stationer vi hafva och arbetet där samt vikten af att erhålla nog systrar för församlingsdiakonien kräfva sitt eget kapitel och kan icke nu framställas här. Måtte dock många unga kristna kvinnor lyssna till Herrens kallelse och säga: "Herre, här är jag, sänd mig."

F. N. S.

JESU INRIDANDE I JERUSALEM.

IV.

BERÄTTELSER.

Hur det stundom går bättre än man väntat.

Tvenne barn, en gosse och en flicka, uppväxte icke långt ifrån hvarandra, voro lek- och skolkamrater, och då de uppnått ynglingaåldern, blefvo de förlofvade. Ynglingen hade ärft ett godt hemman efter sina aflidna föräldrar; flickan var fortfarande hos sin moder, som under tiden blifvit änka, men satt i "orubbadt bo" på ett godt hemman, hvilket sköttes af en af hennes ogifta söner. Både flickan och hennes förlofvade voro ärbara världsmänniskor, modern var en sann kristen sedan flera år tillbaka. — Den unge mannen utarrenderade sitt hemman och begaf sig till ett af statens järnvägsbyggen samt blef efter en tid förman för ett arbetslag, som byggde broar.

Allt var således väl i det yttre; men modern var bekymrad däröfver, att hennes barn och dotterns förlofvade voro oomvända. Men ge-

nom Guds nådefulla styrelse kom till den församling, där änkan och hennes barn bodde, en kristligt sinnad och synnerligt nitisk kommministersadjunkt. Han var en rätt evangelist, predikade ej blott i kyrkan om söndagen, utan öfverallt, hvarhelst folk kunde samlas, och alla dagar i veckan, stundom två eller tre gånger om dagen, samt ej blott inom pastoratet, utan rundt omkring i trakten. Och han arbetade icke förgäfves, utan det blef en allmän och djupgående väckelse, som sträckte sig vidt omkring. Bland de många, som fördes till Herren, voro ock den nämnda änkans barn. Ehuru modern mycket gladde sig däröfver, var hon likväl bekymrad öfver sin dotters förlofning. Hon hade visserligen förut fruktat för den föreningen och blott motvilligt gifvit sitt bifall; ty fastän den unge mannen var både nykter och anständig, omtyckt af sina förmän, redan vunnit och kunde vänta mera befordran, så ansåg modern honom vara "vidlyftig"; han klädde sig som "herrekarl" och hade ett finare umgängessätt än ynglingarna där på trakten. När nu Herren förbarmat sig öfver hennes dotter, tyckte hon det vara ännu mera påkostande, om detta Herrens verk skulle förkväfvas genom denna förening. Hon menade, "att bådas kött kunde lättare förkväfva den enas ande, än den

enas ande döda bådas kött", och hvem vågar säga nej härtill. Sorgliga erfarenheter hafva allt för ofta bekräftat dessa farhågor. Både modern och brodern sökte på det bevekligaste öfvertala flickan att bryta förlofningen. Äfven prästen varnade och förmanade henne på moderns begäran för den själafara, hon kastade sig uti. Undertecknad blef ock anmodad att tala med flickan, och under ett längre samtal framställde jag allt hvad jag ansåg tala emot den ifrågavarande föreningen. De svar hon gaf under samtalet vill jag för korthetens skull sammanfatta sålunda: "Jag inser både den stora fara, för hvilken jag törhända utsätter mitt andliga lif, och det lidande, som jag kanske ådrager mig; men bryta förlofningen *kan* jag icke och *vågar* ej heller göra det. Under en lång tid, strax efter min omvändelse och då släktingar, vänner och min lärare varnade och förmanade mig, bad jag Gud allvarligt att befria mig från den kärlek, jag hyser till denne man, om föreningen med honom skulle draga mitt hjärta ifrån Herren; men huru mycket jag än bad, förminskades ej min kärlek till min trolofvade, och jag är i denna stund så fästad vid honom, att jag ej kan slita det band, som förenar oss. Jag sade också, att jag icke *vågar* att göra det, och det därför, att Gud ej

tagit ifrån mig kärleken, och vidare därför, att en kristen bör hålla sina löften, om de icke äro syndiga. Jag har intet skäl att bryta förlofningen, ty han är sådan han var, då vi lofvade hvarandra trohet för lifstiden. Jag däremot har blifvit förändrad, så att han kanske kunde hafva skäl att bryta. Jag har varit fullt uppriktig emot honom och sagt honom, att min kärlek och trohet till honom äro oförändrade; men att mitt sinne, tänke- och handlingssätt äro annorlunda: mycket, som jag älskade, hatar och afskyr jag nu, och mycket, som jag föga brydde mig om, älskar jag nu och kan ej undvara, t. ex. Guds ord, bön, predikan o. s. v. Jag har dels sagt honom, att han kanhända har skäl att draga sig tillbaka, och dels bedt honom allvarligt öfverväga, om han kan lefva lyckligt med en maka, som har ett så olika sinne mot hans. När jag sålunda tillsade honom att handla fritt, förutsåg jag visserligen, att om han bröte, finge jag nog ett hjärtesår, som troligen blödde under min återstående lifstid! Men jag ville taga det ur Herrens hand, och han skulle gifva mig styrka att uthärda detta hårda slag. Men min trolofvade förklarade, att han af allt hjärta önskar vår förening, samt att det är så långt ifrån att min omvändelse stöter honom ifrån mig, att han önskar

blifva omvänd. Af det senare yttrandet har jag större frimodighet att i mina bref påminna honom om det enda nödvändiga, och så skickar jag honom emellanåt kristliga tidningar och böcker samt beder beständigt för honom. För öfrigt har jag lämnat saken i Herrens hand och bedt honom, att om denna förening icke är i öfverensstämmelse med hans heliga vilja, han i nåd förhindrar den. Och sedan jag nu lämnat saken åt Herren och dagligen beder, att hans vilja må ske, samt att jag må vara nöjd med huru Gud styrer, så är jag helt lugn, och om Gud icke lägger något hinder i vägen, blir vårt bröllop under instundande julhelg.”

Äfven om jag ej var fullt öfvertygad och tillfredsställd, så förstod jag dock, att allt vidare talande i denna sak var fåfängt. Några månader förflöto, och kort före julhelgen, då jag kom in i en handelsbod i staden, träffade jag flickan i sällskap med en ung man, hvilken hon presenterade såsom sin blifvande man och bjöd mig enträget till bröllopet, och äfven den unge mannen bad mig vänligt “att göra dem den äran”. Jag kunde dock icke antaga bjudningen, men lofvade att snart besöka dem.

Trettondagsafton reste jag till modern; brodern skjutsade mig, och dels af honom, dels sedermera af brudgummen fick jag höra följande underbara omvändelsehistoria:

Bröllopet hölls nyårsdagen på e. m. i brudens hem; nästan alla gästerna voro antingen nyligen uppväckta eller hade nyss kommit till tron och voro således helt lifliga. Prästen stannade där under alla tre dagarna bröllopet enligt ortens sed hölls, och därunder predikades, bads, sjöngs och samtalades, så att där blef ej tid för något annat. Det var icke fritt, utan brudgummen tyckte, "att det var för mycket af det goda", och tänkte "i sitt stilla sinne": "Jag får väl fördraga detta under dessa dagar; men när vi bara väl äro komna till vårt eget hem, så skall jag väl ställa om att det blir en måttlig gudaktighet." Första bröllopsdagen led till slut, och när brudparet kom in i brudkammaren och bruden föll på knä och bad tyst, blef han först öfverraskad, men erinrade sig, att hans moder plägade hafva honom till att knäböjande läsa "Gud som hafver" och andra små böner, innan han gick till sängs, hvarför han också föll på knä och läste hvad han kunde påminna sig. Men det räckte icke så långt, ty det var länge, sedan han "läste sina böner". Han ville dock ej stiga upp, förrän hon gjort det; ty han tänkte: "Om jag ligger på knä så länge som hon, så tycker hon nog om det", och han ville ju behaga sin hustru i synnerhet den kvällen. Han kunde ej minnas några flera böner, och

det började göra ondt i knäna, och så började tankarna fara åstad till järnvägen, broarna, kamraterna och ett och annat lustigt uppträde o. d., tills det helt plötsligt hördes en stämma som dundrade: "Gäckas du med en allvetande Gud, så att du låtsar bedja och tänker på allehanda fåfängligt och lättsinnigt skämt och gyckel?" Han kunde aldrig afgöra, om ej det var en röst utom honom; men för stunden tyckte han, att den fyllde hela huset, och att således alla, som voro därinne, visste, huru gruffligt han hade hädat Gud. I största förskräckelse sprang han upp och skrek: "Barmhärtige Gud, skona mig och kasta mig ej rakt i helvete." Bruden, som just höll på att bedja för honom, såsom hon alltid plägade i alla sina böner, reste sig förvånad och frågade: "Hvad står på?" Då ropade han igen: "Bed, bed för mig, jag har hädat Gud och är fördömd. Bed, att Gud ger mig nåd och tid till bättring." Båda föllo nu åter på knä, och bruden frambar med stor inre fröjd sin mans nöd och behof. Därefter dels samtalade de och dels bådo de hela natten, och under de tvenne återstående dagarna talade prästen mycket med brudgummen. För öfrigt användes dagarna såsom den första eftermiddagen. Mannen blef något lugnad, men kunde icke tillägna sig någon full tröst.

De unga flyttade till sitt hem, och han hade ingen omsorg för att ordna om "en måttlig gudaktighet". Trettondedagens eftermiddag träffade jag honom hos prästen. Han var då helt stilla; men hvarje ord röjde ett djupt bekymmer. Jag påminner mig ännu, huru han sjöng 326 i gamla hemlandssångboken. Jag har ofta både förr och sedan hört den sången sjungas, men jag har aldrig hört någon som "lagt hela sin själ" i sången, såsom han gjorde. På hans begäran höll jag följande dag en konventikel i hans hem. Prästen var förhindrad att vara med den dagen. Efter talets slut gick jag in i ett litet rum för att hvila litet; men det blef ingen hvila af denna gång, ty knappt var jag inkommen, innan han inträdde och mycket ifrigt sade: "Förlåt, att jag stör; men jag kunde ej vänta. Jag vill fråga: är ni fullkomligt viss på att det är sant, hvad ni sade i predikan?" — "Så vidt jag vet, sade jag intet som icke är i öfverensstämmelse med Guds ord; men säg mig, om det är något särskildt, som ni åsyftar." — "Jo, ni sade, att hela världens, d. ä. alla människors, alla synder (således äfven mina) voro kastade på Kristus, att han bar och borttog dem på den dagen han dog på korset, samt att alla syndare just nu få tro och undfå syndernas förlåtelse. Är ni säker på att det för-

håller sig sålunda?" — "De orden äro ej mina, utan Guds, som jag blott upprepade. Sitt ned och tag min bibel och sök upp Es. 53: 5, 6; Joh. 1: 29; 1 Petr. 2: 24; Sak. 3: 4—9; Mik. 7: 19 m. fl." — Han satt helt stilla, sökte upp, läste och begrundade de Guds ord, jag anvisade, och gjorde en och annan fråga, som jag helt kort besvarade. Så förflöt ungefär en timmes tid, och nu reste han sig upp och sade: "Ja, då är jag frälst och salig, just så eländig och syndig jag är!" och begynte, såsom profeten Sakarja säger i kap. 9: 15: "rumora lika som af vin."

II.

Nu förflöto ett par eller tre månader, hvarunder han flitigt hörde och läste Guds ord, rådfrågade prästen och andra erfarna kristna samt tillväxte märkbart i kunskap, erfarenhet och stadga, så att det var med glad förhoppning prästen skildes ifrån honom, då han i början af våren begaf sig till sitt arbete vid järnvägen. Där gick det honom väl i hand, sedan han öfvervunnit sina kamraters försök att få honom med nu som förut på deras s. k. oskyldiga nöjen. Bland arbetarna voro några, som lefde i gemenskap med Herren, och tillsammans med dessa uppbyggde han sig på lediga stunder med Guds ords läsning, bön och sång, och när

icke arbetet aflägsnade honom allt för långt ifrån en kyrka, bevistade han den offentliga gudstjänsten. Det hände också icke så sällan, att respredikanter eller någon pastor besökte järnvägsarbetarna på söndagseftermiddagar och predikade för dem. Sålunda förflöt sommaren helt lugnt, och vår vän hade riklig näring för sitt andliga lif; men till sist utsattes han för en svår frestelse, i det hans närmaste förman en lördagsafton sade: "I morgon måste ni taga ut ert arbetslag och fortsätta arbetet på bron; ty om det skulle blifva regn, så förstöres det som nu är gjordt." Mycket öfverraskad svarade han: "Det kan jag ej." "Hvarför icke?" "Därför att det är en hvilodag, och Herren har sagt: 'Tänk på sabbatsdagen, att du helgar honom.'" "Hvad, är herrn jude?" "Nej, men jag är kristen." "Kan ni som kristen icke göra nödfallsarbete?" "Detta är intet nödfallsarbete; ty det ser ej ut till regn, och om det än regnar, så vet jag, att bron icke faller." "Det vill säga, att ni vill arbeta, när *ni* anser det vara nödfall; men ej när *jag* anser, att det är det." "Jag känner till arbetet och vet, att regn icke skadar det; men jag vill också lofva, att om någon skada sker i morgon genom regn, så skall jag utan ersättning reparera skadan och betala folket, som användes till det ar-

betet." "Det är godt och väl, men tiden, som åtgår för reparationen, kan ni ej ersätta eller det myckna arbete, som därunder hindras. Men jag vill ej längre tvista med en så oresonlig människa, utan blott säga: Om ni icke arbetar i morgon, så kom på måndag för slutlikvid och afsked."

Nog fick han utstå en strid under lördagsnatten; ty han visste ju, att han icke mera kunde få något arbete vid statens järnvägar, och enskilda järnvägsbolag hade ej ännu börjat. Men Herren styrkte honom, så att han kunde med lugn fira hvilodagen och med frimodighet infinna sig hos sin chef på måndagen. Denne mötte honom med ett hånfullt: "Nu ser ni, hvartill er fanatism leder; ni arbetade ej i går, och nu är ni utan arbete." "Jag visste ju, hvad som skulle följa; men jag måste mera lyda Gud än människor. Och ni ser ju, att det var ej nödfallsarbete; det regnade icke." "Jag påstod ej, att det skulle regna; men ni visste lika litet som jag, att det ej skulle göra det." "Men jag kände till mitt arbete och visste, att det icke skulle förstörts, om det än hade regnat."

"Det är ej värdt att tvista därom, emedan ingen af oss kan bevisa sitt påstående. Jag tycker icke om att afskeda er, emedan jag hittills varit belåten med eder, och eftersom detta

är första gången, som ni vägrat att lyda order, så skall ni få kvarstå, om ni vill lofva att lyda hvad jag befaller.” ”Jag vill hädanefter som hittills lyda order i allt, som icke strider mot Guds bud.” ”Ja, men låt mig afgöra hvad som strider eller icke strider mot Guds bud. Ni lyder order; befaller jag något syndigt, så tager jag synden på mig.” Vår vän kunde ej hindra ett småleende, då han svarade: ”Ni har nog flera synder än ni kan bära utan att taga på er en annans. Till mitt samvete duger ni ej, och jag får nog stå eller falla min egen herre.” Och så fick han sitt afsked.

Det var i september, han kom hem. Han var allvarligt betänkt på att stanna hemma och sköta sitt jordbruk; han hade ju tillräckligt för sitt och de sinas uppehälle. Så förflöto hösten och vintern, hvarunder han använde tiden till hvarjehanda arbeten och för öfrigt flitigt brukade Guds ord. När det led framåt våren, började han åter eftersinna, om han skulle stanna hemma eller söka sig arbete i sitt yrke. På statens järnvägar var ju ej att tänka, och annorstädes var han ju okänd; men helt oförmodadt fick han bref från sin förre chef att på bestämd tid infinna sig till samma arbete, förmanskap och aflöning, likasom han icke varit afskedad. Nog kände han en viss benägenhet

att i sitt svar häfda sin samvetsfrihet; men vid närmare besinnande och på prästens råd sade han intet därom, och när han kom till järnvägen, emottog chefen honom vänligt och sade intet om tvisten året förut. Arbetarna voro mycket glada att återfå sin omtyckte förman.

Men efter en kort tid inträffade något rent af förvånande: chefen förflyttades eller afskedades — man visste icke hvilketdera — och vår vän fick hans befattning. Om detta stod i någon förbindelse med tvisten, och om chefen blifvit tvingad att återkalla honom, af allt detta visste vår vän intet. Sedan tjänstgjorde han vid statens järnvägar flera år med ganska hög aflöning; därefter tog han kontrakt än af staten, än af enskilda bolag och hade därvid stor förtjänst, så att han till sist blef mycket rik. Men Gud bevarade honom, så att denna stora framgång och rikedom icke fick beröfva honom det andliga lifvet. Jag har af immigranter, som i Sverige arbetat för honom, hört, att han med ord och vandel bekände sin Herre och Frälsare.

P. S.

"'Hoppet', Julafton, 1867."

I ett gammalt ex. af ett svenskt-engelskt nya testamente, som ligger här framför mig, stå de ord, som utgöra öfverskriften till denna berättelse, skrifna på första sidan. "Hoppet" var namnet på ett svenskt barkskepp, som vid denna julhögtid låg i engelska kanalen, på väg från Manzanilla, Cuba, till någon stad i Tyskland. Besättningen hade vid detta tillfället allt annat än en i yttre måtto treflig jul; ty dels hade den ännu i färskt minne gjorda bittra erfarenheter, och dels hade den helt litet matförråd, ty under den långa, besvärliga resan hade provianten tagit slut, och hvad som ännu var kvar, var till största delen fördärfvadt af maskar. En åtminstone af besättningen var detta oaktadt lycklig; ty han hade frid med Gud och kände sig tacksam till sin himmelske Fader för det nådiga beskydd, han fått åtnjuta under den närmast flydda tiden. Han erhöll ock en julgåfva, ofvannämnda nya testamente, på hvars

titelblad skrefs: "Hoppet", julafton, 1867, erinring till J. M. efter aflidne kapt. O. W. Overgaard.

"Hoppet", lastadt med kol, seglade från England till Manzanilla, Cuba, i början af hösten 1867. Skeppets besättning bestod af 18 man, kaptenen och styrmännen inberäknade. Under hela resan till Västindien var vädret det mest önskvärda. Den, som något litet känner sjömanslifvet, vet, att sjömän vanligen icke höra till de stilla i landet. I stället för att de faror, för hvilka sjömän jämt äro utsatta, då de icke så sällan på det stormiga hafvet se döden för ögonen, skulle göra dem allvarliga till sinnes, synas de verka motsatsen. Att vara en ensam "läsare" ombord på ett skepp bland oguaktiga kamrater är sannerligen ingen lätt sak, så vida icke denne ensamme både genom sjömansduglighet och karaktärsfast lif förmår tillvinna sig respekt. Detta var dock förhållandet med den ofvannämnde J. M., som var bland besättningen på Hoppet. Han var ock bland de kristna, som aldrig satte sitt ljus under skäppan, ej heller blygdes för att bekänna sin Frälsare eller drog sig tillbaka, då det gällde att varna och förmana, äfven om han visste, att hans ord ej vunno bifall. Lifvet ombord var ganska lättsinnigt, och stundom kunde man gyckla med

heliga ting. J. M. kunde ej underlåta att varna sina kamrater. Han påminte bland annat om att de voro på väg till en plats, där han själf varit med samma skepp för åtskilliga år tillbaka, då gula febern bortryckt en stor del af besättningen, bland dem en af hans älskade bröder. Det vore därför det bästa att göra sig redo för hvad som skulle kunna inträffa. Man bemötte dock varningen såsom fordom, då Lot varnade sina mågar och uppmanade dem att lämna Sodom. "Olycksprofeters spådomar" ville man ej höra.

Som redan nämnts, gick resan väl, och "Hoppet" anlände till Manzanilla i början af september. Ingen sjukdom spordes till i hamnen eller staden. Man lossade lasten och lastade på nytt med cederbjälkar. För att visa, hvilken förträfflig besättning Hoppet hade, lät kaptenen mot vanligheten sitt eget folk utföra lossnings- och lastningsarbetet, och på det att man villigt och desto bättre skulle arbeta, fingo de dricka brännvin fritt och så mycket de ville.

Den nya lasten var så nära intagen, och Hoppet ansågs om några dagar vara färdigt att gå till sjös, och ännu hade ingen sjukdom hörts af. Då sade en af männen, så att J. M. skulle höra det: "En profet spådde på hitresan, att vi skulle dö här, nu äro vi snart färdiga att gå

till sjös, men ännu har icke någon ens varit sjuk.” En annan tillade några ord hånande om “olycksprofeter”, som blott vilja skrämma folk. J. M. svarade: “Jag förstår väl, hvad I åsyften. Icke sade jag, att vi *skulle* dö, jag blott påminte om hvad som kunde ske, och hvad som ofta inträffat på denna plats. Men gäckens icke med Herren; ty om han så finner för godt, kan han låta oss stanna kvar här allesammans ännu.”

Samma dag insjuknade 10 stycken af manskapet på Hoppet. Att man öfverfölls af förfäran och bestörtning, säger sig självt, ehuru man ju försökte att hålla modet uppe. Kaptenen, som ock första dagen angreps af sjukdom, gick omkring bland folket, så länge han kunde, skälfvande i hvarje lem, med brännvinsflaskan i handen och uppmanade folket att dricka för att blifva vid godt mod. Då han uppmanade J. M. att ock dricka, svarade denne: “Kapten, jag behöfver ingen brännvinsfrid, ty jag har frid med Gud och är icke rädd för att dö, om så är Guds vilja.” Om det var någon mer, som ej drack, kan den, som skrifver detta, ej säga, kanske var det en eller två till. Emellertid sjuknade så när hela besättningen, och de måste föras till sjukhuset den ene efter den andre. Bland dem, som icke behöfde föras

till sjukhuset, var J. M. och ett par andra. De flesta af de i febern insjuknade dogo, bland dem skeppets befälhafvare, kapten Overgaard. Då den sista afdelningen af sjuka fördes i land, frågades det, om alla de sjuka voro med. Då det svarades, att J. M., som också angripits af febern, saknades, svarade styrmannen: "Det gör detsamma, han redar sig nog ändå."

Då J. M. kände, att febern angrep honom, gick han, sedan han lämnats ensam ombord, i ensamhet och föll på sina knän inför sin Gud. Han anbefallde de sina i den himmelske Faderns vård och underkastade sig villigt Guds vilja. Han bad ock, att om så vore Guds vilja, han ville, för de sinas skull, ännu förlänga hans dagar. Huru länge han legat på sina knän och bedit, mindes han ej; ty sjukdomen ansatte honom hårdt, och gula febern är, som man vet, mycket våldsam redan i början. I ett nu var dock sjukdomen försvunnen, bönen förvandlades i lof och tacksägelse, och han stod upp frisk och stark som tillförne. Herren hörer bön, han hade denna gången gifvit påtagligt prof på att han hör sina barns böner.

Sedan den sist tillfrisknade kommit ombord, och sedan man till stor del inmönstrat ny besättning, måste skeppet ännu ligga kvar i åtskilliga veckor, tills man trodde sig vara viss,

att ingen sjukdom fanns ombord. Förste styrmannen blef skeppets befälhafvare till europisk hamn. Några dagar efter, sedan skeppet lämnat Manzanilla, dog ytterligare en man af den nya besättningen. Af de få, som sluppo undan med lifvet, gjorde ingen då bättring, utan sedan den första förfäran var öfver, förblefvo de i andligt hänseende hvad de förr varit.

Resan mot Europa var långsam och stormig, och den jul, som besättningen på Hoppet sedan firade, var, som i början antyddes, allt annat än behaglig.

Här må tilläggas, att ehuru sjömän anses vara de vildaste och lättsinnigaste människor, så saknas ingalunda gudsfruktan ibland dem. J. M. har gjort den erfarenheten, att större delen af besättningen på skepp, med hvilka han farit, varit troende kristna eller åtminstone berörda af Guds ord. M. P. O.

Fragment ur en lidande svensk-amerikansk moders nyårsbetraktelse.

Blef det icke tyst och trefligt. Lillan har somnat, och min man och de andra barnen ha gått till kyrkan. Nu får jag riktigt njuta af lugnet och stillheten på det gamla årets (1903) sista afton och i tanken vallfärda till min barndomsdal, där jag band mina vackra kransar, sjöng mina glada barna- och ungdomssånger, och hvarest ekot svarade mig så troget. Nu vill jag än en gång vandra omkring på de välkända platserna och inandas furu- och granskogens friska doft.

Men hvar äro nu alla linneorna, mina älsklingsblommor! Månne de likasom jag lämnat sin fädernedal och omplanterats i främmande jord! Nej, djupt nere i tufvan ser jag en vissnad stängel. På din mossiga graf vill jag tolka din korta lefnadssaga.

— — — — — — — — — — — — — — — —

När göken hade sjungit ut sin kärlekssång, sommarsolen sänkt sig allt mer och mer och nordanvinden dragit suckande genom din dal, — bleknade din fina kalk, och du slöt ditt älskliga öga och gömde dig djupt, djupt nere i den mossiga tufvan. Så slumra då ljuft, min barndomsvän, skyddad af ditt hvita bårtäcke, ostörd af tidens stormar, till dess göken åter låter höra sina vemodsfulla, älskliga toner och midsommarsolens strålar skingra skuggorna i din dal.

Huru har det då gått mig, sedan vi sist sågo hvarandra? Jo, jag öfvergaf min barndoms dal och blef omplanterad i en annan — i skuggornas, suckarnas och smärtornas dal, — och jag förtvinade "likt blomman uti sanden."

Men har jag då alls inga blommor i min dal, inga strängar, som kunna vibrera? Jo, jag har bådadera. Jag har strängar, som icke kunna slitas af, ty de äro starkare än döden, och hvars toner äro mycket ömmare än gökens i nordanskog. Äfven har jag rosor, älskliga och kära.

Men vet du, min tysta väninna, vid deras anblick har jag gråtit många bittra tårar, därför att jag icke kunnat sköta om dem, som jag velat, och emedan jag icke kunnat glädja dem och af dem glädjas.

Men då Gud på evighetens sköna vårmorgon

ikläder det svaga odödlighet, då skola vi varda honom lika, ty vi få se honom, som han är. Då skall väl också du, min lilla linnea, dofta än skönare på den nya jorden!

Nu är det gamla årets sista timma med alla de andra snart sjunken ned i tidens haf. Men innan de sista klockslagen förklingat, vill jag hembära dig, du oföränderlige, du evigt kärleksrike, tack och lof för hvad du tagit, och för hvad du gifvit under det gångna året. Du har varit när mig i nöden, du har uppehållit mig, när bedröfvelsens vågor slagit omkring mig och tviflets dimmor omtöcknat min själ. Du har låtit trädet stå ännu ett år, du gode vingårdsman, och du har gräft omkring det och gödt det. Du har ock i nåd och kärlek sett till de små och de mina. Dig, evigt tillbedjansvärde, vare ära och pris.

Här vid älfvarna i Babel
tystnar ofta nog vår sång,
men vi vänta bättre dagar
i Jerusalem en gång.
Härligt sången där skall brusa
starkt, som dånet af en vattuflod.
Äran tillhör Gud och Lammet,
som oss vunnit med sitt blod.

Helena A—n.

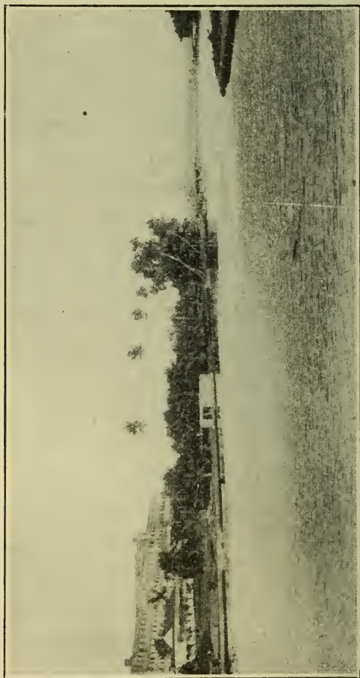
En tripp till Nordamerikas södern — Florida.

Vi lämna världsstaden New Yorks buller bakom oss, och vid Clyde-liniens docka stiga vi på en af dess ångare och styra färden mot söder. Vi välja hösten för vår resa, ty då och under vintern är det som härligast därnere i den eviga sommarens land. Färden är härlig med dessa bekväma fartyg. Vid kap Hatteras brottades vågorna i vild lek med klippmassorna. Där säges det aldrig vara lugn. Rasar så storm, så gäller det att se upp, så att man går "klar" för bränningarna, som lura i väster. Tidigt en morgon nå vi Charleston i South Carolina, den stora bomullsstaden. Ett bedöfvande tjut och skrål lockar oss upp på däck efter slutad morgontoalett. Hvad syn möter oss där? Den mest frånstötande. Afrikas svarta barn i den mest vilda upplaga, halfnakna, skrikande och gestikulerande, af- och pålastande fraktgods.

Då vi efter lastningens slut åter styra ut i oceanen, passera vi Fort Sumter, en gammal fästning, nu i obrukbart skick, men ett minnesmärke från den dag, då det första skottet lossades, som gaf signalen till slafkrigets början 1861. Målet, Jacksonville i Florida, nåddes efter 3 dygn, från New York räknadt. Denna stad gjorde ett osympatiskt intryck, mest för de otaliga svarta, som vimlade öfverallt omkring oss, och äfven därför att hela staden bar prägeln af "business", rastlöst "business". Ej vidare förhöjdes intrycket, då vi nått ett af de större hotellen, där smaklös elegans och rikligt med damm täflade med hvarandra att bilda ett disharmoniskt intryck på resenären. Men vi dröja ej där. Det var blott en "anhalt". Palmer och Floridas hvita sand förde våra tankar på — Södern. Kl. 5 e. m. stego vi på tåget i Miami, Floridas sydligaste stad, stor resort under vintern för nordborna. O, hvad natten på tåget var vacker! Att tänka på sömn är ej möjligt för ett naturälskande sinne. Denna stjärnhimmel på sin djupblå azurgrund. Hvem har i Norden sett något dylikt! Dess bild ristade sig outplånligt in i själen. Var man på väg till själens eviga hem, såg Gud i allt, — ja, då drömde man förvisso om det saliga land ofvan skyn, om det land, "som ej öga sett, ej öra hört,

ej i människotanke uppstiget är." Och den natten utbredde sig himmelsk romantik öfver själslifvet. Vid 7-tiden voro vi framme vid palmernas stad, kringgärdad af skummande oceanvågor. O, huru vackert där är! Vi äro i söder, förvisso kändes det. Nu voro vägarna af hvit korall, hårda, hvita och jämna som golf. — Små pittoreska villor kantade gatorna. Men hvilken bris där möter oss, saltmättad och obeskrifligt renad. Då vi kommit några stenkast från stationen, möter oss en syn så härlig, att vi endast beundra, förtjusas. Där ligger viken utanför Miami (the Beach) och 2 mil utanför en naturlig vågbrytare, 1 mil bred, kantad med de härligaste palmsorter, och utanför denna — sceneriernas sceneri — oceanen i sin hela vildhet och majestät. Färgen är djupblå och luften så renad, så stark, så härlig, så lifgifvande. Nu måste man riktigt se och njuta af hvad denna trakt bjuder. Vid Miamis strand slå vi oss ned. Den fina, hvita skrifsanden är så behaglig att sitta på. Den underbart sköna sjötaflan kan man ej få nog af. Smäckra lustkuttrar segla stolta förbi oss och i kapp med dem små näpna motorbåtar, "launches". Underbara snäckformationer i de mest utsökta mönster fästa vår uppmärksamhet och så denna söder-sol. Man frågar sig själf, om man kommit till paradiset.

Men åtskilligt omkring oss visar oss nogsamt jordelifvets tillvaro. En dag resa vi ut till oceanen. Det stormar därute. Oceanen vräker

MIAMI-FLODENS MYNNING.

sina hvitskummiga, majestätiska böljemassor mot stranden. O, det är mäktigt, hänförande! Därute finnes bacillfri luft. Det storartade i

denna tafla täflar dock i behag med den hänförande anblick, som erbjuder sig, då månen en stilla afton strör sitt glittrande guld öfver oceanens och Miami-vikens lindrigt krusade yta. O, då kan man drömma sig långt bort från jordens småfuttiga äflan och hårda strid. Har din själ fått vingar, flyger den till anade världar, till utlofvad ro. Men hvarje sådan dröm härnere lider af begränsning.

Nå, folket därnere, hurudant är det? Åh, de lefva friluftslif året om, mången gång fjärilslif. Hvart man vänder blicken, så mötes man af bländande hvitt öfverallt. Det är hela statens färg, när det gäller klädedräkt. Det starka solljuset uppslukar all annan färg. Våra svenskar äro därnere ej talrikt representerade. När staden stor utveckling, som det allmänt förespås, öppna sig ock näringsgrenar af alla slag. De få, som lefva där, gå så helt upp i amerikanska nationen, att en äkta svensk natur känner sig helt främmande för dem. Ett prästfolk, som för hälsans vårdande bodde därnere under 1 års tid, sökte samla sina förspridda landsmän till predikan och familjärt samkväm, men det rönte föga uppmuntran. Icke hade de gamla svenska hjärtesträngarna alldeles brustit, men melodierna röjde en alltför amerikansk tonart. En del hade i kampen för brödet förlorat både

tro och hopp. Det kändes vemodigt. Växer den svenska befolkningen till därnere, bör den i tid tillvaratagas, ty amerikanska samfund tycka om det goda och trofasta, som, trots all amerikansk fernissa, dock bor där djupt inne i svenskens bröst. Nog hoppades det prästfolket redan då att få bygga en liten svensk-luthersk korallkyrka därnere på onkel Sams tåspets. Timmer och tomt voro redan delvis utlofvade, men detta prospekt måste lämnas åt framtiden. Därnere fanns ock en så äkta svensk typ, att vi måste omnämna den. Ett stycke utanför staden ligger en villa. Där bor en svensk familj. Välan! Vi stiga in. En äldre kvinna med det frommaste lilla ansikte hälsar oss välkomna på ärlig, god svenska. Hon gör på oss ett särdeles godt intryck. Då vi blifvit bekanta, bekräftas de första intrycken. Hon är en prästdotter från Sverige, omplanterad på Amerikas jord, och har nu grott där i 30 år. På hennes piano stod den svenska psalmboken uppslagen vid psalmen 120. Sista verserna af denna sjöng hon särskildt hvarje söndag, "ty", sade han, "denna var min fars ingångspsalm." Öfver pianot hängde faderns porträtt i bröstbild. Det var bilden af den konservative, pliktrogne prästmannen från Sveriges äldre dagar. O, det gjorde det hemsjuka hjärtat så godt att

dröja vid dessa bilder af far och dotter, den förre en svenska kyrkans trofaste tjänare, den senare den nu hemgångnes åldriga dotter, som ända nere i yttersta Södern trofast hållit sig vid vår svenska lutherska kyrkas tro och bekännelse. Den gamlas fromma ansikte väckte till lif hela härar af kära minnen från älskad fosterjord. Hennes barnaskara däremot var amerikansk från "top to the bottom". Men vi lämna den gamla, gömmande hennes bild i vår själs minnesalbum. Mycket skandinaviskt sjöfolk besöker Miami, som ju är den andra hamnstaden på Floridas sydostkust. Mer och mer öppnas denna stad för sjötrafik, och en kanal gräfves nu, som leder från oceanen rakt in till staden. Dessa sjömän borde mötas och omhändertagas och ett läs- och kafferum anordnas, där de kunde finna god lektyr och där någon gång i veckan Guds ord förkunnades för dessa Neptuns söner, hvilka kanske året om ej mötas af annat än frestelser och synd ute på de "vida vattnen". Hvita tjänstflickor äro därnere mycket eftersökta, då de svarta, som finnas där i mängd, äro lata och ouppfostrade och fordra hög betalning. Allt beror nu på stadens utveckling, om den svenska strömmen drages dit ned. Kanske blifver då den hvita svensk-lutherska korallkyrkan en verklighet! Två svenska mil från

Miami ligger ett litet svenskt settlement, Hallandale, där 10 @ 12 familjer lefva på frukt- och grönsaksodling. Under år, då ej extra pröfningar tillstöta, såsom frost, besvärande insekter m. m. dylikt, kan folket göra det riktigt bra därnere, men andra år riskera de att få litet eller intet. "Lyckans hjul svänger så olika." Bakom allt detta är nog Herrens hand, som stundom tuktar, stundom välsignar. Men vi lämna både "the Magic City", som Miami kallas i helgdagsstil, samt Hallandale för att begifva oss till mellersta Florida, till ett annat svenskt settlement, Pierson, dock aldrig förglömmande det underbart sköna, som sågs i den djupblå viken och oceanen, den underbara aftonrodnaden och, härligast af allt, den stjärne- och månskenshimmel, som för det troende hjärtat kan återspegla sig i skaldens ord:

"Dröm dig in i arfvets rymd däruppe,
rik, oändlig, ljusfull, ren,
där oceanen, droppe född ur droppe,
är oändlighetens återsken.
Dröm dig dit, där tronens glashaf låter
den, som öfvervunnit, skåda ned
i Guds väsens djup. O du, som gråter,
torka tåren och din Gud tillbed.

Tänk dig dit, där du en gång skall smaka
som en drömmande de sällas ro,

där du slipper att i stridsdräkt vaka,
där du trygg uti Guds stad får bo.
Då — hvad *här* du sett i *bilder* bara,
breder där sin prakt för Lammets brud,
där keruber och serafer svara:
'Helig, helig, helig är vår Gud.' " — — —

Men vi gå mot norr till settlementet Pierson. Där började svenskar för 30 år sedan att bygga och bo och att bryta bygd som i Olof Trätäljas dagar i gamla Sverige. Här odlas apelsiner. Att tälja hela denna historia af missräkningar och pröfningar, som mött nybyggarna här, vore att skrifva en historia för sig. Blott ett par drag. Att efter årslånga mödor och knappt lefvebröd se allt sköflas under en eller flera frostnätter kan förbittra det tåligaste sinne. Men erfarenheten visar, att efter den rysligaste sköfling och förödelse kan ödemarken åter uppblomstra. Förvisso ter sig en nedfrusen apelsingård som en ödemark. Skillnaden synes bäst, då motsatserna ställas bredvid hvarandra, en förfrusen gård och en i blomstring varande sådan. Bilden ur lifvet är gripande talande och kan tillämpas på ett högre område — människosjälens. Den ena har syndens kalla frostvind härjat och förödt — den bär ingen frukt, onyttig och bedröflig står den där, naken på tro och goda gärningar. Den andra själen gaf sig tidigt

hän åt Jesus Kristus och lät sig fostras af honom. Den växte i renhetens och kärlekens jordmån djupare för hvarje år och bar sina goda frukter. — — —

Men vi återvända till Pierson. Då vi fråga de gamla, hvad de lefde af, då frosten härjat deras "groves", svara de: "Ja, det får ni fråga Gud, ty det vet han allena." Innan den svåraste frosten kom, var det omkring 200 svenskar härnere och minst 600 i hela Florida, som förhoppningsfullt byggde sina trefna hem här midt i sina "grovar". Då frosten härjat, flyttade 3/4 af de här bosatta mot norr. Flera riktigt trefna hus stå lämnade öde och tala sitt tysta, vemodsfulla språk om krossade förhoppningar och "alltings förgängelse". De som då höllo ut i tålamod hafva nu omkring sina hem en lofvande lustgård, som visserligen kräfver sin trogna skötsel, men ock — om frosten kan näpsas och hållas på afstånd — gifver sina brukare en god ränta på nedlagdt kapital af både pengar och arbete och först och sist tålig väntan. Det är en liten, men god stamtrupp, som trofast stått härnere, de gamle. Och det som mest förtjänar nämnas är, att de under alla öden hållit sig trofast till Herren Gud och hans evangelium. Då de "goda dagarna" syntes blomstra upp, byggdes kyrka, visserligen ej stor, men nog för dåvarande och

nuvarande behof. En utmärkt trefligt inredd prästgård byggdes då ock. Omkring kyrkan ligger en vacker "apelsin-grove", hvilken "brukas" af församlingsmedlemmarna, och hela in-

KYRKAN I PIERSON, FLA.

komsten, d. v. s. sedan utgifter för "brukningen" afdragits, såsom gödsel, sprutning o. s. v., tillfaller de kyrkliga ändamålen. En mycket vacker tanke realiserad i yttersta Södern. Och offervilliga äro de, och det i synnerhet då det

gäller samfundssaker. Ja, det är skönt att erfara, huru dessa svenskar, som i flera år varit lämnade åt sig själfva af brist på medel till lärares underhåll, det oaktadt hållit trofast ut

PRÄSTHUSET I PIERSON, FLA.

med att söndagligen samlas i sitt lilla tempel till gudstjänst och söndagsskola.

Pierson ligger i en afskild vrå af världen, ganska långt från civilisationens råmärken, om vi undantaga en liten collegestad, De Land, som

20 engelska mil härifrån är belägen utmed järnväg. Svenska lutherska församlingen utöfvar ett godt, fostrande inflytande på nybyggarna af amerikanskt slag, de s. k. "crackers". Deras lif nu och för tjugu år sedan är mycket olika, ity att en stor förändring till det bättre inträdt. Exemplets makt har varit stor på alla områden. Nu vilja vi sluta med att säga: flera hvitnande hufvud i församlingen tala om uppbrott snart från jordens dalar härnere. Må de allt mera hvitna till skörd, och må det unga släkte, som fostrats vid deras sida i åratal här i afskildheten, så godt som oberördt af både civilisationens goda och onda sidor, rycka upp till kamp mot synd och orättfärdighet och lika trofast hålla sig till vår lutherska kyrkas tro och bekännelse som de snart till skörd mognade gamle omkring oss. Det gifve Gud! Äfven hit nå tidens missljud och otro; äfven här vill mörkrets furste så ut sin sådd, men han har svårt att få fotfäste, där så mycken äkta Guds-sådd växt i årtionden. En hvilans och lugnets tillflykt för den af världsbullret trötte! Må många flera af vårt folk finna ett hem härnere, deras näring skyddas för bitande och sköflande frostnätter och hjärtat bevaras i tron till uppståndelsens dag! Ruth S—ll.

En trogen Guds tjänare.

År 1521 satt i sin cell i Augustinerklostret i Zytphen en munk vid namn Henrik Möller. Det var sent på natten, och enhvar hade gått till hvila. Han höll sig vaken och läste begärligt vid det svaga skenet från ett talgljus. Framför honom lågo några lösa ark af groft papper, hvilkas innehåll hade så fängslat honom, att han försakade nattens hvila. Han steg upp och gick fram och tillbaka ganska upprörd, medan ögonen strålade af hänförelse och blickade mot höjden, och då ingen mänsklig varelse var närvarande, för hvilken han kunde uttrycka sina känslor, och då ingen skulle hafva förstått honom, samtalade han med sin Gud och utbrast i ett så innerligt tack och lof, att det gaf intryck af att Gud stod vid hans sida.

Henrik Möller var känd för sin fromhet. Han hade tagit sina löften allvarligt och höll dem troget; men på senare tiden hade det blif-

vit visst för honom, att han i sin närvarande ställning ej kunde blifva frälst, och till denna öfvertygelse hade han kommit, emedan han var en samvetsgrann Augustiner-munk. Ryktet om Martin Luther hade nått munkens öra, och i hans händer hade fallit några af Martins flygskrifter, hvilka förts såsom af vinden öfver landet. Det var nu hans innerligaste längtan att få se och höra den gudsmannen, på det att han måtte komma till insikt om hvad det var, som gjorde hans hjärta så oroligt. Att priorn skulle förstå hans nöd och önskan, tog han för gifvet, och när morgonen inbröt, inställde han sig hos denne och omtalade fritt och öppet, hvad som låg på hans hjärta, samt sin önskan att resa till Wittenberg för att där få lära af doktor Martin Luther hvad den sanna tron är, och hur man skall rätt predika evangelium.

Priorn betänkte sig en stund, hvarefter han svarade: "Det må ske, min son; jag känner ingen, som jag med mera trygghet kunde sända dit än dig. Du har hittills varit en trogen och lydig munk, och du kommer nog att förblifva en sådan. Res och gör dig underrättad om hvad som försiggår i Tyskland, och kom tillbaka och meddela oss det. Jag sänder dig såsom Herodes en gång sände de vise männen, men jag beder dig, nej, jag befaller dig att komma tillbaka och berätta hvad du har hört och sett."

Henrik Möller begaf sig till Wittenberg. Där fick han till sin förvåning se och höra, hvad han ej hade kunnat drömma om i sin klostercell. Den nya lära, som han här fick höra, förekom honom såsom en frisk vårvind, och han blef synnerligt glad öfver den nåd och välsignelse, som här kom honom till del.

Dr Martin fattade kärlek och förtroende till främlingen, som gärna velat stanna en längre tid och njuta af hans sällskap; men han ansåg sig böra återvända hem för att göra sina landsmän delaktiga af den skatt, som han hade funnit.

Det dröjde ej länge, innan han fritt och oförskräckt uppträdde och förkunnade evangelium i Antwerpen, där många lyssnade till och hänfördes af hans predikan. De började nu förstå, att de förut hade fått skal i stället för kärna. Nu åto de af det lefvande brödet och drucko af det lefvande vattnet. Det ok, som så länge hade tryckt dem, kastade de af, och med glädje och frimodighet sågo de upp till sin himmelske Fader, sedan skärselden hade förlorat sin fasa. Men ju mer folket samlades och trängdes för att höra den nitiske predikanten, hvilken de efter hans födelseby kallade Henrik von Zytphen, desto mer började försvararna af det gamla att misstänka och att se föraktligt på honom.

Inom en ganska kort tid blef han allt för inflytelserik för att behaga dem, och därför började man hemligt planlägga, huru han bäst skulle kunna bringas till tystnad. De ansågo dock, att detta ej kunde ske på öppet och ärligt sätt, hvarför list och våld måste användas.

De afbidade lägligt tillfälle och lyckades att sätta detta trogna Herrens vittne i fängelse. Detta förorsakade stor sorg bland dem, hvilka hade omfattat evangelium, ty de voro nu lämnade allena som får utan herde. Fienderna voro många och mäktiga, medan de själfva voro jämförelsevis få och svaga, men de förlorade ej modet. De samlades i tysthet, rådgjorde och planlade, och under en stormig natt lyckades de att befria sin älskade Henrik ur fängelset. Själf hade han föredragit att lida för Kristi skull, men kände sig viss därom, att då han nu återfått sin frihet, hade detta skett, emedan Gud hade för honom något mera att uträtta i världen, och han gladdes öfver att kunna tjäna sina trosbröder.

Han reste först till Wittenberg och därifrån till Bremen, där han mottogs med glädje och predikade i St Ansgars-kyrkan med stor framgång och till mycken välsignelse. Huru olika det förekom honom här, mot hvad han var van vid i sitt hemland. Fritt och offentligt fick

han förkunna evangelium, och folket samlades omkring honom och prisade Gud, som hade åter satt på ljusstaken det ljus, som hade varit doldt under skäppan.

Henrik von Zytphens predikningar blefvo mer och mer allvarliga och kraftfulla, och hans rykte spred sig vida till olika länder. Många kommo från aflägsna orter för att höra honom och begära hans råd i andliga frågor. Han var ett välsignelserikt redskap i Guds hand för att föra många själar till nådastolen.

Bland orter, dit hans rykte spred sig, var Syd-Ditmarsken, där i Meldorfs by änkan Wiebge Junge satt en afton 1524 och spann i sin lilla koja. Hon svängde spinnhjulet helt hastigt och betraktade eftertänksamt, huru tråden gled fram mellan hennes fingrar.

Utomhus blåste höstvinden och dref de vissnade bladen framför sig. Det var redan mörkt, och kvinnan steg hastigt upp, sägande halfhögt för sig själf: "Det måste ske — må Gud välsigna företaget." Hon tog sitt hufvudkläde från kistan och klädde sig, hvarefter hon stängde dörren och begaf sig till prästgården.

I pastorns ämbetsrum lyste redan ett ljus, ty Nikolas Boje, detta var hans namn, bortslösade ej något af sin tid, då han kunde arbeta. Han satt lutande öfver sina böcker, men ej, såsom

vanligen var fallet, fördjupad i någon digei volym. På en sådan låg ett papper, och från det läste han till hälften hörbart:

"Kristus döden har fördrifvit;
oförgängligheten, lifvet
hafver han i ljuset fört
och all syndens våld förstört.
Afgrunds kval och svåra låga
skall de trogna aldrig plåga.
Halleluja, halleluja!"

Han hade ej märkt en sakta knackning på dörren, men då denna förnyades, skyndade han att öppna.

"Hvad, god afton, Wiebge Junge", sade han vänligt, "det måste vara något synnerligt viktigt, som har fört dig hit i sådant väder och vid denna tid."

"Så är det, ärade pastorn", svarade hon. "Jag har länge behållit det för mig själf af fruktan för att ej kunna göra mig förstådd — Gud gifve mig nu de rätta orden — jag menar, att vi borde få någon hit, som kunde underrätta oss om den nya läran."

Efter dessa ord drog Wiebge Junge en djup suck och satte sig ned på den stol, som pastorn hade ställt framför henne.

Han slog armarna i kors öfver bröstet och gick med nedlutadt hufvud fram och tillbaka,

medan hon fortsatte: "Herr pastor, Gud har gifvit mig af denna jordens goda. Nannes efterkommande äro ej fattighjon. Jag skall med glädje bestå omkostnaderna, om någon som blifvit undervisad af dr Martin, kunde komma hit."

Nikolas Boje nickade bifall, stannade och såg på henne med sina skarpa och klara ögon och sade: "Min fru, jag kan ej klandra dig för detta, ty mitt eget hjärta längtar efter tillfälle att få kännedom om den nya läran. Den har länge intresserat mig, såsom du torde veta; men jag kan ej undervisa dig, då jag ännu är blott en lärjunge."

"Detta är orsaken, hvarför jag är här. I omkring två års tid har en före detta augustinermunk, Henrik von Zytphen, varit ett utkoradt Herrens redskap för att sprida evangelii dyrbara sanning i Bremen. Vi borde kalla honom hit, ty ej blott pastorn och jag, utan ganska många i Meldorf önska att höra honom och få mottaga undervisning."

"Jag vet detta, fru Junge, men här äro ock många motståndare till den nya läran."

"Säkerligen, ty satan skall ej tillåta, att hans trälar frigöras allt för lätt, men jag är viss om att tvekan ej gagnar oss. Vi måste riskera något. Tror ej pastorn, att den Allsmäktige ser ned till vår ärliga sträfvan och skall bistå oss?"

"Därom må vi anropa honom."

"Ja, bedja, men också handla. Det förekommer mig, som om jag ägde mod nog att resa till Bremen för att hämta den gudsmannen hit."

"Detta är alls icke nödvändigt", sade Nikolas Boje leende, "jag skall skrifva ett bref, hvilket vi skola sända till Bremen, och sedan låta von Zytphen afgöra, huruvida han vill komma eller ej."

"Han vill komma, därom är jag viss."

"Gud gifve det."

"Hr pastor, skrif, att han måste komma snart och förkunna för oss Guds ord, på det att vi må frigöras från antikrist, hvilken här regerar med järnhand."

"Jag skall genast göra det, och må Gud välsigna mina svaga ord."

"Farväl, mitt hjärta känner sig lättadt och gladt, då vi nu snart skola få, hvad vi så innerligt önska." Hon drog schalen öfver sina skuldror och gick ut i den stormiga höstnatten, ej aktande det svåra vädret.

När hon närmade sig sin bostad, såg hon någon stående väntande vid dörren, och då hon kom närmare, igenkände hon sin namne, Greta Jensen, hvilken bodde i den förmögne Hans Hemlings hus, där hon bistod husmodern med de dagliga göromålen.

Greta var föräldralös och hade funnit sitt andra hem i detta hus. Detta oaktadt kände hon sig nu högst orolig, ty Hans Hemling, hans hustru och deras ende son voro starka anhängare af den gamla tron. De voro släkt med priorn Torneborch vid Augustinerklostret i Meldorf, och han vaktade varsamt, att den nya läran ej skulle vinna inträde bland hans trogna anhängare. Greta hade från barndomen varit ömt fästad vid sin gudmoder, hvilken, när föräldrarna dogo, hade slutit barnet till sitt eget bröst. Fordom besökte Greta henne ofta, men sedan Wiebge Junge hade offentligen gifvit tillkänna, att hon allvarligt sökte den nya tron och var den tillgifven, hade Hemlings satt sig före, att umgänget med henne skulle upphöra. Detta bedröfvade Greta, ty hon var innerligt fästad vid sin gudmoder, och nu hade Guds ords ädla säd fallit i hennes hjärtas åker och där skjutit stark brodd.

När fru Junge nådde den väntande flickan, utropade hon förvånad: "Greta, är du här? Men, mitt barn, du har ej tillåtelse att besöka mig, ty de frukta, att det skulle skada din själ, om du —"

"Jag måste komma", afbröt flickan henne häftigt, "ingen vet, hvar jag är, ty de voro bortbjudna i afton, och de kunna således ej märka,

att jag är borta. Den gamla tjänarinnan Maria förråder mig ej, hon är tyst som grafven.”

Under tiden hade Wiebge Junge öppnat dörren, och de stego in. Snart sutto de framför eldbrasan, och gudmodern sade uppmuntrande: “Nu, Greta, hvad fattas dig?”

Flickan upplyfte sina klara ögon mot sin väninna och sade rodnande: “Min gudmor, dä’ ä’ Anders!”

“Hvad”, frågade hon, så snart den förra hade tystnat; “hafven I grälat?”

“Grälat? nej, visst icke, men han har begärt mig till sin hustru.”

“Och du vill ej samtycka? Då måste du svara nej.”

Greta steg upp och slog sina armar omkring sin gudmors hals och hviskade: “O, jag älskar honom, jag älskar honom mycket, men —”

“Men hvad?”

“Gudmoder”, sade flickan och reste sig upp, “han föraktar den nya läran och kallar dem som omfatta den för farliga upprorsmakare, som äro förlorade för tid och evighet; och han sätter som villkor, att jag måste afsäga mig allt som tillhör den. Detta jag hvarken kan eller vill göra.”

Fru Junge såg med förvåning på flickan. Hennes ansikte, upplyst af skenet från eldsta-

den, syntes som förklaradt, och hennes ögon strålade, fulla af ingifvelse.

"Nå, hvad svar gaf du Anders?" frågade hon.

Lifligheten försvann i Gretas ansikte, hon stod där blek och hviskade med undertryckt röst: "Jag skall tänka därpå. Nu önskar jag att få ditt råd."

Båda sågo i eldstaden, tills Wiebge Junge bröt tystnaden och sade: "En ny tid är för handen, och Herren skall gifva oss himmelskt manna. Pastor Nikolas skrifver redan i morgon till Henrik von Zytphen, hvilken skall komma hit och förkunna för oss evangelium i dess renhet och kraft. Mitt barn, detta fröjdar mig redan. Du måste själf fatta ditt beslut. Ingen kan råda dig, ty du måste själf välja och ställa dig på den ena eller den andra sidan. För Guds folk gifves riklig glädje och frid, men vi hafva ej att vänta annat än förföljelse och hat från dem som ej känna Herren. Med den du älskar väntar dig timlig lycka och jordisk glädje, men där kommer alltid att blifva en djup klyfta eder emellan, äfven om den kan döljas för människor. Och dessutom synes det mig, som om du redan längtar efter evangelii sanning och har åtminstone en aning om dess härlighet, hvarför du ej bör kasta bort sanningen såsom något, som blifvit besvärligt att hålla sig vid."

"Gudmor har rätt. Jag kunde ej handla emot min öfvertygelse, men att uppgifva allt som är mitt hjärtas fröjd och lust, det är nästan mer än jag förmår."

Greta knäböjde vid Wiebge Junges sida, gömde sitt ansikte mot hennes knä och grät bittert. Den senare sökte ej att hindra henne, hon endast helt sakta strök flickans hufvud med sin hand. Slutligen sade hon deltagande: "Det gifves för dig endast en väg ur din obeslutsamhet." Flickan höjde sitt hufvud och såg henne bedjande i ansiktet, då hon fortsatte: "Befall Herren din väg och kasta din omsorg på honom. Han råder öfver vårt lif och skall göra allt väl. Jag vill bedja med och för dig, att han må gifva dig frid och glädje, och att du må finna sanningens väg och vandra densamma."

"Tack, gudmor! Jag har i sanning funnit den vägen. Jag vet, att den är ljusets och sanningens stig, och bedjen för mig, att jag må kunna vandra den."

"Gud välsigne dig, mitt kära barn, och skulle du komma därhän, att du ej vet, hvart du skall vända dig, så skall du alltid finna ett rum under mitt tak."

"Nej, gudmoder, de komma ej att bortvisa mig. Det var därför, som Anders först begärde mitt bifall, på det att, om jag vägrade, jag ej

skulle drabbas af hans föräldrars ovilja. Men för mig blir det nästan omöjligt att kunna vistas i hans närhet och tvingas att begrafva mitt hjärtas känslor och min kärlek för honom.”

“Gud har all makt. Han kan ganska lätt förändra Hemlings sinne och hjärta, men naturligtvis måste du, mitt barn, hafva tro, äfven den, som försätter berg.”

“Jag tror, älskade gudmoder.”

“Då skall den gode Guden ej dölja sitt ansikte för dig eller tillsluta sina öron för dina böner. Gå i frid.”

Greta stod upp, och hennes moderliga vän följde henne till dörren, där hon sade: “Ditt hjärta skall snart finna styrka, ty Henrik von Zytphen skall ej vägra vår kallelse, och när du får höra honom, skall du finna, att din uppoffring är ringa mot den stora gåfvan af ett rent evangelium.”

Lugnad och förnöjd gick flickan sakta mot hemmet; men när hon inträdde i hvardagsrummet, greps hon af bäfvan, ty där framför eldbrasan stod Anders.

“Så, du har varit hos Wiebge Junge”, utropade han och såg henne frågande i ansiktet.

“Ja, jag har hälsat på hos henne, och — Anders — och —”

"Och hon sade: Befatta dig ej med den förlorade syndaren, sade hon ej detta?"

"Nej, Anders, hon vägrade att inblanda sig eller på något sätt råda mig, och däri gjorde hon rätt. Jag måste själf bestämma, hvad jag skall göra, och — älskade Anders — jag är nu viss i mitt sinne."

Hon hade satt sig gent emot honom, hennes ansikte var blekt, och hon höll sina händer sammanknäppta på sitt knä.

"Greta", bad han, "gör icke dig själf och mig olyckliga."

Hon svarade ej, utan såg på honom allvarsamt med sina stora och klara ögon.

"Säg, Greta", bönföll Anders och försökte att taga hennes hand. Men hon drog den sakta tillbaka och sade allvarligt: "Jag kan ej handla annorlunda, ty jag måste vara trogen min dyre Frälsare, som jag nu har lärt att känna."

"Hvad skall det blifva af mig?" utbrast Anders upprörd.

"Min bön till Gud är, att du må få syn på sanningen."

"Aldrig", utbrast den unge mannen sträft, "jag blir den gamla tron trogen, komme hvad som helst."

Ett melankoliskt leende spred sig öfver Gretas ansikte, då hon svarade: "Anders, kan du

stå fast och likväl fordra, att jag skall vika ifrån min öfvertygelse? Min Gud och Frälsare skall gifva mig kraft att offra jordisk lycka för himmelsk glädje."

"Greta, du har aldrig älskat mig."

"Anders!" Ordet liknade ett smärtfullt utrop.

Han såg på henne och uträckte sina armar mot henne, men hon gömde sitt ansikte i sina händer och grät högljudt. När hon om en stund såg upp, hade Anders försvunnit. Hon stod länge framför den döende elden, bedjande till Gud för sig och för sin villfarande älskare, att Gud måtte rädda hans själ, tills hon återvann sinneslugn och frid samt visshet därom, att Gud skulle göra allting väl.

Följande dag sändes brefvet till Henrik von Zytphen, och så väl pastor Nikolas Boje som Wiebge Junge väntade oroligt på svar. Då det ej kunde komma strax, måste de tålsamt förbida tiden.

Brefvet nådde von Zytphen, där han satt omgifven af ett sällskap af vänner. Han läste det högt, och genast väckte det oro. Han skulle ej resa, ty folket i Ditmarsken var ej att lita på, och han behöfdes så väl, där han var. Hvarför skulle han lämna dem, när Guds välsignelse

så märkbart hvilade öfver hans arbete? Detta och mycket annat invändes.

Henrik funderade en stund allvarligt, hvarefter han sade: "Mina vänner, är ej den kallelse, som kommit till mig i dag, densamma som kom en gång till aposteln Paulus: 'Kom hit öfver och hjälp oss'? Här hafven I präktiga män, som för eder förkunna Guds ord, och som råda och leda eder på sanningens väg. I Meldorf hafva de ingen, som gör detta, medan I hafven hört, att där äro många hjärtan, som längta efter att få höra sanningen. Gifven eder därför tillfreds, det är Guds vilja, att jag skall resa."

"Du känner ej folket i Ditmarsken", utropade en af hans vänner, "jag försäkrar, att du kastar dig i fara, ty äfven om många äro tillgifna den nya läran, så hänga dock de flesta fast vid den gamla. Betänk, att Torneborch är prior i Meldorf, och att han där äger stort inflytande och skall uppbjuda sitt yttersta för att skada dig."

Henrik von Zytphen svarade leende: "Tror du ej, att Gud är mäktigare än priorn? I hans namn skall jag resa." Och strax tillade han allvarligt: "Jag kan äfven lida för hans namns skull, om så är hans vilja."

Hans vänner sade ej mera, och samma afton

sände den trosfrimodige mannen sitt svar, att han skulle komma den första veckan i advent.

Med stor rörelse mottog Nikolas Boje i Meldorf brefvet. Han sammanknäppte sina händer och tackade Gud, som i sin barmhärtighet tänkte på honom och de många efter frälsning hungrande själar för att mätta dem med lifvets bröd. Han steg upp, tog på sig öfverrocken och skyndade till Wiebge Junge.

"Han kommer!" utropade han glädjestrålande, stående i dörröppningen. "Tänk, att Henrik von Zytphen kommer. Gud har hört dina böner."

Wiebge Junge såg på pastorn med sina mörka och klara ögon och sade: "Käre herr pastor, icke mer mina än de andra uppriktiga kristnas. Ni vet, att 'himmelriket lider våld', och att 'våldsamma rycka det till sig.'"

De samtalade en stund om den glada nyheten, hvarefter pastorn helt förnöjd återvände hem.

Henrik von Zytphen höll ord.

Trots det fortsatta bemödandet af hans vänner att afråda honom anträdde han måndagen den första veckan i advent resan och kom till Meldorf i slutet på densamma.

Stor blef glädjen, när det blef kändt, att Henrik von Zytphen hade anländt, och präst-

gården blef riktigt bestormad af besökare, som ville försäkra sig om att det var sant.

Sent samma afton kom Greta till Wiebge Junge och satte sig jämte henne framför eldstaden. Hennes vackra ansikte var blekt, men hennes blick strålade klar.

"Gudmoder", sade hon, "jag har sträfvat efter att komma ur mitt bryderi, men det synes mig omöjligt. Mera än mina egna lidanden plågar det mig att se Anders gå där dyster och modfälld. Jag kan dock ej släppa honom, som så underbart har hjälpt mig och fört mig till kännedom om den rätta tron. Och då vi nu hafva fått hit en lärare, synes det mig, som om min lycka vore försäkrad, då vi få höra den himmelska sanningen."

Wiebge Junge nickade bifall, ty hennes hjärta flödade öfver af tack och lof. Hon liknade den hungrande, då han ser framför sig de läckraste rätter. "Greta", sade hon eftertryckligt, " 'Herren har gjort stora ting med oss; däröfver äro vi glada', och beträffande dig, så må du ej förtvifla. Har du smakat himmelsk glädje, torde äfven den jordiska lyckan blifva din, ty Gud är allsmäktig."

Men var glädjen stor bland dem som hade omfattat den nya läran, så var missmodet ej mindre bland dess vedersakare.

Samma afton, som Wiebge Junge samtalade med Greta, satt prior Tornborch i sitt rum i Augustinerklostret. Hans uppsyn vittnade om stark sinnesrörelse, och hans ögon gåfvo ett gnistrande sken. Slutligen vred han hufvudet och lyssnade. Steg hördes utanför, och en munk inträdde. Priorn skyndade honom till mötes och sade: "Hvad står på?"

Munkens anletsdrag vittnade om största oro, och han utropade: "Eders högvördighet, allt är såsom ni har hört. Henrik von Zytphen är hos Nikolas Boje, och här kommer att blifva ett stort affall."

Priorn bad honom lugna sig, men Filip fortsatte häftigt: "Folket är förtrolladt af glädje, och ni skall snart finna, att de troendes antal är ytterst litet. Ni vet, hur folk löper efter det som är nytt, och hur det gör, när det gripes af hänförelse."

Priorn lade hand på sina känslor, ty han ville ej förråda, huru förhållandet oroade honom. "Godt, min son", sade han, "vi skola se, hvem som afgår med segern. Jag skall ej sitta overksam. Håll mig väl underrättad om hvad som försiggår, ty vi måste vara verksamma."

Broder Filip skyndade bort. Priorn lade armarna i kors och vandrade hastigt fram och åter. Natten inbröt. Timme efter timme för-

gick, och medan prior Torneborch smidde sina hemska planer, hvilade Nikolas Boje och hans gäst i god ro, ej alls störda af tanken på hvad som väntade dem. De kände sig trygga under Guds mäktiga beskydd.

Följande morgon beredde sig priorn i all tysthet för en resa till Heide.

Ditmarsken var vid denna tid en sorts bondrepublik under biskopen i Bremen. Det var deladt i fyra provinser, af hvilka hvar och en hade sin särskilda styrelse, bestående af landshöfdingen, utnämnd af ärkebiskopen i Bremen, och tolf män, utsedda inom provinsen. Dessa voro landets högsta myndighet, och vid tillfället voro de samlade i Heide. Detta var bekant för Torneborch, och därför skyndade han dit. Så snart han på lördagen anlände, fick han rådet sammankalladt.

Inför rådsherrarna framställde han ställningen, att en kättarepredikant Henrik von Zytphen hade kommit från Bremen till Meldorf. Att han hade blifvit kallad dit, var sant, ty där fans nog ogräs bland hvetet i staden, och nu kom han att väcka lika mycket oväsen där som i Bremen. Hela samhället höll på att blifva förfördt.

"Aj, aj", utropade en af rådsherrarna, "är det så illa i Meldorf? Det kan ej vara möjligt."

“Icke möjligt”, sade priorn i föraktlig ton. “Min käre Peter Nanne, din egen syster är den som leder rörelsen. Det är hon, som har fört ulfven in bland fåren.”

En grof ed kom från den tilltalade, och en rodnad af vrede spred sig öfver hans ansikte.

“Min syster Wiebge Junge”, utropade han, “hon måste hållas till ansvar därför.”

“Därom skola vi nu ej tala”, svarade Torneborch. “Jag beder dig, min herre, att först rådgöra med ämbetsbröderna om ställningen. Du synes fatta den, hvarför jag tror mig kunna lita på dig.”

Han lade sin hand förtroligt på Peter Nannes axel, hvaröfver denne kände sig särskildt hedrad och smickrad. Notarien i rådet, Gynter Werner, drogs äfven öfver till Torneborchs sida, och dessa två beredde saken och framlade den för rådet sålunda:

“Skulle kätteri vinna fotfäste ibland dem, komme dyrkan af Maria i vanrykte, missämja och uppror skulle följa och landet möjligen förlora sin frihet. Däremot vore det förtjänstfullt i Guds ögon, om orostiftaren brändes på bål.”

Detta hastiga förslag kom själfve Torneborch att rädas, och han motstod det under det skrymtaktiga föregifvandet, att kristlig mildhet borde råda, att de borde gifva de vilseförda tid

till besinning och dylikt. Där diskuterades väldigt, då några ställde sig på priorns, andra på Peter Nannes sida, tills de slutligen enade sig om att för tillfället ej afkunna dödsdomen. De uppsatte tvenne bref, ett till församlingen i Meldorf och det andra till Nikolas Boje, i hvilka de ålades att ej tillåta munken att predika, och att de måste drifva honom bort, om de ville undgå lagens strängaste straff.

Torneborch återvände full af skadeglädje. Nu, menade han, kunde den förhatade kättaren ej komma undan. Sent på aftonen var han åter i Meldorf, där han väntades af sin trogne Filip. Utan att gifva sig ro öfver natten ålades Filip att genast begifva sig till prästgården, väcka de sofvande och lämna brefvet till Boje.

Munken skyndade att utföra sitt uppdrag. Det dröjde en god stund, innan dörren öppnades, ty pastorn var ej van vid att få besök midt i natten.

Vid ett svagt lampsken läste han brefvet, hvarefter han lade det tillsammans och sade: "Min vän, det borgerliga rådet har intet att skaffa med hvad som tillhör kyrkan. Jag kan ej lyda dess befallning. Sådana saker tillhöra vårt eget folk och våra ämbetsmän."

"Är detta ditt svar till hans högvördighet priorn?" frågade broder Filip kort.

"Ja, min vän."

"Men hvad säger kättaren därom?"

"Henrik von Zutphen skall svara för sig själf. Vänta en stund, och jag skall lägga saken framför honom."

Den gudsmannen lyssnade lugnt till underrättelsen, frågade om hvad som i dylika fall var vanligt och lagligt, hvarefter han sade: "Jag följer min kallelse. Jag skall predika, så länge som folket vill lyssna. Vi måste lyda Gud mer än människor. Är så Guds vilja, att jag skall dö i Ditmarsken, så är himmelen mig lika nära där som annorstädes. Jag måste i alla fall offra mitt lif för Guds sak."

Nikolas Boje såg med stor beundran i talarens lugna och fridfulla ansikte, i hvilket ej minsta spår af oro eller ängslan visade sig. "Önskar du lämna ditt svar till munken där nere?" frågade han.

"Hjärtans gärna", blef svaret, och båda stego ned till den otåligt väntande budbäraren.

Henrik von Zytphen sade honom detsamma, som han förut hade sagt till sin vän, och broder Filip rusade i väg med deras svar till priorn.

Den senare blef förstummad af förvåning och vrede, men framstammade slutligen: "Låtom oss nogsamt afvakta, hur det utvecklar sig. Vi

äro ännu vid styret, och kätteri skall ej så lätt vinna fotfäste härstädes.”

Följande morgon trängdes folket i den kyrka, där pastor Nikolas Boje plägade predika. Hvarje plats var upptagen, men likväl var det tyst som i grafven, när Henrik von Zytphen besteg predikstolen. Han predikade öfver andra adventssöndagens högmässotext, Luk. 21: 25—36: Och tecken skola ske i sol och måne och stjärnor, och på jorden skall ångest komma öfver folken m. m. Det var en kraftfull predikan, och åhörarna blefvo så gripna, att bland dem hördes det enstämmiga vittnesbördet: “Den Helige Ande talar genom honom, ty han har eldat och uppvärmt våra hjärtan.” På eftermiddagen predikade han öfver episteltexten, och trängseln af dem som hungrade efter frälsning var då större än på förmiddagen.

Samma afton satt Greta hos Wiebge Junge, ej längre blek och sorgsen. Hennes ögon strålade, och hennes kinder voro rödblommiga.

“Gudmoder”, sade hon, “jag ångrar ej längre, hvad jag har gjort. Ehuru det blir en lifslång sorg för mig, att Anders och jag måste gå skilda vägar, så är jag dock viss om att min himmelske Fader skall upptaga mig och gifva mig de outsägligt härliga evighetsskatter, som öfvergå vår fattning.”

"Kan du ej förmå Anders att åtminstone en gång gå att höra vår predikant?"

"Han var närvarande i dag på förmiddagen och ser nu mera nedslagen ut än någonsin. Han endast smädar det som fyller min själ med fröjd. Jag kände mig mindre väl i hans närhet, och när han märkte det, blef han ännu mer vresig."

"Guds Ande skall dock icke lämna honom, må vi ej tröttna vid att bedja för hans frälsning."

"När få vi åter igen höra den gudsmannen predika?"

"Nästa onsdag och fredag, och det två gånger hvardera dagen. Han önskar att gifva något åt enhvar af oss."

"Intet skall kunna hindra mig ifrån att höra honom. Det förekommer mig, som om hans ord har gifvit mig mod och kraft att motstå hela världen."

Såsom Wiebge Junge hade sagt, predikade Henrik von Zytphen ofta under veckan, och folket kom från alla väderstreck för att höra honom. Han vann allt flera vänner, som bådo honom enträget att stanna hos dem öfver julhelgen, på det att de måtte blifva uppbyggda och ännu mer rotfästade i sanningen.

Men prior Torneborch var ej overksam. Han

vände sig ånyo till rådet, hvilket beslöt, att Henrik ej skulle tillåtas att predika, och detta under hotelse af höga böter, samt att församlingen skulle sända ombud till Heide till följande måndag, då rådet ånyo sammanträdde.

I Meldorf väckte detta förtrytelse. "Detta kunna vi ej fördraga; de gå allt för långt; vi kunna ej uppgifva våra rättigheter för dem", uttalades allmänt. De beslöto sig dock för att sända ombud till Heide, hvilka ålades att i vänliga, men tydliga ordalag framhålla den allmänna stämningen.

Medan det sålunda striddes mellan de olika partierna, fortsatte Henrik von Zytphen modigt sitt arbete till sin Mästares ära. Han predikade, och han gaf råd och ledning åt de bedröfvade och frälsningssökande. De tviflande visade han stor ömhet. Hvilket olika bemötande mot det, som de voro vana vid från munkar och många präster! En mild pingstvind blåste igenom församlingen, och man prisade Gud för den barmhärtighet, som han hade bevisat.

På mötet i Heide kunde ombuden ej uträtta mycket. Herrarna där voro allt för mycket uppbragta, och under diskussionen blefvo de ännu mer upphetsade och förbittrade. Slutligen reste sig en äldre man, Peter Detlev från Delve, och sade: "Det är oss alla bekant, att

för närvarande råder stor oenighet om religionen i alla länder, och att folk såsom vi, okunniga i sådana ärenden, icke kunna döma om sådana saker. Må vi stanna vid att hänskjuta hela frågan till det allmänna konsilium, som snart kommer att hållas. Hvad våra goda grannar antaga och fasthålla, det böra äfven vi stanna vid. Om det är, såsom de säga, att Guds ord ej är rent och rätt lärdt, och det det är någon, som kan ännu tydligare förkunna oss Guds väg, så skola vi ej förbjuda honom, ty något uppror hafva vi ej att frukta. Må vi därför låta oss nöja och låtà saken hvila till påsk. Under tiden skall det blifva uppenbart, hvem som har rätt eller orätt."

Detta den förståndige mannens råd vann bifall, ehuru man i Heide ej kände sig fullt belåten därmed. Ombuden från Melford reste hem helt förnöjda och mottogos med jubel, då man nu kunde hoppas att få behålla den älskade Henrik von Zytphen åtminstone för en tid. Sedan, så menade man, blef nog allt väl. Men huru besvikna skulle de ej komma att blifva i detta hopp.

Sedan mötesbeslutet i Heide blifvit kändt, och medan folket jublade, stod prior Torneborch bland sina munkar och andra fiender till den nya läran och sökte uppegga dem mot det

trogna vittnet och hans läror. Han insåg nödvändigheten af att ej låta den eld, som han hade tändt och underblåst, slockna genom att låta allt bero till påsk. Detta möte hade till följd, att han jämte några af hans förtrogna, bland dem Peter Nanne, reste till Lunden för att samråda med munkarna därstädes. Dit kallades några framstående personer för rådplägning. Dessa ville ej befatta sig med saken, men biföllo slutligen att aflåta en ny skrifvelse till Meldorf. Detta misshagade Torneborch, så att han häftigt utropade: "Ej vidare någon skriftväxling. De skola då svara och inveckla äfven eder i kätteri. Vi måste möta dem på annat sätt. Det säkraste botemedlet är att nattetid försäkra oss om kättaren och bränna honom, innan myndigheterna eller folket få kännedom därom."

"Väl taladt", utropade Peter Nanne, "och lämna, eders högvördighet, planens utförande åt mig. Jag skall räkna det som en särskild ynnest och skall därmed godtgöra för den skada, som min syster åstadkommit i denna sak."

Priorn gaf honom sin välsignelse, och saken var därmed afgjord. Nanne gick till notarien Bunler, hvilkens bifall genast vanns.

"Det är tydligt, att vi själfva ej kunna utföra saken, vi behöfva hjälp", sade Peter Nanne.

"Om sådan måste vi försäkra oss", inföll notarien. "Jag känner några starka och modiga män, och dessa skola draga andra med sig. Det är ingen brist på sådana, som vilja vara med om leken." De fortsatte sin rådplägning en god stund, hvarefter de skildes med dessa ord: "Den tionde december, vid midnatt, i Hemingstadt." Hemingtsadt ligger en half mil norr om Meldorf, och den 10 december, sagda år, samlades där i all hemlighet omkring fem hundra personer. Vid aftonklämtningen bröto de upp. Allra först besatte de hvarje väg och stig som ledde till Meldorf, på det att ingen skulle kunna komma dit med en varning. Därefter steg en af ledarna fram och underrättade hopen om hvad man väntade af enhvar. Flertalet af de samlade hade ej haft en aning om hvad som förehades och ville ej vara med om att bränna en människa, ej ens en kättare. Dessa ådrogo sig ledarnas hån och hotelser. Munkarna framförde tunnor med bier och gåfvo fritt så mycket enhvar önskade, tills hopen, berusad och dåsig, lät sig ledas efter behag.

Detta förorsakade dröjsmål, och det blef midnatt, innan de nådde Meldorf, där största stillhet rådde. Endast i klostret sågs ljus och rörelse. Mot detsamma rörde sig hopen och fann dess portar välvilligt öppnade.

Priorn hade försett sig med facklor, som han utdelade, hvarefter processionen tågade mot prästgården.

"Huru skola vi vinna inträde utan att väcka allmän uppståndelse?" frågade Peter Nanne.

En grof, undersätsig man framträdde ur ledet och sade: "Mitt namn är John Maas, jag är bekant med huset, jag skall hjälpa mig in genom vindsfönstret och sedan öppna dörren, hvarigenom lämnas fritt inträde till den eftersökte prästen."

Detta skedde, och det dröjde ej länge, innan de hade huset i besittning. Några trängde sig in i pastor Bojes rum och väckte honom. De tvungo honom att kläda sig och att följa dem ut på gatan. Andra påstodo, att han måste lämnas i fred, då de ej hade rättighet att störa honom. I hopen behandlades dock Boje ganska hårdhändt.

Under tiden hade andra inträdt i huset, hvilka skreko: "Hvar är munken? Hvar är kättaren?" tills de funno hans lilla rum. Han drogs obarmhärtigt ur sängen och gafs knappt tid att taga på sig nödiga kläder. De bundo hans händer på ryggen och släpade ut honom ur huset.

"Släpp honom, han går nog ensam", ropade

Peter Nanne, som kände sig upprörd öfver den grymma behandlingen.

Så skedde äfven, och han lämnades under tillsyn af en vild sälle, Balke Johan från Lieth. Denne fann nöje i att föra honom genom smutspölar och äfven nybildad is, som sårade hans fötter, så att de blödde.

I Hemingstadt gjorde de halt. Henrik var nära att svimma. Han var så utmattad, att det var nästan omöjligt för honom att gå längre, hvarför han ödmjukt anhöll om att få åka.

Däråt utbrast hopen i skratt, och någon svarade: "Skulle vi bestå en kättare med skjuts! Hur kom du hit, och hvad har du förlorat med att komma?"

I mild och vänlig ton svarade han: "I, eller åtminstone edra landsmän, kalladen mig hit. Jag kom på min Herres befallning, hvilken vill, att alla människor skola frälsas. Jag älskar edra själar och önskar deras frälsning. Jag —"

"Tyst!" hördes en röst ur hopen. "Bort med honom, röj honom ur vägen, ty om I lyssnen till honom, så gör han eder alla till kättare."

Och så skyndade de framåt mot Heide, som var ännu en half mil aflägset. Där insatte de honom i en källare och gjorde honom till föremål för det ohyggligaste spe och skämt, tills

notarien Gynter gick ned till honom, då det blef tyst, och han sade:

"Henrik von Zytphen, du vet, att vi anklaga dig för kätteri, och jag tillfrågar dig nu, huruvida du vill blifva sänd till biskopen i Bremen eller mottaga ditt straff här i Heide?"

Lugnt och besinningsfullt svarade den senare: "Har jag lärt eller gjort något okristligt, så ägen I rätt att straffa mig här. Ske Guds vilja."

Han önskade säga mera, men notarien utropade helt hastigt: "Hören, trogna vänner, han önskar att dö i Ditmarsken."

Henrik sjönk helt utmattad ned på en stråbädd. Han förstod rätt väl, att här kunde ej väntas någon ynnest, men han var ock viss om att Herren var honom nära. Han blef lugn, hans själ fröjdade sig i Gud, och han kunde utan ängslan eller missmod förbida, hvad som väntade honom. Han upprepade ånyo: "Ske Guds vilja", och insomnade lugnt och fridfullt som ett barn.

Morgonskymningen hängde ännu öfver torget i Heide. Vinterdagen inträdde dyster, då folkhopen samlades och en allmän rådplägning hölls om hvad man nu skulle göra med kättaren. Flertalet af de församlade voro druckna, och snart uppstod ett högljudt rop: "Till bålet

med honom! Bränn honom!" och någon, hvars röst hördes öfver hopens larm, tillade: "Vi tillförsäkra oss därmed både Guds och människors ära och erkännande — han måste dö."

Och befallningen kom: "De, som hafva fört munken hit, skola förse sig med vapen och föra honom fram till bålet."

Genast blef den trogne och tålige gudsmannen bunden och förd ut öster om Heide, där elden redan var tänd.

När de passerade Lytjenheide, stod en kvinna i sin öppna dörr, och när hon fick se det sorgliga uppträdet, grät hon bittert. Men Henrik von Zytphen tröstade henne, sägande: "Kära kvinna, gråt ej af medömkan för mig, då detta är Guds vilja."

Snart nåddes afrättningsplatsen, där elden redan var tänd, och den dömde nedföll till marken af utmattning. Ledaren framträdde och afkunnade domen i följande ord: "Denna brottsling har predikat emot Guds moder och den kristna tron, för hvilken orsaks skull jag i stället för min högvördige biskop i Bremen dömer honom att lefvande brännas."

Henrik såg honom allvarligt i ansiktet och svarade: "Jag är ej skyldig till hvad jag anklagats för; likväl må Guds vilja ske."

Han sammanknäppte därefter sina händer,

upplyfte sina ögon mot himmelen och bad: "Fader, förlåt dem, ty de veta icke hvad de göra. Ditt namn allena är heligt, min himmelske Fader!"

Men han skulle ej alldeles utan vänner anträda sin sista resa. Medan han satt bidande, förnams en viss oro bland folkhopen och en kvinna trängde sig fram. Hon var Wiebge Junge. Så snart hon fick höra, hvad som var på färde, stängde hon sitt hus och skyndade efter sin vän. Nikolas Boje hade gjort detsamma, om han ej varit upplagd i sitt hem, sargad, sjuk och hjälplös. Den modiga Wiebge Junge gick således ensam. När hon såg det jämmerliga läge, i hvilket Henrik befann sig, och huru tåligt han bar sitt lidande, brände det henne i hjärtat af medlidande och åtrå att ännu kunna rädda honom. Hon trängde sig fram till hans sida och, vänd mot pöbelhopen, ropade hon: "Hvad menen I med detta, hvad ämnen I göra? Det var jag, som kallade honom, och som förde honom hit. Straffen mig på hvad sätt I viljen, och jag skall betala ett tusen dollars, blott I låten honom lefva till nästa månad, så att hans sak blir allmänt känd och han får en rättvis dom!"

För den stackars fången voro dessa ord synnerligt tröstande och uppmuntrande. Han tackade Gud för denna hugsvalelse under den sista

striden. Men då han ville tacka Wiebge för hennes tröstande ord, var hon försvunnen. Pöbeln hade drifvit henne undan.

Dödsdomens utförande tog nu sin början, men öfver denna hemska scen draga vi en slöja.

Wiebge Junge såg ej tillbaka. Öfverväldigad af sorg drog hon sig nästan förtviflad och gråtande undan. Någon fattade hennes arm, och då hon bäfvande såg sig om, igenkände hon Anders.

"Är äfven Hemlings med, när det är fråga om att tända bålet?" frågade hon, ej utan en viss bitterhet. Men hon tystnade, då hon såg den unge mannens utseende förvandladt mot hvad det plägade vara. Hans ansiktsdrag hade förlorat sitt vemod och sin retlighet, ehuru de buro prägeln af djup sorg.

"Hvad gör du här?" frågade hon i en vänligare ton.

"Jag väntade nöje af att se en feg kättare, men fann i stället en modig Guds man, som visar endast kärlek och välvilja mot sina fiender", svarade Anders med kväfd röst. "O Wiebge Junge, jag ryser öfver detta omänskliga tillvägagående, och jag känner mitt hjärta draget till denne man, som beder för sina fiender!"

"Vill du ej följa mig hem, Anders?"

"Nej, icke ännu, jag måste se hans lidande

till slut, huru hemskt det än kännes. Det är något så gudomligt i hans sätt att lida."

"Vill du då komma i afton och berätta för mig, hvad du sett?"

"Ja, det skall jag."

"Må Gud snart befria denne ädle man från lidandet och upptaga honom till evig ära!" sade Wiebge och skyndade snyftande bort.

Anders återvände och trängde sig fram i pöbelhopen för att få bevittna Henriks martyrlidande till slut.

På aftonen samma dag satt Wiebge Junge framför eldstaden i sitt hus och ryste vid tanken på de lågor, som förtärde hennes väns kropp. Hon fattade dock mod vid tanken på att hans lidande var nu slut och hans själ redan hade mottagit det eviga lifvets oförgängliga krona. Vid återkomsten från Heide hade hon först besökt pastor Boje, som, svårt skadad, låg instängd i sitt rum. Hopp om räddning fanns ej mer, i sin djupa nöd utgjöto de sin gemensamma sorg i bön till Herren. Nu satt hon och väntade på Anders. Slutligen hördes hastiga steg och den unge mannen inträdde. Wiebge betraktade hans bleka och sorgsna ansikte frågande, bjöd honom sitta ned jämte sig och rakade om elden i spiseln. När han blef sittande tyst och orörlig, fattade hon honom i armen

och frågade: "Anders, det var väl högst vemodsfullt?"

"O, så hemskt, så rysansvärdt hemskt! Jag kan ej tala därom", och strida tårar runno ned för hans kinder.

Wiebge Junge brast äfven i gråt. Omsider frågade hon: "Hur gick det med honom?"

"Han förblef frimodig. Intet kunde rubba honom. Under lidandet och hånet afgaf han en god bekännelse. O, hvilken man! Den lära, som kan skänka sådan glädje och styrka i döden, måste vara den rätta. Jag är öfvervunnen och måste hålla mig till den."

En sorgblandad glädjestråle flög fram ur hennes öga, och hon inföll: "Då är du förstlingsfrukten af hans död, och vi skola tacka Gud, som så gör martyrernas blod till kyrkans utsäde."

De två tystnade ånyo och försjönko i vemodsfulla tankar, tills Wiebge ånyo frågade: "Anders, du måste säga mig, om elden blossade hastigt upp och gjorde slut på lidandet?"

Han skakade på hufvudet och svarade: "Nej, elden syntes ej vilja taga någon fart. Johan från Neunkirchen gaf honom med en hammare ett hårdt slag för bröstet, så att hjärtat stannade. På så sätt befriades han från långvariga plågor."

Tystnad inträdde ånyo. Efter en obemärkt knackning på dörren inträdde Greta, men stannade förlägen, när hon såg Anders sitta framför eldstaden. Men han steg upp, gick henne till mötes och fattade hennes hand. "Greta, jag är nu med eder, Henrik von Zytphen har öfvervunnit mig. Jag önskar nu att likna honom, och du skall hjälpa mig."

En djup rodnad visade sig i flickans ansikte. Hon såg honom in i de strålande ögonen och svarade: "Anders, du känner min önskan. Må Gud hjälpa oss i vår svaghet."

Han tog Gretas arm och båda ställde de sig framför Wiebge Junge, hvilken yttrade allvarligt: "Barn, glädje och sorg komma här så nära tillsammans, att det är omöjligt att behärska sina känslor. Men må Gud välsigna eder." Hon erinrade sig ställningen och frågade: "Anders, hvad skola dina föräldrar tänka härom?"

"Mina föräldrar tänka helt annorlunda nu än förr. De hafva åtminstone hunnit därhän, att de ej vilja hindra oss i något. Min fader var med till Heide i dag."

Wiebge Junge slöt flickan i sin famn, hvarefter de satte sig alla tre framför eldstaden. Anders höll sin älskades hand. De talade helt litet, ty deras hjärtan voro allt för fulla af blandade känslor.

Anders steg upp och sade: "Kom, Greta, låtom oss nu gå hem. Det är nu ditt så väl som mitt hem till hvilket vi gå."

"Ja", inföll Wiebge Junge, "edert jordiska hem, men glömmen ej de eviga boningarna!"

"Nej, kära gudmor, detta har alltid varit min tröst: I min Faders hus äro många boningar."

"Många boningar", upprepade Wiebge Junge, "ja, många boningar, och vår älskade von Henrik är redan i en af dem. Efter allt lidande på jorden måste han där hafva det godt."

"Amen", sade de unga tu, då de tillsammans trädde ut i den stjärnklara vinternatten.

Minnet af Henrik von Zytphen, det trogna vittnet, fortlefver genom århundraden. År 1824 invigdes det område, där hans martyrbål stod, till en Guds åker eller kyrkogård, och restes ett monument till hans åminnelse. Sedan 1847 har hans namn stått för den 10:de december i den Slesvig-Holsteinska Almanackan. Detta är vackert och berömvärdt, men mera ärofullt än allt detta är, att hans namn är skrifvet i himmelen, att han är klädd i de hvita kläderna och bär segerpalmen, hvilken Frälsaren satt i hans hand, sedan han visade sig vara ett troget Herrens vittne intill döden.

IV.

LEFNADSTECKNINGAR.

Här — där!

Hvad är väl allt på denna jorden här,
all äflan, oro möda och besvär,
all sorg, all nöd, som hjärtats inre når?
Det är den suck, som genom tiden går.
Men där, o där uti Guds stad
den sucken hörs ej mer, min själ är glad.

Här är det stundom — ödsligt, dödt och kallt,
här växla ljus och mörker tusenfaldt.
Än blickar hoppets stjärna fram och ler,
än uti lifvets våg hon sjunker ner.
Men där, o där ej växling når,
ty där är evig sommar, sol och vår.

och tyngd och bunden utaf jordens grus
af längtan sucka under tidens tvång,
Här får min ande, ack, så mången gång
han ej kan ila fri till faderns hus,
men där, o där — min frihets land! —
är bojan brusten, lösta alla band.

Här får jag ofta under dagens lopp
min harpa uti pilträd hänga opp,

och när jag åter tar den ned igen
hur matt jag prisar ej "min bäste vän."
Men där, o där jag skall en gång
få sjunga jublande en bättre sång.

Ja, där skall jublet aldrig taga slut,
sen här en gång jag ändtligt kämpat ut,
och in jag genom pärleporten går,
och torkas skall af kinden hvarje tår.
O sälla dag, välkommen var,
då evighetens sol skall stråla klar!

N. E. A.

Pastor C. A. Engstrand.

"O, så låt oss ejförtröttas, låt oss medan än är tid,
verka Herrens verk på jorden, om ock under mycken strid;
ty på mödan följer hvilan" . . . . .

Den, som närmare kände den man, hvilkens namn står såsom öfverskrift öfver följande biografi, skall visserligen medgifva, att ofvan anförda ord voro liksom en lefnadsregel för honom. Väl kände han från början af sitt inträde i prästämbetet, att hans arbetsdag icke skulle blifva så lång, därför ville han använda den så mycket bättre. Voro än hans krafter svaga, kände han sällan en hälsodag, så ville han dock troget använda de honom förlänta punden i sin Mästares tjänst, vetande att hvilan skulle till sist förlänas honom, då arbetsdagen nått sitt slut.

Pastor Carl August Mauritz Engstrand föddes i Stockholm, Sverige, den 15 juli 1863. Som han redan vid 2 års ålder blef både fader-

och moderlös, hade han ingen hågkomst af föräldrar eller föräldrahem. En morbror, hofmarskalken Wester i Stockholm, och hans maka upptogo honom i sitt hem och vårdade honom, tills han var 12 år gammal. Under denna tid genomgick han hufvudstadens folkskola, där han gjorde goda framsteg. Här i detta hem fick han ock lära sig lydnad och ordentlighet, och i viss mening sattes en prägel på honom för hela lifvet. Då Engstrand var 12 år gammal, dog morbrodern, och då blef han lämnad att sörja för sig själf. Vid denna tid kom han till Franås, Småland, där han gaf sig i kopparslagarelära och lärde snart detta yrke, så att han vid 16 års ålder blef gesäll. Under denna tid lärde han ock känna Jesus såsom sin Frälsare och kom i trosgemenskap med sin Gud. Hans läromästare, Svanberg, var en troende kristen; också kom han i umgänge med gudfruktiga människor på platsen, bland dem en skollärare Johansson. Han blef äfven under samma tid konfirmerad, hvarunder han synnerligen fick erfara sötman af Guds nåd på sitt hjärta. Sorgligt nog drogs han efter en kort tid åter till världen och föll i otro och synder.

Då Engstrand var omkring 18 år gammal, reste han till Amerika, 1881. Han kom då till Chicago, där han snart erhöll anställning i sitt

yrke. Han fick inom kort en god anställning med en årlig lön af $1,500.

År 1884 förenade sig Engstrand i äktenskap med Ida Sophia Davis, en troende kvinna, hans nu efterlämnade maka. Han syntes vid denna tid ej göra allvar med sin salighetssak, men han gjorde dock städse sällskap med sin hustru till kyrkan för att höra Guds ord. Först trenne år efter han ingått äktenskap, då makarna genom döden förlorat sin förstfödde son, 2 år gammal, begynte han på allvar söka sin själs frälsning. Under denna sorg öfver barnet fick Herren, såsom ju ofta händer, väcka i hans hjärta sorgen efter Guds sinne. Omsider kom han i trosgemenskap med sin Frälsare och fick frid i sin själ. Då denna strid var utkämpad, sade han en dag till sin hustru: "Nu behöfver jag icke längre skämmas inför dig, ty nu kan jag öppet bekänna, att jag fått frid med Gud." Kort därefter förenade sig makarna med svenska lutherska församlingen i Englewood, hvilkens pastor G. E. Youngdahl då var. Icke långt därefter genomgicks församlingen af andliga nåderörelser, under hvilka Engstrand kom att ännu djupare lefva in i nåden och sanningen. Sedan han själf fått smaka frälsningen på sitt eget hjärta, blef han ock angelägen om andras andliga väl, och var städse glad att

få vittna för sina medåterlösta om sin Frälsare och hans nåd och kärlek. I församlingen vann han snart förtroende, hvadan han invaldes till trustee samt omsider till diakon och söndagsskollärare.

Icke långt efter sin omvändelse tyckte han sig förnimma Guds Andes inre kallelse att offra hela sitt lif och sina krafter i Herrens tjänst. Redan i sin ungdom, då han först var fattad af Herren, hade han känt böjelse för prästämbetet, ehuru han då af omständigheterna tvingades att välja ett annat lefnadskall. Länge kämpade han emot denna inre maning, som då och då återkom med förnyad kraft. Han ville blifva viss om Guds vilja. Det säger sig själft, att det ju icke var en lätt sak att bestämma sig; ty det gällde bland annat att lämna ett eget hem och en god utkomst för att kanske möta försakelser och komma i en i yttre måtto beroende ställning. Det dröjde i hela sju år, innan han, i samråd med sin maka, vågade taga det afgörande steget.

Hösten 1893 reste Engstrand till Augustana College & Theological Seminary, Rock Island, Ill., för att begynna studera till präst. Det gällde för honom att här väl använda tiden, ty utom det att han var redan till åren kommen, hade han sin familj att underhålla. Den flit,

PASTOR C. A. ENGSTRAND.

med hvilken han skötte sina studier, bevisade sig omsider vara skadlig för hans hälsa. Grund lades därför under hans studietid till den sjukdom, lungsot, för hvilken han slutligen dukade under. Detta blef ock orsak till att Engstrand nödgades taga en kortare studiekurs vid skolan än som säkerligen var hans afsikt. Efter 4 års studier, däraf 2 i seminariet, ordinerades han vid synodalmötet i Moline, Ill., den 6 juli 1897, till det heliga predikoämbetet.

Pastor Engstrands första pastorat var sv. luth. församlingen i Topeka, Kansas. Hans hälsa var redan då mycket försvagad, och åtskilliga af dem, som kände honom, vågade väl knappast hoppas, att han någon längre tid skulle kunna tjäna som pastor i Guds församling. Fattigdom och därmed följande umbäranden fick ock Engstrand med de sina här göra bekantskap med. Med sina brutna krafter upptog han arbetet med den flit, som var honom egen. Församlingen trycktes af en jämförelsevis stor kyrkoskuld, som med det snaraste måste betalas, och pastor Engstrand lyckades att samla penningar nog för detta ändamål. Utom det att han uppbyggde församlingen med Guds ord, nödgades han ock draga svärdet till sanningens försvar gent emot anfall af partier och sektmakare.

Synnerligen gjorde baptistpredikanter sina anfall emot den lutherska församlingen, hennes tro och bekännelse. Men visligt utfördes denna strid, så att pastor Engstrand därunder vann aktning äfven af en del vedersakare. Det berättas, att då en viss predikant idkeligen angrep E. i sina predikningar, en af sagda predikants egna åhörare skall hafva sagt till honom: "Låt du honom vara; det vore godt, om du vore så bra karl som Engstrand." Arbetet i Topeka blef honom omsider för hårdt, hvadan han, som behöfde ett arbetsfält, där han kunde erhålla mera lugn och ro, då han erhöll kallelse till Wahlsborg, Kans., antog densamma, och anlände dit år 1900. Här, i detta välordnade och lugna landtpastorat, hade han väl kunnat taga sig någon hvila. Men Engstrands sinne var icke sådant, att han kunde undandraga sig något arbete, förr än han var därtill tvingad. De ledande församlingsmedlemmarna, som väl insågo, hur svag hans hälsa var, uppmanade honom att ägna sig själf någon omsorg, men han kunde ej spara sig. Här i Wahlsborg utförde Herren genom detta sitt svaga redskap ett välsignelserikt arbete, och E. hade glädjen att se ordets utsäde bära härliga frukter till icke så få själars omvändelse. Församlingen satte stort värde på sin pastor och hans arbete, och

gaf honom samfäldt det vittnesbördet, att han gjorde hvad han kunde. Aldrig hörde man någon församlingsmedlem klagande tala om sin sjuklige pastor, såsom om man önskade ombyte; och då han genom döden skiljts ifrån dem, beklagades den stora förlusten under djup, uppriktig sorg.

Ehuru pastor Engstrand väl aldrig en enda dag kände sig någorlunda vid hälsan, var han dock plikttroget med vid alla möten, då han ej var bunden vid sängen. Sällan eller aldrig hörde man honom klaga eller såg man honom nedslagen. Vid möten deltog han flitigt i samtalen, och hvad han sade, var alltid uppbyggligt. Han hade goda predikogåfvor och var en gärna hörd predikant. Hade han än ej tillfälle, såsom ofvan anförts, att så länge stanna vid skolan, hade han dock goda kunskaper synnerligen i sådana ämnen, som äro nödiga för en pastor. Hans uppträdande var alltid värdigt och tilldragande. Hans umgängelse var både den bildade mannens och den helgade, kristliga personlighetens. Såsom ungdomsledare var han väl begåfvad och var af de unga innerligt älskad och afhållen. Till sin karaktär var han bestämd och kunde hvarken med lock eller pock förmås att vika från sin öfvertygelse, då han trodde sig vara viss, att han hade rätt. Vid något tillfälle

kunde han ock få uppbära något obehag däraf. Öfversitteri och fjäsk kunde han ej tåla, ty han ansåg, att den ene kunde vara ungefär så god som den andre.

Såsom pastor Engstrand var en trogen och öm herde för sin församling, var han ock en öm och kärleksfull make och fader i sitt hem. I sin trogna maka hade han ock ett godt stöd under sina lidanden och pröfningar. "Hvad skulle jag taga mig till utan henne" både sade och skref han vid åtskilliga tillfällen till undertecknad. Pastor Engstrands hem bar städse prägeln af det stilla, lugna herdetjällets.

Någon tid hade pastor Engstrand hyst en önskan att få besöka det gamla fäderneslandet. Han hoppades ock att genom en sådan resa kunna styrka sina lekamliga krafter. Tidigt på sommaren 1905 företog han sig, i sällskap med sin hustru, resan till Sverige. Vid sin ankomst dit kände han sig tämligen kry, så ock under sin vistelse därstädes. Återresan till Amerika var dock väl mycket ansträngande, hvadan han vid landstigningen kände sig mycket medtagen. Då han anlände till hemmet, var han mycket klen och var så fortfarande hela hösten, äfven om han stundom kände sig litet bättre. Han predikade väl en och annan gång under hösten, ehuru det skedde med stor möda. Hans största

klagan var, att han nödgades afstå från arbetet, men han bar sin församling på sitt hjärta. Vid jultiden syntes hans krafter uppflamma. Han kunde riktigt både lekamligen och andligen njuta af högtiden med de sina. Han kände sig glad och lycklig och han uttryckte under tacksamhet till Gud sitt hjärtas glädje. Det förekom som denna högtid vore den gladaste och lyckligaste han upplefvat. Han predikade på juldagen, var ock närvarande vid söndagsskolfesten. På nyårsdagen höll han sin sista predikan. Sedan han den 2 januari hållit årsstämman, som, ehuru fredlig och lugn, varade så när hela dagen, kände han sig mycket trött. Då han den aftonen gick till hvila, var det för att aldrig mer få uppstiga. Till den vanliga sjukdomen kom en svår hufvudvärk, som stundom medförde yrsel och medvetslöshet. Då han vid ett tillfälle, ett par dagar före uppbrottet, fick en mera lugn och stilla stund, kallade han sina kära till sin sjukbädd för att säga dem ett sista farväl. Då hans maka frågade honom: "Skall du nu lämna oss", svarade han, "kanske icke ännu, men jag vet ej, om jag kan säga något, då jag går öfver floden." På onsdags morgonen den 24 januari 1906 skedde hans förlossning, då han fri från lidande och nöd fick ingå i den eviga hvilan.

På söndags f. m. den 28 januari förrättades begrafningen. Distriktets alla pastorer voro närvarande. I sorgehuset lästes ett stycke ur den heliga skrift och förrättades bön, hvarefter den blomsterprydda kistan bars af församlingens kyrkotjänare upp till det närbelägna templet, som för tillfället var vackert dekoreradt. Enligt hans förut uttalade önskan spelades vid likets inbärande ingen sorgemarsch, ej heller sjöngs någon begrafningspsalm, utan i stället brusade tonerna af ps. 124. Sedan lämpliga stycken ur Guds ord och den apostoliska tron lästs vid altaret, hölls likpredikan af pastor C. J. E. Haterius, samt personalian af pastor M. P. Odén. Tal höllos ock af de öfriga pastorerna. Sångkören, hvilkens ledare pastor Engstrand varit, sjöng åtskilliga stycken, men de ungas sång afbröts stundom af gråt. Sorgegudstjänsten i kyrkan afslutades med altartjänst enligt hanboken. Jordfästningen vid grafven förrättades af pastor Haterius, biträdd af de närvarande pastorerna.

Pastor Engstrand sörjes närmast af sin kära, efterlefvande maka, sonen George, 17 år, sonen Paul, 15 år, samt dottern Agnes, 12 år. I församlingen och bland ämbetsbröder har han lämnat ett stort tomrum. Hvile han i frid!

M. P. Odén.

Pastor Per Almgren.

"Lär mig förstå att jag är stoft och aska,
och trogen bli jämväl uti det lilla.
Då skall mig ej ditt budskap öfverraska.
På stilla dag skall natten komma stilla."

Underliga äro Herrens vägar. Under det att mången i hans tjänst utsläpad och grånad arbetare nattväkt efter nattväkt frågar: "Herre, kommer du ej snart", hämtar han plötsligt och oförmodadt hem mången ung, lifskraftig tjänare, som, mänskligt att se, just då som bäst behöfdes på den plats, där den store vingårdsmannen befallt honom att verka.

Med en känsla af bestörtning, vemod och sorg sågo vi dödstecknet ristadt öfver pastor Per Almgrens namn. Och med vemodsfulla känslor teckna vi i dag vännens, kamratens och ämbetsbrodens enkla, korta, men sköna lefnadssaga.

I Ringsta by af Bergs församling i Jämtland, Sverige, föddes den hänsofne den 5 maj år 1863. Hans föräldrar voro bössmeden Jon Persson och

dennes maka Eleonora Kron. Omgifven af fjäll och sjö och skog låg fädernehyddan. Ringa var den väl i viss bemärkelse, men dock en bönens boning, och tidigt fick den lille Per lära sig att blicka upp till honom, som ock i den underbara, omgifvande naturen talade sitt mäktiga språk. Redan såsom ung gosse visade Per Almgren anlag och håg för läsning, och hvad han själf inhämtat fick han tillfälle meddela åt andra, i det han af församlingens pastor användes att undervisa de minsta barnen i därvarande skola. Vid 16 års ålder inskrefs han vid småskollärareseminariet i Östersund, och efter fullbordad kurs anställdes han som lärare i sin hemsocken, en befattning, som han innehade i 3 års tid. Men åstundan att kunna vara till ännu mera gagn dref honom att föröka sitt kunskapsförråd, hvarför han vid 19 års ålder begaf sig till pastor Ahlbergs skola i Örebro. Här fick han tillfälle att då och då förkunna Guds ord, och med makt trängde sig på honom den önskan att om möjligt sträfva den långa väg, som har det heliga predikoämbetet till mål. Han begaf sig därför till Fjellstedtska skolan i Upsala och fortsatte här under 3 års tid sina studier, till dess en svårare ögonsjukdom tvingade honom att för en tid afbryta desamma. År 1888 begaf han sig till Johannelunds missionsskola,

PASTOR PER ALMGREN.

och här stannade han i öfver 2 år. Uppmanad af kamrater, som före honom styrt kosan öfver "de vida vattnen", anträdde han resan till Amerika och anlände dit den 2 mars 1890. Här hoppades han finna arbete och bröd, men först och sist sitt lifs mål. Efter endast tvenne veckors vistelse i nya världen, nedlades han på sjukbädden, där han under 2 månaders tid kvarhölls. Men Herren hade ett värf för honom att fylla, och därför gaf han honom hälsan åter. På hösten 1890 inskrefs han vid Augustana College i Rock Island, Ill., och nu begynte åter en sträfsam tid, men under arbete och försakelse kom målet ock allt närmare.

Söndagen den 18 juni 1893 var en särskildt stor högtidsdag i svenska lutherska kyrkan i Moline, Ill. Jubelårets största högtidsstund var då inne. Kring altarrunden stodo 28 unga män, som efter åratal af arbete i vetandets verkstad nu voro färdiga att genom bön och handpåläggning vigas till det heliga predikoämbetet. En af de 28 var jämtlänningen Per Almgren. Hans första pastorat blef Cheyenne och Hörby, Norra Dakota. Sedan pastor Almgren tillträdt detta verksamhetsfält afreste han till Sverige och ingick i Gefle i äktenskap med fröken Anna Margreta Grundell från Ljusdals socken i Helsingland. Makarna återvände omedelbart till Ame-

rika och stannade under 1½ års tid i Cheyenne, samt flyttade hösten 1895 till Svea, Iowa, samt East Chain Lake i södra Minnesota, hvilka församlingar pastor Almgren betjänade i 5 år. Sedan han verkat 1½ år i Svea City, antog han hösten 1901 Minnesota-konferensens kallelse att blifva missionspastor i Alberta, Canada, och ankom till Wetaskiwin den 1 maj 1902. Här kom pastor Almgren på sin rätta plats, och här skulle han på dessa väldiga vidder så godt som ensam få utföra en evangelii förkunnares verk till oberäknelig välsignelse för våra kringspridda landsmän. Under sin korta arbetsdag stiftade han ej mindre än 7 församlingar och betjänade samtidigt 11 församlingar och lika många missionsplatser. Alltjämt måste han vara stadd på resa, men under detta sitt mödosamma arbete åtföljdes han nästan ständigt af sin trogna maka, som med honom delade nybyggarelifvets besvärligheter, tjänstgjorde som orgelnist och sångledare samt på allt sätt stod honom bi. Pastor Almgren utvecklade en enastående arbetsförmåga, syntes räcka till för allt och alla, och hans blida, vänliga, stilla umgängelse gjorde honom innerligen afhållen bland sitt folk. Alltjämt kommo glädjande nyheter från hans vidsträckta arbetsfält; där hade en kyrka byggts, där församlingar stiftats, där ropade folket efter

Guds ord o. s. v. Men aldrig klagade han öfver för mycket arbete; han blott bad Gud och samfundet: Sänd mig hjälp, sänd pastorer, sänd studerande. Flera gånger erhöll han förmånliga församlingskallelser. Han afböjde dem alla och stannade troget på sin aflägsna post. Det var ju synbart att han i längden ej skulle kunna hålla ut utan att nedbrytas till hälsan; men i Herrens tjänst gäller det för den trogne att ej spara sig själf. Hvilans stund var för honom dock närmare än någon anade. Hans lifsgärning skulle snart vara fullbordad, och aflösningstimman komma.

Lördagen den 17 februari företog pastor Almgren en predikoresa, såsom han så ofta förut gjort, predikade i Falun på söndagen och i en herr Sundqvists hem i Pigeon Lake på måndagseftermiddagen. Detta blef pastor Almgrens sista predikan. Hans predikotext var 2 Kor. 5: 1—10: "Ty vi veta, att om vårt jordiska tälthus nedbrytes, hafva vi en byggnad af Gud, ett hus icke gjordt med händer, evigt i himlen" o. s. v.; och vid detta tillfälle lät han sjunga Hemlandssången n:r 436: "Hemmet jag söker, hemåt min kosa jag styr", etc. Efter förrättad gudstjänst styrde han och hans följeslagare, herr Erikson, efter hästskjuts sin kosa mot hemmet. Långt hade de ej rest förr än de anlände till en

skogstrakt, där nybyggare voro sysselsatta med att fälla träd. Ett dylikt föll rakt öfver de åkande. Hästarna blefvo oskadade, likaså pastor Almgrens följeslagare, men själf träffades han af det fallande trädet så, att blott tvenne svaga pulsslag förmärktes förrän lifslågan var släckt.

Vid midnattstid anlände man till hemmet med liket, som inbars i kyrkan, till dess man vågade underrätta fru Almgren om det fruktansvärda slag, som drabbat henne.

Under en väldig anslutning af sörjande församlingsmedlemmar och andra vänner hölls sorgegudstjänst i kyrkan i Wetaskiwin, därvid pastor L. J. Fihn höll likpredikan öfver Uppb. 14: 13, hvarefter stoftet fördes till Fridhems-församlingens kyrkogård, som först invigdes af förstnämnda pastor, hvarefter han till den sista hvilan vigde den på sin post fallne medarbetaren. "Frid öfver hans stoft, välsignelse öfver hans minne", så ljöd ock inskriften på den rika blomstergärd, hvarmed tacksamma landsmän höljde pastor Almgrens sista hviloplats.

Pastor Almgren var en af de stilla i landena. Han prålade aldrig med sitt vetande och sin gudsfruktan. Tyst, stilla och blid gick han sin väg genom världen; men hos honom fanns en barnasjäl, som i djup ödmjukhet hos Gud sökte

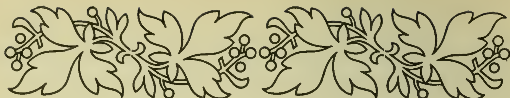
allt och gaf Gud äran för allt. Han var öm såsom make, trogen såsom församlingslärare, och alla som stått honom nära, lämna det enstämmiga vittnesbördet, att han var en värdig Herrens skaffare.

På pastor Almgrens så tidigt bäddade graf lägga vi tacksamhetens, vänskapens och minnets krans!

Hvila i Herren till dess dagen randas,
då vi få mötas hos vår store herde.
Tack för vänskap äkta, tack för trohet sällspord,
redlige broder!

KONRAD K. BROBERG.

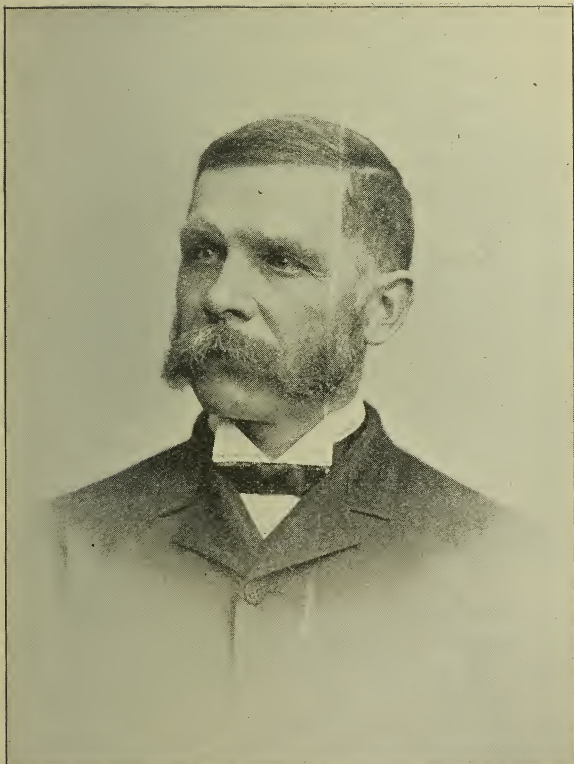
Peter Lindberg.

Det fattiga Småland har skänkt Amerika många dugliga män och kvinnor. Till dessa räkna vi modellsnickaren Peter Lindberg, som mellan åren 1864—1906 var bosatt i De Kalb, Ill., där han ock afled den 19 februari 1906. I kyrkoboken är antecknadt att han var född i Blädinge församling af Kronobergs län den 5 april 1842, och af en barndomsvän till honom ha vi blifvit underrättade att han fick en vårdad uppfostran i hemmet. I synnerhet lär hans moder ha varit en utmärkt kvinna. Vid 21 års ålder eller år 1864 lämnade han sitt barn- och ungdomshem och begaf sig till Amerika. Vid ankomsten till detta land slog han sig ner i DeKalb, där han sedan trifdes väl. Efter att hafva vistats här någon tid sammanträffade han med en småländska, som han lärt känna där hemma i fäderneslandet. Det berättas att den unga kvinnan icke kände sig särdeles dragen

till den unge Lindberg där hemma på grund af hans pietistiska tankar, men då hon under resan till Amerika genomgått en förändring och själf fått dylika tankar, så ändrades ock hennes känslor gent emot Lindberg. De lofvade hvarandra trohet. Peter Lindberg och Maria Anderson, så var den unga kvinnans namn, firade dock icke sitt bröllop förr än i april 1870. I kyrkoboken finna vi ock antecknadt, att Lindberg förenade sig med den lutherska församlingen i De Kalb i början af år 1865. Af densamma var han medlem ända till sin död, således i 41 år. Högt värderade han ock församlingsgemenskapen. Han försummade icke att tillägna sig nådesförmånerna i församlingen, men icke heller att uppoffra sig för församlingen.

Redan i början af sin förening med församlingen var han i verksamhet för densamma. Då han ingick i församlingen, var kyrkan, som nyligen blifvit uppförd, ej ännu inredd. Lindberg och en L. J. Anderson blefvo tillsatta att utföra detta arbete. Den förres dagspenning bestämdes till $1.87. Ett skönt minne från den tiden är i mina händer. Det är en brädlapp sju tum lång och fyra tum bred. På densamma läses följande: "Måtte Herrens frid, nåd och barmhärtighet hvila öfver detta hus, och hans ord rent och klart förkunnas, att syndare måtte

få känna hvaraf de fallna äro och bättra sig. Måtte du göra detta! Vare därför ditt heliga namn lofvadt i evighet, amen. De Kalb i februari 1865. P. Lindberg." När den gamla kyrkan fick gifva rum för en större och ändamålsenligare helgedom, påfann man nämnda brädlapp och har den sedan förvarats. En inblick i Lindbergs inre gifva oss dessa ord. Det är väl icke många ynglingar, som vid den åldern umgås med dylika tankar. Man kunde vänta mycket af en man, hvilkens lif så tidigt, ja, från barndomen var helgadt åt Herren. Dessa förväntningar ha ock realiserats. I trettiosex år var han diakon i församlingen och de flesta åren sekreterare i kyrkorådet. I lika många år var han lärare i församlingens söndagsskola. I tre år var han ock "trustee". I sex år var han församlingssekreterare och i många år ledare af sångkören. På lediga stunder sysselsatte Lindberg sig med studier. Näst bibeln var studiet af astronomi och historia hans käraste sysselsättning. I dessa båda ämnen har han skrifvit icke så litet. Af hvad han skrifvit framgår, att han hade god insikt i dessa ämnen. Han är ock uppfinnare af ett så kalladt planetarium, hvarigenom man får ett klart begrepp om planeternas kretslopp och deras förhållande till hvarandra.

PETER LINDBERG.

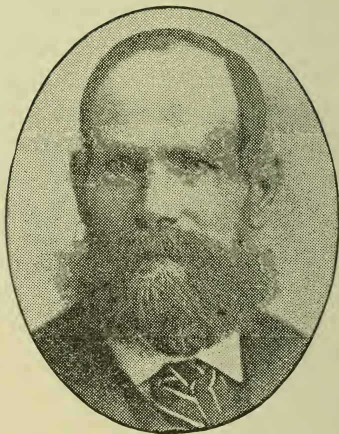
Lindberg var en samfundsman. Ehuru han icke hade tillfälle att bevista många synodal- och konferensmöten, så följde han dock med i utvecklingen. Samfundets organ, *Augustana,* läste han flitigt. I sitt umgänge var han mild och kärleksfull. Det är därför ej underligt att hans bortgång har åstadkommit allmän sorg, där han var känd. Han hade en god omdömesförmåga och förstod sig på att säga det rätta ordet i den rätta tiden. Han var uthållig. Hade han ej haft denna egenskap, hade han ej kunnat tjäna som diakon i så många år. Därigenom att han läste och studerade flitigt och deltog med i verksamheten förblef han till sitt inre ständigt ung och kom att vara med sin tid. Han afled plötsligt måndagsmorgonen den 19 februari 1906 af hjärtförlamning enligt läkarnas utsago. Begrafningen ägde rum från den lutherska kyrkan, där han så ofta och uppmärksamt lyssnat till Guds ord.

Församlingens kyrkostyrelse hedrade honom med att mangrant vara närvarande vid begrafningen samt med passande resolutioner. Följande söndag kl. 3 e. m. firades memorialgudstjänst, då utom församlingens pastor följande höllo tal: Rev. De Los Tompkins, D. D., skolsuperintendent N. G. Gilbert och rektor O. J. Johnson. Skolsuperintendent Gilbert påpekade

det inlägg Lindberg gjort i skolarbetet under den tid han tjänade som medlem i stadens skolstyrelse. Vid så väl denna gudstjänst som begrafningen var kyrkan till trängsel fylld af åhörare. Lindberg efterlämnar en sörjande maka och fyra döttrar: Lavinia, gift med pastor O. J. Johnson, rektor vid Luther Academy, Wahoo, Nebr., Minnie, Julia och Ethel. Minnie och Ethel äro anställda vid stadens dagtidning, *The Daily Chronicle,* och Julia har i många år arbetat för en möbelhandlare i staden.

Så hafva vi fått säga farväl till denne utmärkte man. Huru gärna skulle vi icke vilja haft honom ibland oss längre, men så var icke Guds vilja. Hans minne skall dock lefva och hedras af efterkommande. A. W. S.

SVANTE LIND.

Svante Lind.

Diakonen Svante Lind föddes den 31 oktober 1833 under godset Stora Hof i Edsvära socken, Skaraborgs län.

Han har haft en skiftesrik lefnad. Vid 9 års ålder blef han föräldralös. Hans moder dog, då han var endast 4 år gammal. I sin uppväxttid hade han att utstå de allra största umbäranden, ja, rent af vanvård. Det gick t. o. m. så långt, att han som gosse icke ens fick sofva i drängstugan, utan måste sofva i stallet.

I äktenskap blef han förenad med Anna Kajsa Larsdotter annandag påsk den 24 mars 1856. Detta skedde i Waxnäs herregård i Härlunda socken. Detta äktenskap har välsignats med 9 barn, af hvilka 2 äro döda.

Lind blef soldat 1856 och bosatte sig vid Brokebro å torpet n:r 729. Några år senare blef han transporterad till torpet n:r 730, Stora Gryte; flyttade till Stora Vånga 1865 och blef

torpare under Stora Höberg, och 1869 flyttade han till Färöna torp, som ock låg under nyss nämnda herregods. Men åren voro hårda och svåra. Två dagsverken i veckan måste göras vid herrgården. Hemma å torpet skulle jorden skötas, och till dragare hade man endast en ko, som ock skulle gifva hushållet den nödiga mjölken. Sex skäppor hafre och litet potatis var allt man kunde så å torpet. För den myckna stenens skull kunde ej landet plöjas, utan det måste spadkastas. I den mån familjen blef större, tilltogo brödbekymren.

Vid denna tid pågick en stor utvandring från Sverige till det stora landet i väster. Äfven fader Lind greps af Amerikafebern. Mången natt genomvakades under grubbel, hvad han som soldat skulle göra för att kunna komma till Amerika. Tiderna voro i Sverige så hårda, att till och med starka och raska karlar måste gå och tigga för sitt lifsuppehälle. Detta såg ju betänkligt ut. Under denna tid uppsteg mången bön till Gud, att han skulle styra det så, att hans vilja måtte ske. Stundom fick en stubbe eller sten tjäna som bönepall. Men hur man än kämpade och bad, vek dock ej Amerikasjukan, utan snarare tilltog. Till sist kommo makarna öfverens att det var bäst för dem själfva och deras barn, att de reste till Amerika. Kon

och det lilla hafreförrådet man ägde såldes. Penningarna härför räckte nätt och jämt till biljetten för Lind själf till New York. Den 15 oktober 1869 lämnade han hemmet i en mycket upprörd sinnesstämning och begaf sig af mot okända öden, utan att någon visste, utom hans hustru, hvart han tagit vägen. Resan gick lyckligt, om man undantager, att han under vägen förlorade sina medhafda kläder. Således förde han icke så mycket som en tråd med sig till Amerika, utom hvad han gick och stod i. Ehuru fader Lind icke kunde se annat än en Guds skickelse i att han kom att resa till Amerika, försvarade han aldrig det sätt, på hvilket han måste lämna sitt gamla fädernesland, utan tvärtom sörjde han däröfver. "Men för mig fanns ingen annan utväg", sade han.

Sedan han själf var kommen till detta land, gällde det för honom att tjäna penningar till hitresan för familjen. Efter något år lyckades detta honom, men äfven nu infunno sig pröfningar. En viss konsul Smidt, som mottog hans penningar för att för dem köpa biljetter till hans familj och öfversända dem till Sverige, bedrog honom. Först ett halfår senare såg han tillfullo bedrägeriet. Nu hade han att arbeta nära två år till, innan han kunde sända efter familjen. Denna tid var en tårarnas tid

icke blott för fader Lind själf, utan fast mera för hans hemmavarande familj. Den 17 juni 1872 hade emellertid Lind glädjen att hälsa sin familj välkommen till Hampton, Ill.

Till den 19 mars 1879 bodde Lind i Hampton, där han arbetade i kolgrufvorna. Sistnämnda år flyttade han hitut till Phelps co., Nebr., och förvärfvade sig här land. Här har han fått vara med om att uppbygga ett blomstrande samhälle och den härstädes varande sv. luth. Fridhem-församlingen. Under många år har han tjänat som diakon, och han hade säkerligen suttit i kyrkorådet till sin död, om han icke för några år sedan på det bestämdaste undanbedt sig återval. Alltid anspråkslös och ringa i sina egna ögon var han af alla älskad och vördad. Han var en rätt israelit. Varmt älskade han vår lutherska kyrka, och till vårt samfunds inrättningar offrade han alltid villigt af hvad han hade. Före sin död förordnade han äfven, att 50 dollars skulle gifvas till missionen.

På hans guldbröllopsdag den 24 mars 1906 beredde honom hans barn en stor glädje. De samlades då mangrant omkring honom och hans maka. Rörande var det att vid detta tillfälle höra fader Linds okonstlade tacksägelsebön till Gud och de ord han riktade till sina

barn, vittnade om den ömmaste faderskärlek. Huru skönt klingade icke vid denna så säregna familjehögtid psalmsången i svenska psalmboken 500: 5—7. Här besannades i bästa mening orden:

"Barnens liksom fädrens ljud
stige upp till samma Gud
att hans godhet nederkalla
öfver oss och öfver alla."

Hans barn hafva med anledning af guldbröllopshögtiden låtit trycka en liten minnesskrift.

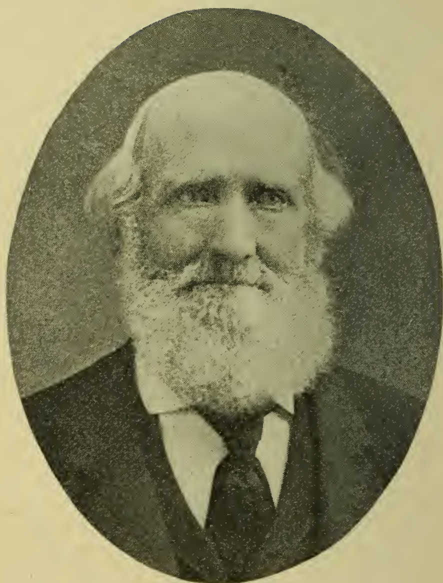
Att fader Linds uppbrott var nära förestående, syntes redan vid hans guldbröllop. En himmelsk frid afspeglade sig i hans anletsdrag. Men icke blott vi anade, att han snart skulle få gå hädan; själf trodde han det säkert, ehuru han då icke egentligen kunde sägas vara sjuk. Småningom aftogo dock hans krafter mer och mer, till dess han stilla och lugnt, såsom hans lif under de sista 30 åren förflutit, i skötet af de sina och nästan obemärkt och med full sans insomnade i döden. Detta skedde onsdagen den 6 juni kl. 5 e. m. 1906. Vid sitt frånfälle var han 72 år, 7 månader och 5 dagar gammal. Han sörjes närmast af sin åldriga maka, de ofvannämnda 7 barnen, deras män och hustrur, barnbarn och barnbarns barn, alla sammanräknade 50 @ 60 medlemmar.

Lördagen innan han dog bad han sin dotter, fru pastorskan Lund, läsa för sig psalmen 150 i vår svenska psalmbok. "Han passar mig så väl", sade han. Hans älsklingssång var 318 i Hemlandssångboken: "Vik ej ur mitt hjärta" o. s. v. Denna sång kan ock sägas vara en sann kopia af fader Lind som kristen.

Liksom af en händelse kom han några dagar, innan han lämnade denna världen, att i tidningen *Augustana* få se pålysningen om att församlingens grafgård skulle invigas. Han yttrade därvid: "Jag ser, att de skola inviga kyrkogården, innan jag skall dit." Så skedde ock. Nu hvilar han i den vigda griften. Frid öfver hans minne. Det kommer att länge lefva.

M. Th. A.

AARON BLOOM.

Aaron Bloom.

Troheten lämnar spår, länge outplånade, i tidens sand. Den gamle, hvars minnesbild härmed öfverlämnas åt vår synods häfdebok, hade fått och förvaltade väl trohetens gåfva, och därför skall hans lifsgärning länge förblifva, äfven om den, enligt mänskligt betraktelsesätt, ej var lysande.

Aaron Bloom föddes i Tirserum, Östergötland, Sverige, den 23 mars 1825. Han var af fattigmanssläkt och har fått gå fattigmansvägen. Såsom yngling lät han inskrifva sig såsom knekt och tjänade — troget här såsom annorstädes — i 18 år, då han tog afsked och reste till Amerika. Det var 1868. Han slog sig ned i Swedesburg, Ia., och kämpade med nybyggarelifvets besvär och missräkningar. Rik ifrån yttre synpunkt blef han egentligen aldrig, från inre var han det städse, ty han var en natur, som var nöjd med Guds delning. Från Swedes-

burg flyttade han ut till Bethania, Nebr., 1893, där en af hans söner är bosatt. Här förunnades honom glädjen att med sin maka, som efterlefver honom, uppnå guldbröllopsdagen. Här fick han gå till hvila, och här lades hans stoft till ro.

Bloom var från sin ungdom af ett rättskaffens sinnelag, begåfvad med sådana anlag, som höllo honom borta från grof ogudaktighet. Dock fann han ganska tidigt sin borgerliga fromhet otillräcklig. Om hans andliga ställning skrifver en af våra äldre präster, som väl kände honom:

"Jag kände honom redan i Sverige i flera år såsom en troende kristen. Hela familjen var på den tiden en lycklig familj, ty en sann gudsfruktan rådde i hemmet. — — — Bloom var en af de stilla i landena, gjorde aldrig väsen af sin kristendomen, men hvad han sade var moget, vägdt på guldvikt. Vi reste i sällskap hit till landet 1868. På hösten samma år, om jag minns rätt, kom han till Swedesburg, Ia., hvarest jag var bosatt några månader samt ledde gudstjänsterna. Fann då min käre vän och broder Bloom lika anspråkslös och fattig i sin ande, men med ett alltid leende ansikte, när han fick höra, hvad en fattig syndare äger i Kristus. Han var intet rö, som drifves hit och dit af vinden. Det kan säkert om honom sägas: 'Han

hade hört Johannes och följde Jesus', Joh. 1: 37. Försoningen i Kristi död var hans glädjeämne. Vi hade, både i Sverige och här, många samtal öfver detta viktiga ämne, och nu ser och erfar han det bättre än jag, som ännu är på denna sidan, men af nåd på vägen mot hemmet. Hans blom har slagit ut, min är ännu blott i knopp — — —. Hans böner, hans stilla umgängelse, hans inför människor fläckfria vandel predika för de efterlefvande. Frukten skall icke uteblifva."

Ja, han var en rätt israelit, utan svek, älskad af många, aktad af alla. L.

Professor Andrew Woods Williamson.

"Väl, du gode och trogne tjänare; i ringa ting har du varit trogen; jag skall sätta dig öfver mycket: gå in i din Herres glädje." *Matt. 25 : 21.*

Dessa Jesu ord om troheten i förvaltandet af de människan anförtrodda punden och om den belöning, som kommer den trogne tjänaren till del, kunna med synnerlig lämplighet användas om den man, hvars lifsbild det blifvit vår uppgift att här i största korthet teckna, ty troheten i allt som förelåg honom var hans kanske mest utmärkande karaktärsdrag.

Andrew Woods Williamson föddes den sista januari 1838 i Lac qui Parle, Minnesota. Fadern var Thomas S. Williamson, född i South Carolina, läkare, präst och missionär bland Dakota-indianerna. Modern var Margaret Poage, född i Kentucky. Både på fädernet och mödernet var hans släkt af skottsk-irländsk härkomst.

Om Williamsons barndomsdagar före hans femtonde år veta vi ej mycket. Men det är kändt, att han var ett brådmoget barn. Redan vid nio års ålder hade han läst icke blott de böcker, som barn i den åldern vanligtvis läsa, utan äfven större historiska arbeten, såsom "Rollins Ancient History" och andra. År 1853 inskrefs han, 15 år gammal, vid Knox College i Galesburg, Ill., och fyra år senare aflade han mogenhetsexamen vid Marietta College, Marietta, Ohio. Därpå studerade han naturvetenskaperna ett år år vid Yale universitetet i New Haven, Conn., där han, enligt egen uppgift, förvärfvade Artium Magister-garden. Under olika tider har han användt sammanlagdt två år för att besöka allmänna skolor, lärareseminarier, colleges, lärareinstitut och uppfostringssällskap i afsikt att iakttaga och studera olika undervisningsmetoder. År 1860—1861 undervisade han i skolorna i Zumbrota och Preston, Minn.

År 1861 ingick Williamson i armen, hvilken han tillhörde, tills han utskrefs 1866, således under hela inbördeskriget. Williamson lät inskrifva sig i kompani B., 5 Minnesota, som var förlagdt vid Fort Ridgely i Nicollet co., Minn., för att ha uppsikt öfver de kringboende indianerna, och fick således tjänstgöra under indianupproret 1862. Men Williamson ägde icke

blott de egenskaper, som utmärka en god soldat, han hade också andra, som gjorde att han snart blef uppmärksammad af dem som stodo öfver honom, och kom därigenom att användas för andra värf än de som mera direkt tillhöra krigaren. Han besatt också från barndomen en mer än vanlig arbetsförmåga och utmärkte sig ständigt för sin pålitlighet och trohet. Så finna vi honom, medan han var i Fort Ridgely, tjänstgöra som sekreterare i kvartermästare- och kommissarie-departemanget, på samma gång som han deltog med sitt kompani i dess fältöfningar och strider.

I november 1862 förflyttades Williamson till Södern, där han deltog i olika drabbningar och skärmytslingar under Vicksburg-fältåget och andra fälttåg. Han inskrefs som gemen, men promoverades strax till sergeant. Vid tvenne olika tillfällen anförde han sitt kompani, medan befälhafvaren på grund af sjukdom var frånvarande. En gång detascherades han för att öfvertaga befälet på några mörsarefartyg på Mississippi-floden, och på våren 1864 detascherades han åter, denna gång som rekryteringsofficer med andre löjtnants rang. Under detta år hade han äfven andra hedrande uppdrag. Han var tillfällig regementskvartermästare en månad, utnämndes till löjtnant vid "U. S. 71st

Col. regiment" den 11 mars 1864, var medlem af generalstaben (Board of Survey), utnämndes till adjutant vid Fort Mac Pherson i Natchez, Miss., och till kvartermästare och kommissarie vid "Freedman's Bureau" inom Natchez-distriktet, Miss., i december. Det var i denna egenskap som han under utöfvandet af sin tjänst 1865 ådrog sig en i Södern ofta förekommande febersjukdom, som vanligen benämnes "Swamp fever". Ehuru han blef delvis återställd och kunde efter någon tid åter inträda i tjänstgöring, blef han dock aldrig fri från följderna af denna sjukdom och nödgades därför begära afsked ur armén. Han utmönstrade ur krigstjänsten den 6 mars 1866.

Sedan Williamson återvändt från krigsskådeplatsen i Södern till Minnesota, studerade han lagfarenhet i Minneapolis under 4 månader 1866, men antog redan på sommaren samma år kallelse till föreståndarebefattningen vid Central College Academy i Columbus, Ohio. I denna egenskap tjänstgjorde han till 1870, då en nedbruten hälsa tvang honom att taga afsked.

Vi finna honom nu åter i Minnesota, där han sysselsatte sig med att undervisa i de allmänna skolorna i Mantorville, Dodge Co., och i Spring Valley, Fillmore Co., samt vid indianskolan i Odanah, nära Ashland, Wis., ett år. Under

fyra månader var han biträdande lärare i historia och fysik vid Minnesota statsuniversitet i Minneapolis.

Hans svaga hälsa tvang honom dock att åtminstone till en tid öfvergifva lärarekallet, hvarför han började idka handel i Sleepy Eye, Brown Co., Minn. Samtidigt härmed tjänstgjorde han som postmästare och notarius publicus. Men han tröttnade dock snart vid denna sysselsättning och återvände till det som skulle blifva hans egentliga lefnadskall, att handleda och undervisa den uppväxande ungdomen.

Efter att hafva tjänstgjort 1876 som föreståndare för de allmänna skolorna i Blue Earth City, Faribault Co., Minn., kallades han till lärare vid Gustavus Adolphus College i St Peter, Minn., i januari 1877. Här tjänade han med trohet i något mer än tre år, då han erhöll och antog kallelse att blifva lärare vid Augustana College and Theological Seminary i Rock Island, Ill., och tillträdde denna sin befattning i september 1880. Kallelsen gällde visserligen blott för ett år, men följande år kallades Williamson till ordinarie professor i matematik och astronomi, och i denna egenskap tjänstgjorde han sedan oafbrutet, tills hans nedbrutna hälsa tvang honom att för alltid nedlägga sin lärarebefattning.

Under de år prof. Williamson var förenad med Augustana College, tjänstgjorde han nästan hela tiden som sekreterare i den allmänna fakulteten. Han var Augustana-syodens järnvägssekreterare, d. v. s. den som hade synodens uppdrag att skaffa medlemmarna till synodalmötena nedsatt biljettpris, sedan prof. Recks död 1881. Under ett år, 1887—1888, var han läroverkets vice president. Han var medlem af engelsk-lutherska församlingen i Rock Island från dess stiftelse 1888 till sin död, och under större delen af dena tid tjänade han som diakon. Vid olika tillfällen var han delegat till General Councils möten, och under åren 1887—1889 var han äfven medlem af stadsstyrelsen i Rock Island.

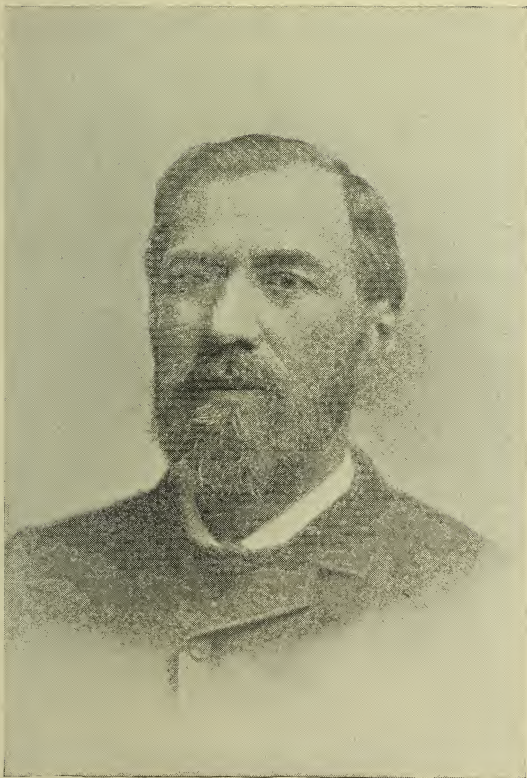
När han märkte, att hans krafter allt mera aftogo, och att det var honom omöjligt att längre kunna undervisa, uttryckte prof. Williamson sin önskan att få tillbringa sina återstående dagar i sin broders hem i Portland, Oregon. I november 1905 tog han i läroverkets kapell afsked af sina kollegor och af studentkåren vid Augustana College och anträdde, ytterst svag och skröplig, resan till Portland. Här i sin broders hem, där han på det kärleksfullaste vårdades, väntade han hoppfullt och tåligt på dödsbudet, som kom klockan nio på kvällen

den 1 oktober 1906. Detta är i all korthet den yttre ramen af Andrew Woods Williamsons växlingsrika, af rastlös verksamhet uppfyllda lif.

Prof. Williamson var en i många afseenden intressant personlighet. Han var ett original, som man trots alla dess egenheter var tvungen att hålla af. Begåfvad med ett ovanligt skarpt förstånd och mer än vanligt beläsen kände han sig hemmastadd på nästan alla vetandets områden och kunde på ett intelligent sätt yttra sig i nästan alla frågor. Och de som kände honom veta, att han kunde tala som få.

Prof. Williamson som lärare är det svårt att på ett tillfredsställande sätt karakterisera. En af hans förra kollegor har sagt, att han var "både en dålig och en god lärare För tröga studerande var han en dålig lärare, men för de mera begåfvade och i besittning af en kvick fattningsförmåga var han en förträfflig sådan. Han var en tankeväckande lärare." Men med sitt klara förstånd frestades han stundom att vid lösningen af klassen föreliggande problem taga långa skutt, och detta gjorde att de studerande, som hade mindre lätt för att reda sig i matematiken, blefvo ohjälpligt efter. För de elever däremot, som hade större anlag för matematiska studier, var han oöfverträfflig som lärare.

Paradt med ett klart, skarpt förstånd hade

DR A. W. WILLIAMSON.

prof. Williamson ett ovanligt godt hjärta. Han var vida känd för sin hjälpsamhet. Han dref denna så långt, att han för egen del försakade mycket af lifvets bekvämligheter blott för att därigenom sättas i bättre tillfälle att göra godt mot andra. På grund häraf så väl som ock på grund af det varma personliga intresse han för öfrigt ådagalade i synnerhet för den studerande ungdomen, var han alltid af denna uppburen och älskad. Om än en och annan mindre eftertänksam gjorde sig lustig öfver hans egenheter, hörde dock detta mera till undantagen. För de flesta undanskymdes dessa egenheter af hans många ovedersägligt stora förtjänster. Som blott ett exempel på prof. Williamsons frikostighet må nämnas, att han årligen bidrog till sin församlings löpande utgifter med $400 af sin ingalunda stora lön, och då församlingen för några år sedan gjorde en ansträngning att utplåna sin skuld, skänkte han för sin del $1,-000. Sin frikostighet har han ock under årens lopp visat på olika sätt mot det läroverk, som blifvit honom synnerligen kärt.

Prof. Williamson var känd för sin orubbliga tro och allvarliga gudsfruktan. Han hade från barndomen tjänat Herren. Härpå lämna åtskilliga bref från olika tidsskeden i hans lif till hans moder och syskon de kraftigaste intyg.

Sin barnatro och förtröstan till Gud behöll han också ända till sin död.

Prof. Williamson följde alltid med det lifligaste intresse händelsernas gång på så väl det kyrkliga som det borgerliga området. Född och fostrad inom den presbyterianska kyrkan blef han dock en stark lutheran, som grundligt kände den lutherska kyrkans bekännelseskrifter och ingen amerikan har hittills så som han kunnat sätta sig in i Augustana-synodens säregna förhållanden och så sammanväxa med oss, att han kunde sägas vara en af oss. Men just häruti visade han sin själsstorhet och sin orubbliga trohet, när han en gång kommit till den öfvertygelsen, att hans egentliga lifsgärning skulle utföras inom Augustana-synoden.

Prof. Williamsons originella personlighet skola vi aldrig mer se vid det gemensamma läroverket och vid våra synodalmöten, såsom vi varit vanda under de sista 25 åren, men han skall alltid bevaras i tacksamt minne af den stora skara män och kvinor, som lärt känna och älska honom.

Välsignadt vare hans minne!

B.

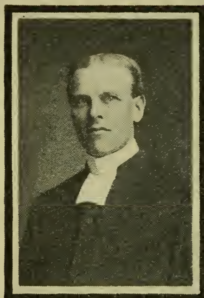
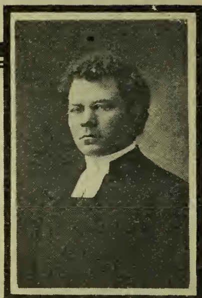
VI.

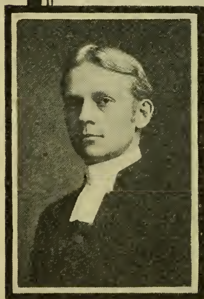
KYRKO-ALBUM.

---

1. Präster,

till det heliga ämbetet vigde vid Augustana-synodens möte i Denver, Colorado, 1906.

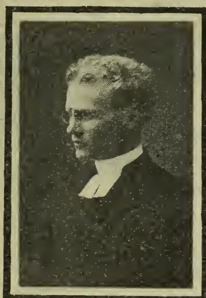

P. E. BERGSTRÖM — ANDERS ANDREÉ

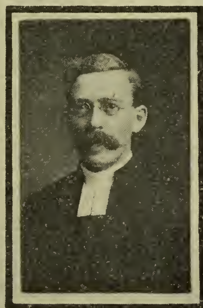
P. O. BERSELL — O. M. BLOOM

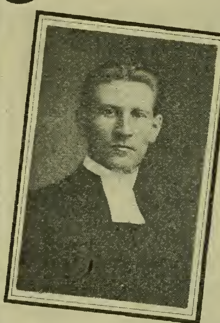

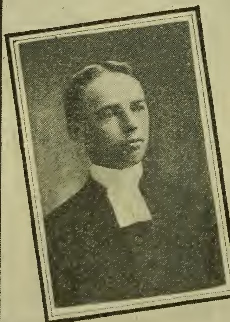
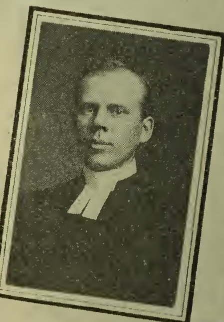

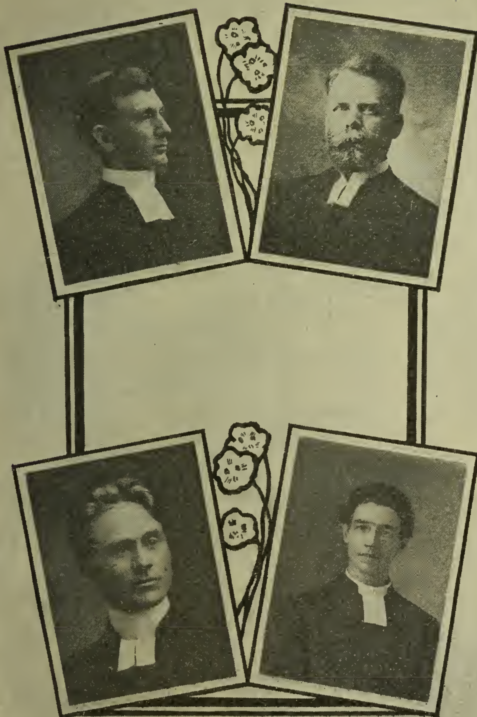
F. W. HANSON A. M. GREEN

A. H. FRANZEN V. E. HOLMSTEDT

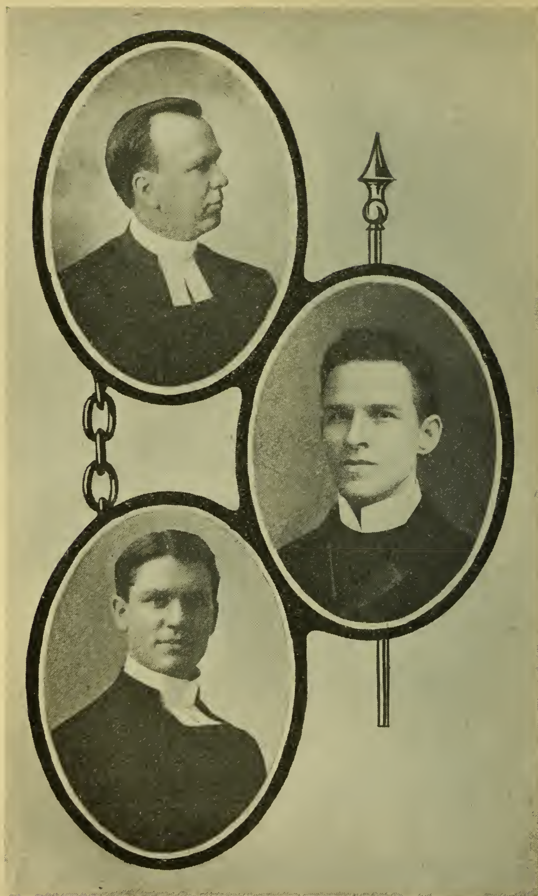

JOEL OLSENIUS — AUGUST SAMUELSON
E. A. LINDGREN — H. E. SANDSTEDT

CARL O. SWAN　　S. D. HAWKINS
HUGO THOREN　　A. J. LAWSON

J. E. OSLUND
N. P. SJOGREN

OLOF NORDBLAD

2. Kyrkor och prästhus.

FÖRSAMLINGENS I CAMBRIDGE, ILL., KYRKA.

INTERIÖR AF FÖRSAMLINGENS I CAMBRIDGE, ILL., KYRKA.

FÖRSAMLINGENS I OPHIEM, ILL., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

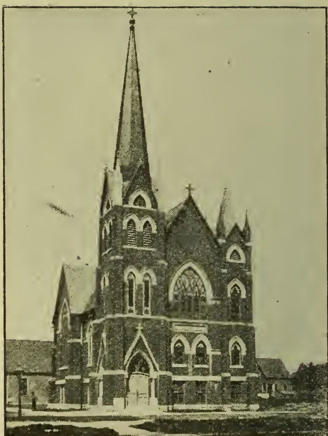
INTERIÖR AF KYRKAN I OPHIEM, ILL.

ZIONS-KYRKAN I CHICAGO.

INTERIÖR AF ZIONS-KYRKAN I CHICAGO.

TABOR-KYRKAN I CHICAGO.

BETHANIA-FÖRSAMLINGENS I OGEMA, WIS., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

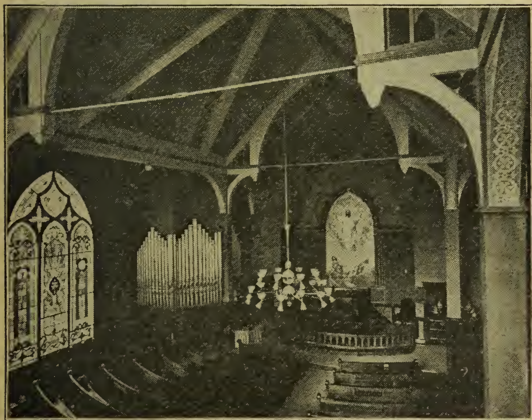
ST PAUL-KYRKAN I EAST CHICAGO, IND.

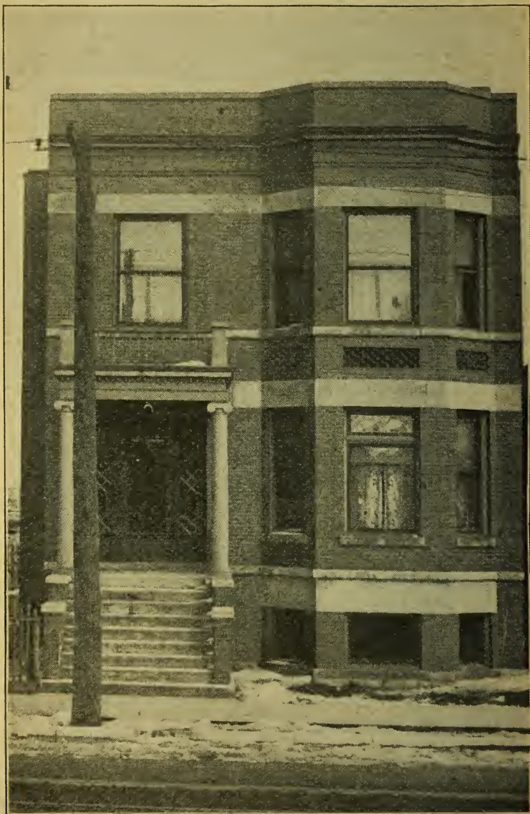
FÖRSAMLINGENS I NORWAY, MICH., KYRKA.

BETHLEHEMS-KYRKAN I ST CHARLES, ILL.

INTERIÖR AF BETHLEHEMS-KYRKAN I ST CHARLES, ILL.

BETHESDA-FÖRSAMLINGENS, CHICAGO, PRÄSTHUS.

PRÄSTHUSET I NEW WINDSOR, ILL.

FÖRSAMLINGENS I SPRING LAKE, MINN., KYRKA.

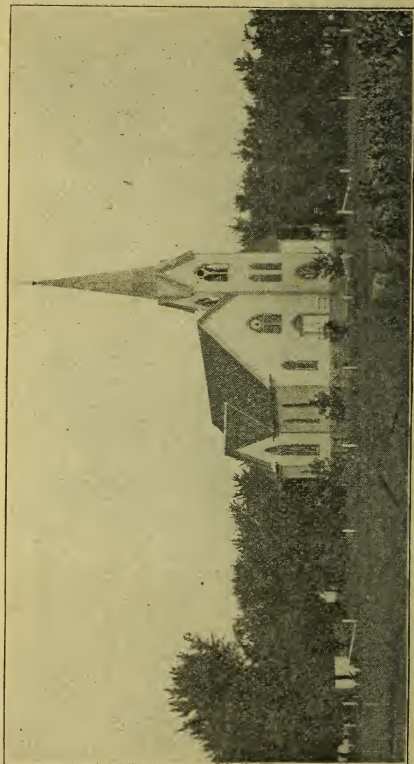
PRÄSTGÅRDEN I SPRING LAKE, MINN.

FÖRSAMLINGENS I MOORHEAD, MINN., KYRKA.

BETHLEHEMS-KYRKAN, FORT DODGE, IOWA.

LJUNGHEDS-FÖRSAMLINGENS, ALBERT CITY, IA., KYRKA.

INTERIÖR AF LJUNGHEDS-FÖRSAMLINGENS KYRKA.

TABOR-KYRKAN I MONTGOMERY CO., IA.

PRÄSTHUSET I TABOR, MONTGOMERY CO., IA.

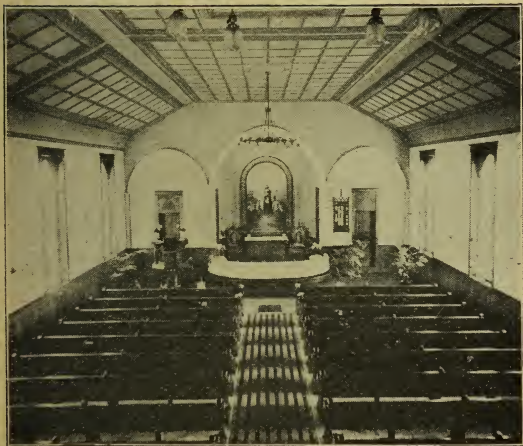
FÖRSAMLINGENS I GRANT CENTER, IA., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

INTERIÖR AF MAMRELUNDS-KYRKAN I STANTON, IA.

TREENIGHETS-KYRKAN I WILKES-BARRE, PA.

INTERIÖR AF TREENLGHETS-KYRKAN I WILKES-BARRE.

IMMANUELS-KYRKAN I JAMESTOWN, N. Y.

SALEMS-KYRKAN I WAKEFIELD, NEBR.

INTERIÖR AF SALEMS-KYRKAN I WAKEFIELD, NEBR.

PRÄSTHUSET I WAKEFIELD, NEBR.

IMMANUELS-KYRKAN, SCANDINAVIA, HARLAN CO., NEBR.

IMMANUELS-KYRKAN I PORTLAND, OREGON.

ZIONS-KYRKAN I MOSCOW, IDAHO.

INTERIÖR AF ZIONS-KYRKAN I MOSCOW, IDAHO.

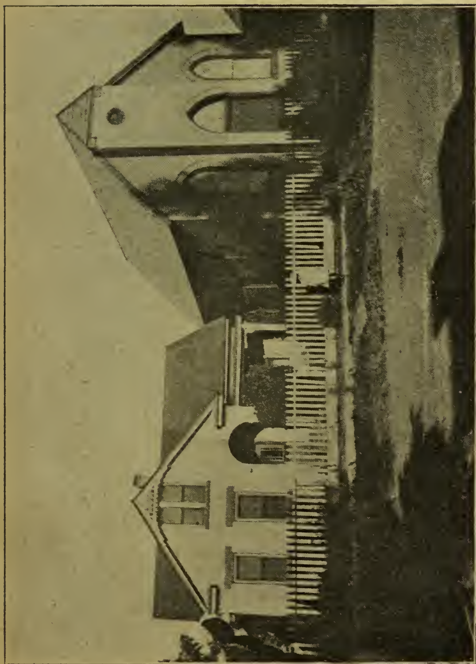
FÖRSAMLINGENS I COEUR D'ALENE, IDAHO, KYRKA.

FÖRSAMLINGENS I VANCOUVER, B. C., KYRKA.

VINLAND-KYRKAN I KERMAN, CAL.

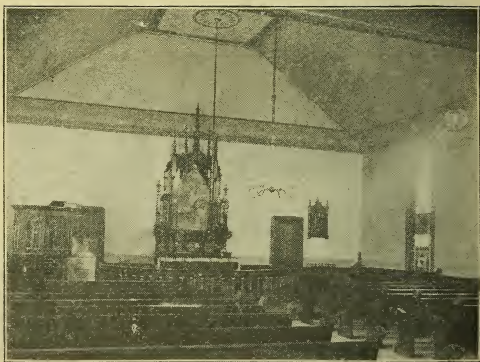
SYNODENS KYRKA OCH PRÄSTHUS I PROVO, UTAH.

KYRKAN PÅ DOUGLAS ISLAND, ALASKA.

FÖRSAMLINGENS I SWEDESBURG, KANS., KYRKA.

INTERIÖR AF KYRKAN I SWEDESBURG, KANS.

Illinois-konferensen.

Församlingens i Cambridge, Ill., kyrka är utan tvifvel den äldsta kyrka, som för närvarande begagnas för gudstjänster inom Augustana-synoden. Kyrkan byggdes nämligen af kongregationalister så tidigt som 1853 och 1854 och inköptes 1875 af den då nybildade lutherska församlingen. Sedan dess har kyrkan undergått många reparationer och förbättringar. Den mest genomgående af dessa företogs på sommaren 1905. Nytt torn blef då byggdt från grundvalen upp, tillbygge för sakristia och orgelrum gjordes i främre delen af kyrkan, nya kulörta fönster i götisk stil insattes, kyrkan fick en ny beklädnad af "siding"; piporgel, fristående altare och predikstol anskaffades, kyrkans inre blef freskomåladt o. s. v. Hela kostnaden för denna förbättring belöpte sig till $4,800. P. Martinson är församlingens pastor.

Församlingens i Ophiem, Ill., nya vackra kyrka uppfördes 1904 efter ritningar, utförda af arkitekt O. Z. Cervin, och invigdes den 25 januari 1905.

Sv. ev. luth. Zions-församlingens kyrka i Chicago, Ill. Församlingen stiftades den 30 sept.

1881. Dess första kyrka var belägen å hörnet af Lincoln ave. och 22 pl. Denna kyrka hade inköpts af metodisterna. På grund af svenskarnas flyttning västerut måste församlingen snart uppsöka lämpligare plats för sin kyrka. Lotter köptes år 1887 å S. Irving ave. och 23 st. Den nya kyrkan började byggas år 1890, fullbordades och invigdes år 1891. Den restaurerades år 1906, då äfven en ny piporgel insattes. Kyrkans inre är i götisk stil, olivegrön färg, och s. k. elektriskt ljus har insatts och präktiga kulörta fönster. Församlingen firade i år sin 25 års-fest den 28—30 sept., då flera af hennes forna lärare voro här. Från ett ringa antal af 7 kommunikanter har hon under 25 år vuxit till 500 kommunikanter.

Tabor-kyrkan i Chicago uppfördes under åren 1903—1906. Hörnstenen lades den 30 augusti 1903, och kyrkan invigdes den 25 februari 1906. Församlingen stiftades den 27 febr. 1900 med 51 medlemmar, af hvilka 31 voro kommunikanter. Den 1 jan. 1906 var medlemsantalet 350, hvaraf 258 voro kommunikanter. Församlingen äger nu en vacker kyrka, fullt färdig, och ett nytt prästhus, båda af tegel. (Ur *Apgustana* för den 15 febr. 1906.)

Bethania-församlingens i Ogema, Wis., kyrka och prästhus. Kyrkan byggdes 1900 och prästhuset 1905. Kyrkoegendomen värderas till närmare $8,000. F. O. L.

St Paul-kyrkan i East Chicago, Ind., uppfördes 1890. Församlingen organiserades 1889.

Församlingens i Norway, Mich., kyrka uppfördes 1882. Församlingen stiftades 1880. Den 30 dec. 1905 firade den en anslående fest till minne af sin 25-åriga tillvaro.

Bethlehems-kyrkan i St Charles, Ill. Församlingen stiftades 1882. Den första kyrkan inköptes och ombyggdes 1883. Söndagen den 7 maj 1905 hölls den sista gudstjänsten i densamma, hvarefter den nedrefs. — Hörnstenen till den nya kyrkan lades söndagen den 23 juli 1905. Den första gudstjänsten hölls i kapellvåningen den första söndagen i adventet samma år, och den första söndagen i mars 1906 hölls den första gudstjänsten i den nya kyrkan (med barndop och nattvardsgång), och den invigdes söndagen den 22 april samma år.

Den är uppförd af artificiell sten (cementsten) i brun färg, med en längd af 84 fot och en bredd af 52 fot. Öfver ingångarna är en rymlig läktare anbragt. Golfvet i kyrkan är sluttande, och där finnas sittplatser för omkring 500 personer. Kostnadsvärdet (med piporgel, ringklocka, piano och kapellorgel m. m.) är omkring $14,000.

Bethesda-församlingens i Chicago prästhus. Huset byggdes 1905, är 52 fot långt, 25, vid utbyggena 31, fot bredt och två våningar högt. Det har tolf rum samt dessutom en undervåning med rymlig ungdomslokal och tvättrum. Huset är byggdt af tegel och sten samt är inredt med ek och har de flesta moderna bekvämligheter. Det värmes medelst hett vatten och belyses medelst gas.

Huset kostar jämte värmapparater, tomten ej inberäknad, omkring $4,750. S. G. H.

Prästhuset i New Windsor, Ill., byggdes 1905. Det är modernt inredt och bekvämt i alla afseenden.

Minnesota-konferensen.

Församlingen i Spring Lake, Minn., organserades den 3 aug. 1874. Allt sedan församlingens stiftelse i Fish Lake 1867 hade Spring Lake utgjort en rote af denna församling. Pastor N. J. Brink var denna och Fish Lake-församlingens lärare från 1875 till den 18 april 1887, då Herren genom en salig död kallade honom till den triumferande församlingen i himmelen. När nu frågan uppkom att kalla pastor, så beslutade Spring Lake att skilja sig från Fish Lake och kalla egen lärare. Prästgård byggdes på hösten 1887, och pastor G. Wahlund, församlingens nuvarande lärare, flyttade hit i början af 1888. Den nuvarande kyrkan byggdes år 1898 för en kostnad af omkring $5,000. Den är uppförd i götisk stil med tvenne torn, har ett högt och vackert kor, rymlig läktare i bakgrunden och trenne bänkrader. Fönstren äro utförda i vackert mönster af måladt glas med tilltalande emblemer och inskriptioner. Byggnaden är uppförd af trä, och allt synligt trä på insidan samt bänkar, predikstol, altare o. d. äro af röd ek. Kyrkan uppvärmes af en varmluftsapparat. Den har sittplatser för 350 personer, men kan vid behof rymma öfver 500.

Församlingens i Moorhead, Minn., nya kyrka uppfördes 1905—1906 och invigdes den 29 april 1906. Församlingen firade under dagarna den 25—28 maj 1905 sitt 25 års-jubileum, då äfven tanken på att uppföra en ny kyrka tog bestämd form. På extra stämma den 30 maj fattades enhälligt beslut att skrida till verket med arbetet. Kyrkan är 42 fot bred och 84 fot lång, gudstjänstrummet är 40 fot bredt och 58 fot långt. Koret är 16 fot djupt och 19 fot bredt. Undervåningen innehåller söndagsskolrum, ungdomssal o. s. v. Byggnadsstilen är den s. k. "Florid Gothic". Byggnadsmaterial är sten och tegel. Altare, altarrund och predikstol äro målade i hvitt och guld, och altaret prydes af en hög staty i gips i guldförgyllning, föreställande Kristus på korset. (Ur *Augustana* för den 10 maj 1906.)

Iowa-konferensen.

Bethlehems-kyrkan i Ft Dodge, Iowa, byggdes 1902.

Ljunghed-församlingen i Albert City, Ia., stiftades den 14 april 1873 af 12 familjer. 1887 byggdes församlingens första kyrka för $2,000. Församlingen räknade då 120 kommunikanter. Den nya kyrkan byggdes förlidet år och invigdes så godt som skuldfri vid pastoral-konferensen den 8 okt. 1905 af Iowa-konferensens ordförande, pastor A. Norrbom, och 24 assistenter. Kyrkan är 72 fot lång och 38 @ 42 fot bred (korskyrka), men ena armen af korset är 20 fot, görande bred-

den där till 60 fot. En 9 fot hög undervåning under hela kyrkan. Tornets höjd är 96 fot. Ritningarna äro gjorda af pastor C. S. Renius, och altartaflan har prof. Grafström målat. Kyrkan med möblering och allt kostar omkring $14,000. Församlingen räknar nu 345 kommunikanter.

C. E. O.

Sv. ev. luth. Tabor-församlingen i Montgomery co., Ia., stiftades af pastor G. A. Swanburg 1894. Den första kyrkan byggdes 1895. Den antändes af åskan sommaren 1898. Därpå uppfördes en ny kyrka, hvars storlek är 50x32; tornet är 11x11 samt 75 fot högt. Kyrkan rymmer cirka 200 personer. Medlemsantalet beräknades år 1906 till 205, däraf 120 kommunikanter.

Församlingens i Grant Center, Boone county, Iowa, kyrka och prästhus. Församlingen stiftades år 1886, och kyrkan uppfördes 1888. Den gamla kyrkan var ursprungligen 32 fot bred och 42 fot lång, men då den blef ombyggd 1903, förlängdes den 16 fot, och på samma gång uppfördes ett tillbygge, som är 25 fot bredt och 36 fot långt. Emellan kyrkan och kapellet äro så kallade "sliding doors" insatta, hvilka kunna öppnas, då behofvet påkallar. Predikstolen är fristående vid sidan om altaret invid kapellet. I tillbygget finnas två mindre rum, af hvilka ett brukas till sakristia. Panelen i kyrkan är af pressad järnplåt, och för kapellets och kyrkans upplysning nyttjas en "gasoline plant". Församlingen äger 11 acres land invid kyrkan. Hela egendomen är värd omkring $7,500. Kyrkan

är belägen något öfver en mil från staden Boxholm, sju mil söder om Dayton.

New York-konferensen.

Sv. ev. luth. Trinity-församlingen i Wilkes-Barre, Pa., som stiftades den 18 april 1874 af framlidne teol. dr P. J. Swärd, inköpte sin första kyrka 1884. Dess nuvarande kyrka byggdes 1904. Hörnstenen lades den 3 juli. Den 9 okt. samma år firade församlingen sin första gudstjänst i den nya kyrkan, som invigdes först den 21 maj 1905. Kyrkan är 38 fot bred och 85 fot lång utom tornet. Undervåningen är af brun tuktad sten, 10 fot hög och uppdelad i olika rum, såsom söndagsskolrum, ungdomslokal o. s. v. Kyrkans öfra våning är af trä, sidoväggarna äro 18 fot höga, och från golfvet till hvalfvets höjd är 25 fot. Hvalfvet är plåtbeklädt, fönstren ha kulört glas, infattadt i bly. Inredningen är alltigenom luthersk. Predikstol, altare och bänkar äro af ek, det öfriga träarbetet invändigt är af cypress. En af artisten Grafströms altartaflor pryder koret. Piporgeln kostar med tillbehör $1,900. I tornet, som är 90 fot högt, hänger en större ringklocka. Kyrkan, som är beräknad att bereda sittplats för cirka 400 personer, är med tomt värderad till $16,000.

Immanuels-kyrkan i Jamestown, N. Y., uppfördes 1888, men blef fullt färdigbyggd och inredd först 1897. Undervåningen blef modernt inredd 1905. Församlingens ungdom bekostade detta se nare arbete.

Nebraska-konferensen.

Salems-kyrkan i Wakefield, Nebr. Salems-församlingen i Wakefield stiftades på Kristi himmelsfärdsdag, den 8 maj, 1883. Den första kyrkan uppfördes 1885 för en kostnad af omkring $1,600. Dess storlek var 30x40 fot. Kyrkan invigdes den 23 sept. Den 15 augusti 1905 lades hörnstenen till den nya kyrkan, hvars uppförande fortskred så, att den kunde invigas söndagen den 11 mars 1906. Kyrkan är 80 fot lång och 44 fot bred, där den är bredast, och har 16 fot höga väggar. Församlingens präktiga prästhus byggdes 1902. Hela kyrkoegendomen värderas till $20,000. (Ur församlingens Minnes-album 1906.)

Immanuels-församlingen i Scandinavia, Harlan co., Nebraska, stiftades 1879. Kyrka byggdes samma år för en kostnad af omkring $500. År 1903 skred församlingen till verket och uppförde en ny, ändamålsenligare kyrka, hvilken, fullt färdig, kostade något öfver $2,000. Ingen skuld hvilar på kyrkoegendomen. Kommunikantantalet är 48 och hela medlemsantalet 94. G. S. L.

Columbia-konferensen.

Immanuels-kyrkan i Portland, Oreg., uppfördes 1906 och invigdes den 2 sept.

Zions-kyrkan i Moscow, Idaho. Synodens missionär pastor P. Carlson började missionsverksamhet i Moscow mot slutet af år 1883. Den 12

okt. följande år organiserade han församling, som då hade 13 kommunikanter. 1888 byggdes den första kyrkan, hvilken invigdes den 16 febr. 1890. År 1900 köpte församlingen tvenne tomter några kvarter från kyrkan och uppförde därå samma år ett ändamålsenligt prästhus. Under årens lopp växte församlingen och den gamla kyrkan började blifva för liten. Vid årsstämman 1905 beslöts enhälligt att bygga ny kyrka. Beslutet sattes samma år i verkställighet. Under konferensens årsmöte 1906 invigdes den nya kyrkan söndagen den 11 mars högtidligt till ett Herrens tempel. Kyrkan är byggd af trä. Hon är 40 fot bred, 60 fot lång och 20 fot hög. Inredningen är kyrklig, med fristående altare och predikstolen vid sidan. Orgeln har sin plats å läktaren. Akustiken är ypperlig. Kyrkan rymmer bekvämt 350 personer. Hon upplyses med elektricitet och uppvärmes med varmlufts-"furnace". I undervåningen finnes en ypperlig samlingslokal, kök, "furnace"-rum m. m. Kostnaden belöper sig till i det allra närmaste $6,000. N. J. W. N.

Församlingens i Coeur d'Alene, Idaho, kyrka. Denna köpte församlingen af katolikerna för rimligt pris, och invigdes densamma den 13 mars 1906. Den värderas till $1,900. Församlingen stiftades den 10 april 1905.

Församlingens i Vancouver, B. C., kyrka. Byggd 1905, invigd den 29 aug. 1905. Kostar med det bredvid stående prästhuset $5,800.

California-konferensen.

Vinland-kyrkan i Kerman, Cal. Församlingen stiftades den 19 sept. 1904 med 26 kommunikanter. Hörnstenen till kyrkan lades den 10 dec. 1905. Arbetet fortskred så, att den kunde användas för gudstjänst vid julottan samma år. Kyrkan är 32 fot bred och 74 fot lång, gudstjänstrummet är 32x46, bakre delen af kyrkan upptar ungdomssal, sakristia o. s. v. Kyrkan har kostat $3,000, och tomterna värderas till $1,000.

Synodens missionsfält.

Synodens kyrka och prästhus i Provo, Utah. Kyrkan byggdes 1888. Både den och prästhuset äro af tegel. Egendomen värderas till $4,000.

Kyrkan på Douglas Island, Alaska. Byggd 1905—1906. Material trä. Storlek 25x46 fot. Egendomen beräknas värd närmare $4,000.

Kansas-konferensen.

Församlingens i Swedesburg, Kans., nya kyrka, som är 54 fot lång och 34 fot bred, med sakristia, 16x12, och vackert torn, uppfördes 1906 och kostar med inventarier och allt $5,760.10. Den uppfördes, utan att församlingen behöfde skuldsätta sig. Insamlingen för bygget lämnade i stället ett litet öfverskott. Kyrkan invigdes den 7 okt. 1906. (Ur *Augustana* för den 25 oktober 1906).

